

Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2025

Terhi Latvala ja Jyrki Niemi (toim.)

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2025

Sisältö

Yhteenveto	3
Maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristö	5
Yleinen talouskehitys	6
Ruoan kulutus ja kuluttajahinnat	9
Elintarvikkeiden ulkomaankauppa	15
Maatalouspolitiikka	21
Maatalous- ja elintarvikemarkkinat	26
Viljamarkkinat	27
Öljy- ja valkuaiskasvimarkkinat	33
Lihamarkkinat	38
Maitomarkkinat	42
Kananmunamarkkinat	45
Puutarhamarkkinat	47
Maatalouden rakennekehitys ja taloudellinen tila	50
Maa- ja puutarhatalouden rakenne	51
Maatalouden talouskehitys	55
Erytisteema: Miten ruoan hinta muodostuu	61
Erytisteema: Suomen maatalouden 30 vuotta EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa	65

Yhteenveto

Maailmanpolitiikan ja raaka-aineiden hintojen ennustaminen vaikeutunut

Maataloushyödykkeiden maailmanmarkkinahinnat ovat jatkaneet nousuaan vuoden 2024 alusta lähtien. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n elintarvikehintaindeksi oli maaliskuussa 2025 keskimäärin seitsemän prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin jääden kuitenkin maaliskuun 2022 ennätystasosta. Maailmantalouden lähitulevaisuuden kokonaiskuvaan ja kasvuennusteisiin talouskehityksen osalta sisältyy aiempaa enemmän epävarmuustekijöitä. Maailmantalouden kasvun voimakkuus riippuu Yhdysvaltojen asettamista tulleista ja vastatulleista, jotka toteutuessaan voivat johtaa kasvun reippaaseen heikkenemiseen tai pahimmillaan jopa globaaliin taantumiaan. Euroalueella ja Suomessa taloudet kasvavat tänä vuonna arviolta noin prosentin. Merkittävimmät riskit talouskehitykseen tulevat tullien lisäksi Ukrainan tilanteen kehittymisen ja mahdollisten uusien konfliktien kautta.

Ruoan hinta lievässä nousussa

Kuluttajahintaindeksin mukaan vuonna 2024 elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien keskimääräisissä hinnoissa ei tapahtunut muutosta vuoteen 2023 verrattuna. Siten ruoan hintataso pysyi huomattavan korkeana. Vuoden 2025 alkupuolella elintarvikkeiden hinnoissa on edelleen jatkunut lievä nousu. Viimeisen kolmen vuoden aikana ruoan hinnat ovat nousseet Suomessa selvästi vähemmän kuin EU-maissa keskimäärin. Elintarvikkeiden ja alkoholittomien kuluttajahintojen odotetaan kuluvana vuonna nousvan keskimäärin 2-3 %.

Elintarvikkeiden viennin arvo kasvoi lähes kuusi prosenttia

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankaupan arvo pysytteli vuonna 2024 lähellä edellisvuoden tasoa. Tämä selittyy elintarvikkeiden ja juomien hinnannousun vauhdin tasoittumisella vuoden 2024 aikana. Suomen eläin- ja kasvipärisien tuotteiden viennin arvo (CN01-24 tilastoryhmien arvo) kasvoi vuonna 2024 edellisvuoden tasosta. Viennin arvo ylsi 2 266 milj. euroon, mikä oli yli 5 prosenttia edellisvuotista enemmän.

Eläin- ja kasvipärisiä tuotteita tuotiin Suomeen 6 899 milj. euron arvosta, eli vain noin 0,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2023. Pelkästään syötäväksi tai ruoan valmistukseen tarkoitettujen erien vienti kasvoi lähes 6 %. Elintarvikkeita ja niiden raaka-aineita tuodaan Suomeen eniten Saksasta.

Uusi sosiaalisen ehdollisuuden vaatimus koskee työvoimaa palkanneita maatilayrityksiä

Viljelijätukia maksetaan Suomessa vuonna 2025 valtion talousarvioesityksen mukaan yhteensä 1 699 milj. euroa. Yhteisen maatalouspolitiikan mukaista (CAP) tukea maksetaan yhteensä 1353 milj. euroa ja kansallista tukea 346 milj. euroa. Näiden lisäksi valtion varoista tuetaan maatalouden rakennekehitystä ja lomituspalveluja. Maatalouden tukiehtoihin tuli vuoden 2025 alusta voimaan uutena vaatimuksena ns. sosiaalinen ehdollisuus. Vaatimus koskee niitä viljelijöitä ja maatalousyrityksiä, joilla on työvoimaa. Se edellyttää työntekijöiden työturvallisuudesta huolehtimista ja työsopimuslakien noudattamista, jotta tuet voidaan maksaa täysimääräisenä.

Kauran elintarvikekäyttö kasvaa ja vienti vetää

Vuoden 2024 lähes 3,2 miljardin kilon sato on riittänyt kotimaan kysyntään ja mahdollistanut vehnän viennin ja kauran osalta jopa ennätykselliset vientimäärät. Suomalaisia myllykauratuotteita, kuten jauhoja ja hiutaleita, on viety ulkomaille lisääntyvässä määrin. Kauran elintarvikekäyttö kotimaassa on noussut jo 200 miljoonan kilon tuntumaan. Vuonna 2025 kotimaisen viljasadon ennustetaan jäävän 2,8-2,9 miljardiin kiloon. Matalasta satoennusteesta huolimatta viljamarkkinoilla ei odoteta jyrkkiä käännteitä hinnoissa. Viljojen omavaraisuus on riittävää tuotannon ylittäessä reilusti vajaan 2,6 miljardin kilon kotimaan kokonaiskäytön.

Täydennysvalkuaisrehun omavaraisuus kasvoi

Suotuisat hintasuhteet siivittävät rypsin ja rapsin tuotantoalat kasvuun vuonna 2025. Öljykasvien kokonaistuotanto voi nousta jopa yli kolmanneksella edellisvuodesta. Täydennysvalkuaisrehun omavaraisuusaste on ollut nousussa viimeiset kolme vuotta. Vuonna 2024 omavaraisuusaste

ylsi 27 prosenttiin, mikä on korkein lukema viiteentoista vuoteen. Luomupinta-alat nousivat vuonna 2024 sekä rypsin ja rapsin että herneen osalta. Myös luomusadot olivat vuonna 2024 edellisvuotta korkeampia.

Kotimaisen naudanlihalla tarjontavaikeuksia, tuottajahintakaan ei pysynyt EU:n tahdissa

Lihan ennustettu kokonaiskulutus henkeä kohti on 78,4 kiloa vuonna 2025. Näin kulutuksen taso pysyisi viimeisen neljän vuoden keskimääräisellä tasolla. Naudanlihaan kulutettiin vuonna 2024 noin 4 % edellisvuotta enemmän. Naudanlihan markkinoilla onkin koettu tarjontavaikeuksia ja tuottajahinnat ovat jääneet Suomessa jälkeen kehityksestä muualla Euroopassa. Vuoden 2025 aikana hintojen odotetaan nousevan, mikä tulee hillitsemään kysyntää. Sianlihan kotimaisen kysynnän lasku jatkuu edelleen, mutta vienti jarruttaa tuotannon laskua, ja sen myötä omavaraisuus säilyy 100 prosentin yläpuolella. Siipikarjanlihan tuotanto ei pysy kotimaan kysynnän kasvuvauhdissa ja omavaraisuusaste vajoaa 85 prosenttiin.

Maitotuotteiden kysyntä maailmalla kasvussa

Maidontuotannon määrä aleni vuonna 2024 edellisvuoteen verrattuna vajaan prosentin verran, mikä vastaa kotimaisen kysynnän laskua. Viennin ja tuonnin määrät pysyivät edellisvuotta vastaavalla tasolla. Maitotuotteiden kysyntä kansainvälisesti etenkin rasvan osalta on kuitenkin jatkuvasti voimistunut, mikä osaltaan on nostanut hintoja Euroopassa ja pienellä viiveellä Suomessa. Vuosi 2025 näyttää maitosektorin kannalta lupaavalta. Vientimarkkinoiden arvioidaan tukevan maidon tuottajahintaa vähintäänkin alkuvuoden ajan. Kauppasodan vaikutusten riski ulottuu kuitenkin myös maitosektorille ja voi pahimmillaan sotkea markkinoita vuoden 2025 aikana.

Kananmunamarkkinat maltillisessa kasvussa

Vuonna 2024 kananmunia tuotettiin ennätysmäärä, noin 80 milj. kiloa (5 %) ja toisaalta myös kulutettiin reilu prosentti enemmän kuin edellisvuonna. Kananmunien tuotannon omavaraisuusaste nousi 121 prosenttiin. Viime vuonna päivittäistavarakaupassa kananmunien myynnin arvo oli noin 180 milj. euroa (+1 %) ja kananmunien kuluttajahinta nousi keskimäärin 0,4 % ja tuottajahinta 2,5 % edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2025 sekä kananmunien kulutuksen että tuotannon ennakoidaan kasvavan edelleen maltillisesti.

Puutarhamarkkinat

Kasvihuonetuotannossa jatkuu keskittyminen kuten muillakin maataloussektoreilla. Tuotantotekniikan kehittyminen ja etenkin valotuksen käyttö on nostanut satomääriä ja parhaimmillaan kasvihuonekurkun tuotannossa päästään yli 200 kilogramman neliösatoihin eli yli kahden miljoonan kilon hehtaarisatoihin. Tomaattia tuotetaan Suomessa kurkkua vähemmän, mutta sitä syödään enemmän. Kotimainen tomaattituotanto kulutetaan valtaosin Suomessa. Suomalaiset söivät vuonna 2024 noin 12 kg tuoreita tomaatteja. Haettujen tukialojen ja laskennallisen keskisadon perusteella sekä kurkun että tomaatin tuotantomäärät ovat hieman laskussa vuonna 2025.

Tilojen määrässä pudotusta, osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus kasvaa

Kokonaistilamäärä on vähentynyt vuosina 2010-2024 noin 2,7 prosenttia vuodessa ja kotieläintaloudessa tätä selvästi nopeammin. Esimerkiksi maidontuotantoon ja sianlihantuotantoon erikoistuneiden tilojen määrä on laskenut yli kahdeksan prosentin vauhdilla vuosittain. Tilamäärän vähenyessä keskimääräinen tilakoko on kasvanut. Tilat ovat Suomessa edelleen pääosin perheviljelmiä. Vuonna 2024 tiloista lähes 84 % oli yksityishenkilöiden ja noin 9 % yhtymien ja perheyhtiöiden omistuksessa. Merkittävin muutos viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut osakeyhtiömuotoisten tilojen suhteellinen osuuden kasvu 1,6 %:sta 3,7 %:iin.

Maatalouden talouskehitys

Maatalouden kannattavuus on ollut viime vuodet keskimäärin heikkoa, erityisesti viljatiljoilla, mutta taloudellinen tilanne vaihtelee merkittävästi tilojen välillä. Keskiwertoviljatilalla ei tuota yrittäjälle kohtuullista korvausta työstä ja pääomasta, mutta parhaimmin kannattavilla viljatiljoilla pääoman tuotto on pysynyt positiivisena vuosina 2015-2023. Maito- ja nautatiloilla keskimääräinen kannattavuuskin ollut positiivista vuosina 2022-2023, mikä viittaa hienoiseen toipumiseen verrattuna vuosiin 2015-2021. Kannattavuudeltaan parhaimmilla maito- ja nautatiloilla pääoman tuotto prosentti on pysynyt positiivisena koko tarkastelukauden 2015-2023.

Maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristö

Yleinen talouskehitys

Jari Viitanen ja Jyrki Niemi

Vuonna 2025 maailmantalouden kasvun voimakkuus riippuu Yhdysvaltojen asettamista tulleista ja vastatulleista, jotka toteutuessaan voivat johtaa kasvun reippaaseen heikkenemiseen tai pahimmillaan jopa globaaliin taantumaa. Euroopassa yksityistä kulutusta tukevat kuitenkin reaaliensiotason nousu, inflaation heikentyminen, työllisyyden parantuminen sekä koronlaskujen jatkuminen. Euroalueella ja Suomessa taloudet kasvavat tänä vuonna noin prosentin, Yhdysvalloissa kasvu hidastuu alle kahteen prosenttiin ja Kiinassa neljään prosenttiin. Merkittävimmät riskit talouskehitykseen tulevat tullien lisäksi Ukrainan tilanteen kehittymisen ja mahdollisten uusien konfliktien kautta.

Jatkaako maailmantalous viime vuoden vauhdilla?

Vuonna 2024 maailmantalouden kasvu pysyi ennakkotietojen mukaan edellisvuoden 3,2 prosentin tasolla. Keskeisten talousalueiden ja yksittäisten talouksien kehitykset kuitenkin vaihtelivat suuresti. Keväällä orastaneet odotukset talouksien ja kysynnän elpymisestä loppuvuoden 2024 aikana eivät lopulta toteutuneet inflaation hidastumisesta ja keskuspankkien korkojen alentamisesta huolimatta. Talouskasvua ja kysynnän kasvua rajoittivat epävarmuus, geopoliittiset konfliktit ja jännitteet ympäri maailmaa, mitkä saivat kotitaloudet painottamaan säästämistä kuluttamisen sijasta. Rakentaminen ei myöskään alkanut syksyllä 2024 elpymään odotetulla tavalla. Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeiseen talouspolitiikkaan kohdistuneet odo-

tukset lisäsivät loppuvuodesta epävarmuutta. Euroalueen vajaan prosentin kokonaiskasvusta huolimatta alueen sisäinen kehitys vaihteli merkittävästi. Saksassa talous supistui rakennus- ja autoteollisuuden heikon vedon vuoksi. Espanjassa kasvu puolestaan kiihtyi yli kolmeen prosenttiin palvelusektorin vahvan kasvun tukemana. Yhdysvalloissa kasvu jatkui poikkeuksellisen hyvänä perustuen erityisesti yksityisen kulutuksen ja investointien varaan. Talouden kasvua Yhdysvalloissa tuki myös korkealla pysynyt työllisyys. Britanniassa ja Intiassa taloudet myös kasvoivat. Kiinassa kasvu puolestaan hieman hiipui kuluttajien varovaisuuden vuoksi ja kiinteistösektorin ongelmien jatkuessa. Japanissa talouskasvu romahti edellisvuoden lähes kahdesta prosentista lähelle nollaa.

Euroalueella yksityisen kulutuksen kasvua tukevat tänä vuonna korkojen alentuminen ja kotitalouksien reaaliensiotason nousu, vaikka inflaation hidastumiseen liittyy suurta epävarmuutta. Myös työllisyyden kohentumisen ennustetaan hitaasti jatkuvan. Rakennustoiminnan odotetaan vähitellen elpyvän loppuvuotta kohden. Yhdysvaltain arvaamaton tullipolitiikka vaikuttaa kuitenkin euroalueella erityisesti Saksaan, jonka talouden ennakoidaan tänä vuonna jatkavan nollakasvun linjaa. Koko euroalueen talouden odotetaan kasvavan vajaan prosentin. Vaikka Yhdysvalloissa talouskasvun ennakoidaan jatkuvan alle parin prosentin vuosivauhtia, riski kasvun äkillisestä hiipumisesta on kevään 2025 aikana nopeasti kasvanut presidentti Trumpin hallinnon asetettua mittavia tuontitulleja ja kaupakumppanien vastatessa niihin vastatulleilla. Tullien lopulliset suuruudet ovat edelleen epäselvät. Kiinassa kasvu hidastuu neljään prosenttiin. Vaikka vielä alkuvuonna maailmantalouden kokonaiskasvun ennakoitiin jatkuvan reilun kolmen prosentin

vauhtia vuonna 2025, tuoreimmissa talousennusteissa kasvua on tarkennettu alaspäin alle kolmeen prosenttiin. Globaalisti kasvun riskit liittyvät erityisesti kauppapoliittisiin jännitteisiin, ja pahimmissa skenaarioissa tullit ja kauppasotien puhkeamiset tukahduttavat maailmantalouden kasvusta merkittävän osan tai johtavat jopa taantumaa.

Keskuspankit puun ja kuoren välissä

Euroopan keskuspankki (EKP) on kuluneen alkuvuoden aikana jatkanut vuoden 2024 kesäkuussa aloittamiaan koronlaskuja. Koronlaskukertoja on ollut kesän jälkeen seitsemän ja ohjauskorkoa on laskettu yhteensä 1,75 prosenttiyksikköä. Viimeisimmän koronlaskun jälkeen huhtikuussa 2025 keskuspankin ohjauskorko on 2,25 prosenttia. Koronlaskujen jatkuminen lähikuukausina on kuitenkin epävarmaa. Syksyn 2024 jälkeen inflaatio kiihtyi euroalueella yli keskuspankin tavoitteleman kahden prosentin tavoitetason. Pohjainflaatio, jossa energian ja ruoan hintavaikutukset on poistettu, on myös sitkeästi pysytellyt yli kahden prosentin. Vaikka alkuvuoden 2025 aikana sekä perus- että pohjainflaatio ovat hieman alentuneet, molemmat voivat nopeasti kääntyä jälleen nousuun. Tullien lisäksi Euroopan unionin (EU) suunnitelmittavista puolustusbudjettien kasvuista voivat loppuvuoden aikana pitää hintoja korkealla ja rajoittaa rahapoliittista elvytysvaraa. EKP on ilmoittanut seuraavansa tarkasti näiden toimien inflatorisia vaikutuksia ennen seuraavia koronlaskupäätöksiä. Markkinoilla kuitenkin arvioidaan koronlaskujen jatkuvan vielä kuluvan vuoden aikana.

Myös Yhdysvalloissa inflaatio lähti syksyllä 2024 uudestaan nousuun ja se – samoin kuin pohjainflaatio – on kuluvan alkuvuoden aikana pysytellyt kolmen prosentin tuntumassa. Yhdysvalloissa työmarkkinat ovat pysyneet vahvoina luoden palkoille edel-

leen nousupainetta. Asetetut tuontitullit todennäköisesti tulevat kuitenkin nostamaan kuluttaja- ja tuottajahintoja loppuvuoden aikana. Yhdysvaltojen keskuspankki (FED) aloitti koronlaskut vasta syyskuussa 2024 ja kolmen koronlaskun jälkeen ohjauskorkojen laskut pysäytettiin joulukuussa 4,25-4,50 prosentin välille. Seuraavan koronlaskun ajankohta riippuu inflaation kehityssuunnasta, vaikka muun muassa poliittinen paine koron laskuille on kevään aikana voimistunut.

Talousalueiden väliset suhteelliset korkotasot ja niiden odotetut muutokset vaikuttavat talouskasvun ohessa valuuttakursseihin. Myös mahdolliset tullit ja niiden suuruusluokka vaikuttavat valuuttoihin. Yhdysvaltojen dollari on vahvistunut euroon nähden viime vuoden syksystä alkaen. Valuutat kävivät vuodenvaihteessa jo lähes pariteetissä, mutta euro on maaliskuun 2025 alun jälkeen taas vahvistunut dollariin nähden. Vaikka Yhdysvaltojen nopeampi talouskasvu ja korkeammat korot suhteessa euroalueeseen luovat painetta dollarin edelleen vahvistumiselle loppuvuoden aikana,

maailmalaajuisen kauppasodan puhkeaminen ja poliittinen epävarmuus voi kääntää kurssikehityksen myös päinvastaiseksi. Yhdysvalloilla on intressinä myös pyrkiä heikentämään dollaria viennin edistämiseksi ja kauppataseen tasapainottamiseksi. Markkinoilla odotetaan dollarin ja euron välisen vaihtosuhteen olevan vuoden lopussa välillä 1,05-1,15 EUR/USD.

Maailmanpolitiikkaa ja raaka-aineiden hintoja vaikea ennustaa

Vaikka maailmantalouden lähitulevaisuuden kokonaiskuva ja kasvuennusteet olivat vielä alkuvuodesta varovaisen optimistisia, niihin sisältyy aiempaa enemmän epävarmuustekijöitä, jotka yhdessä tai yksinään voivat vaikuttaa yleiseen talouskehitykseen. Presidentti Trumpin hallinnon odottamatomat tullipoliittiset päätökset ovat alkuvuoden 2025 aikana vaikuttaneet jo pörssi- ja valuuttakursseihin sekä yleiseen globaaliin luottamukseen. Vaikka tullinokittelut Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä näyttävät toistaiseksi laantuneen ja Yhdysvaltojen ja Britannian välillä on saatu kahdenvälinen so-

pimus aikaiseksi, tullien eskaloituminen laajoiksi kauppasodiksi on edelleen täysin mahdollista. Tällöin negatiiviset vaikutukset esimerkiksi euroalueelle olisivat merkittäviä. Yhdysvaltojen rooli Natossa ja Euroopan unionin turvallisuuden takaajana on myös tulevaisuudessa epäselvää, samoin kuin Ukrainaan liittyvien rauhanneuvottelujen aikataulut ja lopputulokset. Neuvotteluita ei varsinaisesti ole vielä päästy edes aloittamaan Venäjän jarruteluiden vuoksi. Sodan todellinen loppuminen tänä vuonna mahdollisista väliaikaisista tulitauoista ja muista sopimuksista huolimatta on epävarmaa. Kaikki nämä luovat epävarmuutta, joka vaikuttaa myös raaka-aineiden maailmanmarkkinahintoihin.

Maataloushyödykkeiden maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet asteittain vuoden 2024 alusta lähtien. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n elintarvikehintaindeksi oli huhtikuussa 2025 lähes kahdeksan prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin, mutta toisaalta indeksi jäi yli viidenneksen alle maaliskuun 2022 ennätystason. Merkittävimmät nousut on nähty maitotuotteiden ja kasvi-

Kuva: Luken mediapankki

öljyjen hinnoissa. Maitotuotteiden hintaindeksi oli huhtikuussa 2024 enää vajaat neljä prosenttia kesäkuun 2022 ennätys hinnasta. Viljatuotteiden hinnat olivat sitä vastoin edelleen yli kolmanneksen vuoden 2022 hintoja alempia.

Alkuvuoden 2025 aikana öljyn maailmanmarkkina hinnat nousivat, kun Venäjälle ja Iranille asetettiin kovempia pakotteita ja niiden öljyn toimituskyky markkinoille vaikeutui. Talven aikana barrelihinnat jälleen laskivat, kun öljyn varastotasot olivat ennakoitua korkeammat ja kysyntä pienempää. Huhtikuun 2025 alussa barrelihinta tippui jo alle 60 dollariin, kun Saudi-Arabia lisäsi öljyn tuotantoa ja Yhdysvaltain tullipäätökset sekoittivat markkinoita. OPEC-maat ilmoittivat toukokuun alussa lisäävänsä edelleen tuotantoaan kesäkuun aikana. Vaikka öljyn maailmanmarkkinahintojen odotetaan kesän aikana pysyvän alhaalla, loppuvuoden hintakehitystä on vaikea arvioida. Siihen vaikuttavat muiden muassa pakotepolitiikan kiristäminen tai höllentäminen, Ukrainan tilanteen kehittyminen, Kiinan talouskasvun elpyminen ja energian kysyntä sekä tullien vaikutus globaaliin talouteen.

Yhdysvaltojen asettamat tuontitullit voisivat vaikeuttaa merkittävästi myös eurooppalaisten elintarvike- ja maatalousyritysten vientiä. Vuonna 2024 EU:n elintarvike ja maatalousviennin arvo Yhdysvaltoihin oli runsaat 30 miljardia euroa, kun taas tuonti jäi 12 miljardiin euroon. Tästä syystä Yhdysvallat on elintarvike- ja maatalouskaupan kannalta tärkeämpi EU:lle kuin päinvastoin. EU vie Yhdysvaltoihin monenlaisia pitkälle jalostettuja elintarvikkeita, kuten viinejä, oluita ja väkeviä alkoholijuomia sekä maitotuotteita, ja tuo Yhdysvalloista soijaa,

pähkinöitä ja jalostettuja hedelmiä. Yhdysvallat on merkittävä vientimarkkina myös EU:n maatalouskonevalmistajille. Tämä ala olisi erityisen haavoittuva tulleille, koska Yhdysvaltojen vahva maatalouskone-teollisuus tarjoaa vaihtoehtoja EU:ssa valmistetuille tuotteille.

Tullit eivät uhkaa vain EU:n ja Yhdysvaltojen välistä kauppasuhdetta. Monet maat saattavat joutua Yhdysvaltojen asettamien tullien kohteiksi, ja ne ryhtyisivät hyvin todennäköisesti jonkinlaisiin vastatoimiin. Tämä voisi puolestaan johtaa kauppavirtojen muutoksiin niin alueellisesti kuin tuotekohtaisesti muuttaen merkittävästi myös maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maailmankauppaa. Pelkästään tullimaksujen asettamiseen liittyvä epätietoisuus ja tullipoukkoilu aiheuttavat paljon epävarmuutta, mikä voi lykätä esimerkiksi investointeja yrityksissä.

Suomen talouskasvu alttiina tullipolitiikan vaikutuksille 2025

Ennakkotietojen perusteella Suomen talous supistui 0,1 prosenttia vuonna 2024. Kahdella viimeisellä vuosineljänneksellä talous kuitenkin jo kasvoi vuositasolla mitattuna. Kasvun alkamisen syyt ovat pitkälti samat kuin muuallakin. Vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä kasvui jatkui 1,2 prosentin vuosivauhdilla. Kotitalouksien ostovoimaa paransivat inflaation heikkeneminen, korkojen aleneminen sekä palkankorotukset. Vaikka loppuvuoden talousnäköymiä varjostaa edelleen epävarmuus, maailmantalouden ja erityisesti euroalueen elpyminen tukee myös Suomen vientimahdollisuuksia, jota tosin varjostaa Yhdysvaltoihin viennin mahdollinen supistuminen tullien vuoksi. Rakennusteollisuudessa aallonpohja on ohitettu, mutta

yrjkkää nousua ei ole luvassa vielä tänä vuonna. Työttömyys säilyy vielä suhdannekäänteen jälkimainingeissa korkealla.

Vaikka suhdannekuva on ristiriitainen ja epävarma, alkuvuoden aikana julkaistut teollisuuden suhdannebarometrit tukevat kasvun alkamista. Elinkeinoelämän keskusliiton huhtikuun 2025 suhdannetiedustelun perusteella yritysten tilanne on hiljalleen kohentumassa, vaikka elpyminen on kokonaisuutena ollut vielä varovaista. Teollisuudessa suhdannekuva on vahvistunut eniten ja teollisuuden uudet tilaukset ovatkin kasvaneet kevään aikana. Tilastokeskuksen samaan aikaan julkaistuissa kuluttajien luottamusindikaattoreissa ei sen sijaan ole toistaiseksi merkkejä luottamuksen merkittävästä palautumisesta talouteen. Vaikka kuluttajien arviot oman talouden nykytilasta ovat alkuvuoden aikana hieman kohentuneet, odotukset Suomen taloudesta vuoden kuluttua ovat vaisuja. Vaikka Suomen talouden odotetaan kuluvana vuonna kasvavan, mitään suurta kasvuloikkaa ei ole odotettavissa. Alkuvuoden aikana julkaistujen talousennusteiden perusteella Suomen talouden ennakoidaan kasvavan prosentin vuonna 2025. Tullit voivat toteutessaan kuitenkin syödä kasvusta merkittävän osan, mikäli ne rajoittavat Suomen viennin elpymistä.

Ruoan kulutus ja kuluttajahinnat

Hanna Karikallio, Erja Mikkola, Terhi Latvala, Jyrki Niemi

Ruoan hintakehitys oli vuonna 2024 hyvin maltillista verrattuna edellisiin vuosiin. Ruoan keskimääräinen hinta laski alkuvuoden aikana, mutta elokuun jälkeen hintakehityksen suunta kääntyi jälleen nousuun. Vuoden 2025 alussa hintojen nousu on kiihtynyt edelleen. Ruoan hinnan ennakoidaan nousevan vuonna 2025 keskimäärin 2-3 %, mutta erityisesti globaalit riskit saattavat muuttaa ruoka-alan näkymiä nopeastikin ja tuntua kaupanhyllyllä asti. Myös tuoteryhmien ja tuotteiden hintakehityksessä on sekä kysyntä- että tarjontalähtöisiä eroja.

Kauraa käytettiin elintarvikkeeksi ennätysellisen paljon

Ravintotaseen ennakkolaskelmien mukaan viljan elintarvikekulutus kasvoi vuonna 2024 kilon verran henkeä kohti edellisvuoteen verrattuna ollen reilut 87 kiloa. Kotimainen teollisuus käytti kauraa elintarvikkeena huomattavasti edellisiä vuosia enemmän. Viljan kulutuksen kasvu olikin etupäässä kauraa, mutta jonkin verran myös vehnää, ohraa ja maissia. Rukiin kulutus laski reilut puoli kiloa henkilöä kohti. Kulutusmäärät olivat noin 49 kiloa vehnää, 12 kiloa ruista, 0,9 kiloa ohraa, reilut 12 kiloa kauraa ja vähän alle 8 kiloa riisiä.

Naudanlihaa kului edellisvuonna enemmän

Naudan-, sian-, lampaan- ja siipikarjanlihaa kului ennakkolaskelmien mukaan vuonna 2024 noin 76

kiloa henkilöä kohti. Vuotta aiemmin määrä oli noin 75,5 kiloa. Naudan- ja siipikarjanlihaa kului edellisvuotta enemmän, sian- ja lampaanlihan kulutus laski. Naudanlihaa arvioidaan kuluneen vuonna 2024 noin 17,7 kiloa, sianlihaa 27,4 kiloa, lammas- ta 0,4 kiloa ja siipikarjanlihaa 30,7 kiloa henkilöä kohti. Naudanlihaa kului lähes 4 % edellisvuotta enemmän. Siipikarjanlihan kulutus ohitti sianlihan kulutuksen jo vuonna 2023. Kun lasketaan mukaan myös hevosen-, poron- ja riistaliha, lihaa kulutettiin vuonna 2024 kaikkiaan lähes 78 kiloa henkilöä kohti, edellisvuonna noin 77,3 kiloa.

Myös Päivittäistavarakauppa ry:n tilastoissa näkyy huomattava kasvu (9 %) naudanlihan myynnissä viime vuonna. Kantarin mukaan erityisesti naudan jauheliha kasvatti suosiotaan. Tarjontaa oli runsaasti teurastusten kasvaessa ja varastoja purettaessa, mikä myös voimisti kuluttajahinnan laskua. Kuluvan vuoden tammi-helmikuussa nautoja teurastettiin 7 % vähemmän verrattuna samaan ajankohtaan vuosi sitten. Syyt tilanteeseen löytyvät sekä naudanlihantuotannon kytkeytymisestä maidontuotantoon että eri lihalajien hintasuhteiden kehityksestä. Viime vuosien kuluttajahintakehitys on suosinut naudanlihaa, sillä sen hintojen nousu on ollut hitaampaa kuin esimerkiksi siipikarjan lihalla. Tämän seurauksena naudanliha muuttui kuluttajille suhteellisesti edullisemmaksi muihin lihalajeihin tai esimerkiksi vaihtoehtoiisiin proteiinilähteisiin verrattuna. Kotimaan teurasmäärien laskun ja kasvaneen kysynnän seurauksena naudan jauheliha on tyhjentynyt. Lihalajien väliset hintasuhteen ovat kuitenkin muuttuneet nopeasti, sillä sian- ja siipikarjanlihan kuluttajahinnoista poiketen naudanlihan kuluttajahinnat ovat olleet alkuvuonna nousussa.

Lihan kulutusluvut on laskettu luullisena eli ruholihana. Luvussa on mukana myös riistaliha. Luullisesta lihasta on luutonta 80 %. Kypsänä syöty liha on noin 50 % luullisen lihan määrästä. Ravintotaseen luvut kuvaavat enemmänkin kulutukseen tarjolla ollutta määrää kuin toteutunutta kulutusta, koska muun muassa varastotappioiden ja muun hävikin määrää ei ole saatavissa elintarvikeketjun kaikista vaiheista. Kalatilastoissa kotimaisen kalan kulutus on laskettu fileepainona ja tuontikalan kulutus pääosin tuotepainona.

Kananmunien, täysmaidon ja muiden tuoretuotteiden kulutus kasvoi hieman

Vuonna 2024 nestemäisiä maitotuotteita kulutettiin ennakkolaskelman mukaan henkeä kohti noin 130 kiloa. Nestemäisten maitotuotteiden kulutus laski vajaat 2 %. Nestemaitoja (kevytmaidon, rasvaton maitoa, täysmaidon ja tilamaitoa) juotiin keskimäärin reilut 85 litraa (noin 88 kiloa) henkeä kohti. Kevytmaidon osuus nestemaidoista oli noin 56 %. Nestemäisistä maitotuotteista täysmaidon ja muiden tuoretuotteiden kulutus kasvoi hieman edellisvuodesta. Ravintotaseessa muihin tuoretuotteisiin sisältyy mm. vanukkaat ja maustettu rahka.

Juustoa kulutettiin vuonna 2024 suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonnakin, noin 26 kiloa henkilöä kohti. Voin kulutus on ollut noin 3,0 kiloa henkilöä kohti jo usean vuoden ajan ja alustavien tietojen mukaan myös vuonna 2024. Vuonna 2024 kananmunien kulutuksen arvioitiin olleen noin 11,8 kiloa henkilöä kohti. Kulutus kasvoi 0,7 % vuodesta 2023. Kulutusmäärissä on mukana kananmunien suoramyynti ja maatilakäyttö.

Tuoreita vihanneksia käytettiin vuonna 2024 ennakkolaskelmien mukaan noin 64 kiloa henkeä kohti, mutta määrä sisältää myös mahdollisen hävikin ja on vain suuntaa antava. Tomaatin osuus on tuoreista vihanneksista vajaa viidennes.

Tuoretta kalaa myytiin edellisvuonna enemmän

Lohikalajien maailmanmarkkinahintojen lasku käänsi kalan kulutuksen uudelleen nousuun. Vähittäiskaupan kampanjointia ja myyntimääriä kasvatti lohikalajien edullinen hinta. Tuoreen kalan hinnat laskivat edellisvuodesta keskimäärin 3 %, ja tuoretta kalaa myytiinkin Päivittäistavarakauppa ry:n tilastojen mukaan vuonna 2024 noin 4,4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Äyriäisiä ja pakastekalaa sen sijaan myytiin lähes viidennes edellisvuotta vähemmän.

Luonnonvarakeskuksen Kalan kulutus -tilaston viimeisimmät luvut ovat vuoden 2023. Silloin kalaa syötiin noin 11,9 kiloa henkilöä kohti, kilon verran vähemmän kuin vuonna 2022. Tuontilohta kului 0,6 kiloa vähemmän henkilöä kohti kuin vuonna 2022. Kalan kulutus on vaihdellut 12-15 kilossa koko 2000-luvun. Vuonna 2023 ulkomaisen kalan osuus kulutuksesta oli 65 %, noin 7,7 kiloa. Ulkomaisista lajeista syötiin eniten kasvatettua lohta (2,4 kg), tonnikalaa (1,3 kg), seitiä (0,3 kg), silliä ja silakkaa (0,4 kg) sekä kasvatettua kirjolohta (0,4 kg).

Kotimaisista lajeista kulutettiin eniten kasvatettua kirjolohta (1,5 kg). Kotimaisista luonnonkaloista eniten syötiin haukea (0,6 kg) ja ahventa (0,6 kg), seuraavina olivat kuha (0,4 kg), siika (0,3 kg), muihku (0,2 kg) sekä silakka (0,2 kg). Vapaa-ajan kalastuksen saaliit ovat kulutusluvuissa mukana.

Eräiden elintarvikkeiden kulutus henkeä kohden Suomessa vuosina 2020–2024, kg

Vuosi	Tuoreet vihannekset ¹	Vilja yht.	Sokeri	Liha yht. ²	Naudanliha	Sianliha	Siipikarjanliha	Kananmunat
2024*	64,1	87,5	..	78,0	17,7	27,4	30,7	11,8
2023*	57,3	86,1	23,0	77,3	17,1	28,1	29,8	11,7
2022	63,9	85,2	30,7	78,2	17,4	29,1	28,9	11,2
2021	62,7	82,4	28,1	78,8	18,4	28,9	28,5	12,2
2020	64,5	82,7	32,2	79,1	18,7	29,7	27,5	12,6

¹Sisältää mahdollisen hävikin. ²Luullisena eli ruholihana, pl. syötävät elimet. *Ennakkotieto. Lähde: Luke, Ravintotase.

Elintarvikkeiden tuotanto elpyi

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2024 elintarvikkeita ja juomia jalostavien yritysten työpäiväkorjattu liikevaihto nousi 6,1 %. Vastaavasti vuotta aikaisemmin liikevaihdossa nähtiin nousua 5,8 %. Elintarviketeollisuusliiton (ETL) mukaan ala kohtasi vuosina 2022 ja 2023 tuntuja kustannusten nousuja, joiden takia alalle syntyi kannattavuusvaje. Etenkin tuontiruoan lisääntyminen sekä kuluttajien muuttunut ostokäyttäytyminen kuluttajahintojen nousun seurauksena on alalla koettu merkittävinä haasteina. Liikevaihdon kasvusta voidaan kuitenkin päätellä, että kohonneita kustannuksia on saatu siirrettyä hintoihin ja kannattavuusvajetta paikatua. Erityisen positiivisesti alalla on kehittynyt vientiliikevaihto, joka nousi viime vuonna 9,2 %. Kotimaan liikevaihdossa nousua oli puolestaan 4,6 %.

Myös tuotannon volyyymi kääntyi elintarviketeollisuudessa nousuun viime vuoden aikana. Vuonna 2024 tuotannon volyyymi nousi Tilastokeskuksen mukaan 3,5 %, kun se vuonna 2023 oli sen -3,6 %:n laskussa. EK:n investointitiedustelun mukaan elintarviketeollisuuden kiinteät investoinnit ovat jo

toista vuotta vahvassa kasvussa. Viime vuonna alan investoinnit olivat 963 milj. euroa. Kasvua edellisvuodesta oli 34 %. Tänä vuonna alan odotetaan investoivan 1195 milj. eurolla, mikä on yli 24 % enemmän kuin viime vuonna.

Luomua lisää julkisiin palveluihin, kuluttajamarkkinan nousu odottaa parempia aikoja

Kuluttajien muuttunut ostokäyttäytyminen tulee hyvin esiin tarkasteltaessa luomutuotteiden myynnin kehitystä. Luomutuotteiden myynti on pudonnut vuodesta 2020 lähtien. Pro Luomun mukaan vuonna 2024 luomutuotteita myytiin päivittäistavarakaupassa 335 milj. eurolla, mikä on 5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Päivittäistavarakaupan ruokamarkkinan kokonaisarvosta luomun osuus oli noin 1,9 %. Julkisissa ruokapalveluissa luomun käyttö on kasvussa. ProLuomun selvityksen mukaan 63 % julkisista ruokapalveluista käyttää luomua päivittäin.

Foodservice-tukkukauppa vastaa vähittäiskaupan ulkopuolisesta tavarankäytöstä. Sen suurimmat asiakasryhmät ovat hotellit, kahvilat ja ravin-

tolat sekä julkishallinnon laitokset kuten sairaalat, koulut ja päiväkodit. Foodservice-tukkukaupan liikevaihto vuonna 2024 oli 2,4 mrd. euroa, mikä tarkoittaa 1,1 %:n nousua edellisvuoteen nähden.

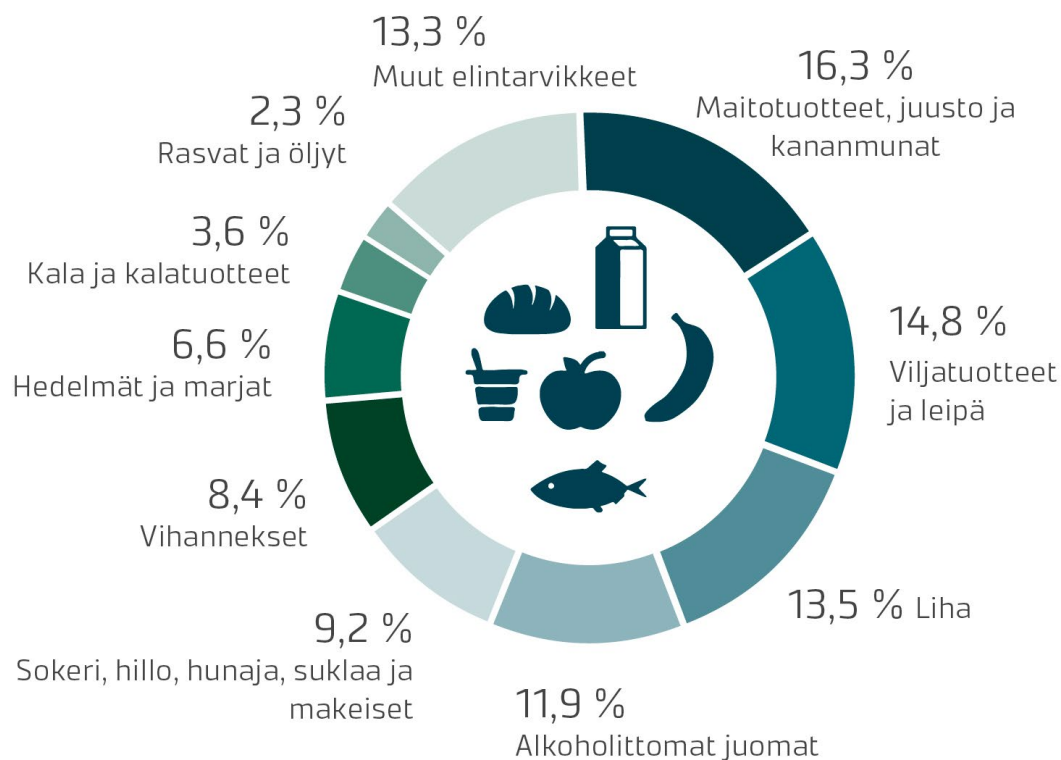
Valmisruoat trendaa ruokakaupassa

Päivittäistavarakauppa ry:n (PTY) julkaisemien myyntitilastojen mukaan elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien vähittäismyynti vuonna 2024 oli 16,9 mrd. euroa. Myynti kasvoi edellisestä vuodesta 2,1 %. Myynnin kasvu selittyy suuremmilla myyntimäärillä (2,1 %), sillä elintarvikkeiden keskimääräiset hinnat eivät vuonna 2024 muuttuneet.

PTY:n myyntitilastojen mukaan vuonna 2024 elintarvikkeiden myynnissä oli tuoteryhmien välillä eriävää kehitystä. Eniten kasvoi muualla luokittelemattomien elintarvikkeiden myynti, 10,6 %. Kyseiseen tuoteryhmään kuuluu valmisruoat, joiden myynti kasvoi 13,4 %. Vuodesta 2020 valmisruokien myynti on kasvanut 54 %. Valmisruokien myynnin kasvu voidaan nähdä selvimpänä, jo useamman vuoden jatkuneena ruoan kulutustrendinä.

Lihoja myytiin vuonna 2024 määrällisesti 1,0 %, vähemmän kuin edellisvuonna. Koska lihan ja lihatuotteiden hinnat olivat laskussa (-1,4 %), myös myynnin arvo laski - keskimäärin 2,3 %. PTY:n myyntitilastojen mukaan lihat käsittävän tuoteryhmän sisällä tapahtui merkittäviä myynnin muutoksia. Tuoreiden lihojen myynti oli kasvussa kaikkien lihalajien osalta. Voimakkaimmin kasvoi naudanlihan myynti, 7,2 %. Tuoreen naudanlihan myyntimäärä kasvoi jopa yli 9 %. Jo pitkään laskussa olleen tuoreen sianlihan myynti kääntyi myös nousuun. Sianlihan myynti kasvoi 1,6 % ja myyntimäärä 4,1 %. Siipikarjan lihan myynti jatkoi totuttua vahvaa kasvua (5,4 %). Sen sijaan kuivatun, suolatun tai savustetun lihan myyn-

Ruokien ja alkoholittomien juomien euromääräinen vähittäismyynti tuoteryhmittäin vuonna 2024, %

Lähde: PTY.

ti kääntyi selvään laskuun. Keskimäärin kyseisten tuotteiden myynti laski 9,8 % vuonna 2024.

Euromääräistä myyntiä kasvattivat selvästi myös oliiviöljy, pakastetut marjat ja hedelmät, suklaa, sokeri, jäätelö sekä virvoitusjuomat ja mehut. Sen sijaan myynnin arvo laski eniten perunalastuilla, pakastetulla kalalla sekä nestemäisellä maidolla.

PTY:n mukaan päivittäistavaroita myyviä myymälöitä (ml. erikoismarkkinat) oli Suomessa vuoden 2024 lopussa yhteensä 4 354 kpl. Myymälöiden määrä pieneni vuoden takaisesta 52 myymälällä. Poistumaa oli eniten pienissä, alle 400m² myymälöissä. Vielä vuonna 2009 alle 400 neliön myymälöitä oli Suomessa reilut 2000, mistä määrä on pudonnut puolella.

Päivittäistavaroiden verkkokaupan arvo Suomessa vuonna 2024 oli 693 milj. euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 10,8 %. Verkkokaupan osuus päivittäistavaramyynnistä oli 3,0 %.

Ruoan hinnannousu pysähtyi viime vuonna

Kuluttajahintaindeksin mukaan vuonna 2024 elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien keskimääräisissä hinnoissa ei tapahtunut muutosta (0,0 %) vuoteen 2023 verrattuna. Vuoden alussa hinnat laskevat, mutta loppuvuodesta hinnoissa nähtiin lievää nousua, mikä on jatkunut myös vuoden 2025 alkupuolelle. Yksittäisistä tuoteryhmistä voimakkainta hintojen nousu oli viime vuoden aikana oliiviöljyllä (38 %), marjoilla (14 %) sekä suklaalla (9 %) ja kaa-kaotuotteissa (6,4 %). Hinnat laskevat juustoissa (-3,3 %) ja kasvimaidoissa (-2,9 %). Alkoholittomissa juomissa hintaa nostattivat hedelmä-, marja- ja vihannesmehujen hinnat (13,3 %).

Kustannusten nousun tasaantuminen ja kääntymisen osittain laskuun näkyi myös vuonna 2024 ruoan kuluttajahintakehityksessä. Hintojen ja kustannusten muutosten välittyminen alkutuotannosta ja teollisuudesta kuluttajille tapahtuu jopa kuukausien viiveillä. Kotitalouksien ostovoima vahvistui viime vuonna, mutta toisaalta luottamus talouteen pysyi heikkona. Ruoan hintatason pysyessä huomattavan korkeana, hinnan merkitys ostopäätöstä ohjaavana tekijänä korostui edelleen ruokakaupassa.

Elintarvikkeiden hintojen vuosimuutos tuoteryhmittäin 2020-2024, %

Tuoteryhmä	2020	2021	2022	2023	2024
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	1,7	0,6	10,5	9,0	0,0
Viljatuotteet ja leipä	0,7	0,8	9,7	11,8	0,0
Liha	2,0	0,6	13,4	8,4	-1,4
Kala ja äyriäiset	-1,8	0,8	21,1	9,7	-1,5
Maitotuotteet, juusto ja kananmunat	0,0	-0,3	11,8	10,3	-2,4
Ruokaöljyt ja rasvat	-0,7	0,4	15,0	11,2	1,3
Hedelmät ja marjat	4,4	-2,5	5,4	7,2	1,1
Vihannekset	1,6	2,1	10,2	5,6	-1,5
Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	1,9	0,2	6,4	13,1	3,7
Ruokatuotteet, muut	0,0	0,3	5,9	9,6	-0,4
Alkoholittomat juomat	5,3	3,4	13,9	3,6	4,5

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajahintaindeksi.

Elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien vuosimuutokset 01/2020-03/2025

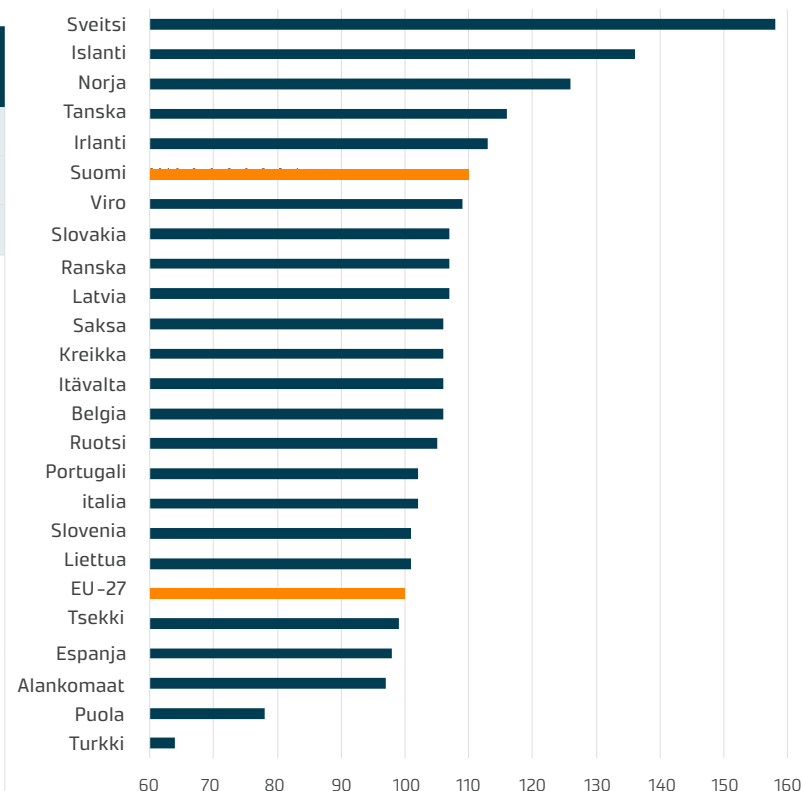
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tammikuu	1,8	0,4	3,2	15,4	1,6	0,9
Helmikuu	1,3	-0,2	4,5	16,3	-0,5	1,6
Maaliskuu	1,8	0,5	5,1	16,2	-1,7	2,6
Huhtikuu	1,0	0,8	6,0	13,7	-0,3	
Toukokuu	2,4	0,5	9,0	11,1	-0,6	
Kesäkuu	2,4	-0,4	10,9	9,2	-0,4	
Heinäkuu	2,9	0,0	12,4	8,2	-0,3	
Elokuu	0,9	0,5	12,5	6,8	-0,1	
Syyskuu	2,0	0,6	14,0	4,6	0,5	
Lokakuu	1,7	1,0	51,0	4,0	0,2	
Marraskuu	1,5	1,5	15,7	3,0	0,9	
Joulukuu	0,2	1,7	16,1	2,3	0,5	
Vuosimuutos (%)	1,7	0,6	10,5	9,0	0,0	
Kuluttajahintaindeksi	102,7	103,3	114,2	124,5	124,4	

Lähde: Tilastokeskus kuluttajahintaindeksi.

EU:ssa ruoan hintojen nousu on ollut Suomen kehitystä nopeampaa. Ruoan kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli EU:ssa viime vuonna keskimäärin 2,3 %. Voimakkaimmin hinnat nousivat Maltalla (4,7 %), Kroatiassa (4,0 %), Espanjassa (3,6 %) ja Puolassa (3,5 %). Erot hintojen nousuvauhdissa kuitenkin pienenevät EU-maiden välillä edelleen, eivätkä Itä-Euroopan ja Länsi-Euroopan maiden hintakehitykset enää poikenneet oleellisesti toisistaan.

Viimeisen kolmen vuoden aikana ruoan hinnat ovat nousseet Suomessa selvästi vähemmän kuin EU-maissa keskimäärin. Suomessa ruoan hinta on noussut vuosina 2022-2024 noin 18 %. Keskimääräinen hintojen nousu EU-alueella on vastaavana aikana ollut noin 26 %. Erityisesti Itä-Euroopan maissa, joissa ruoan hinta on ollut eurooppalaisittain matalalla tasolla, ruoan kallistuminen on ollut viime vuosina huomattavasti nopeampaa kuin EU:ssa keski-

Elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien hintataso- indeksit eräissä maissa vuonna 2023, EU27=100

Lähde: Tilastokeskus.

määrin. Tämän seurauksena erot ruoan hintatasoissa ovat tasoittuneet merkittävästi EU-maiden välillä.

Vahvistuva kysyntä sekä tuotantohäiriöt vetävät ruoan hinnan nousuun

Ruoan hinnan nousu kiihtyi Suomessa vuoden 2025 ensimmäisten kuukausien aikana. Maaliskuussa 2025 keskimääräinen hinnan muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan oli 2,6 %. Tuoteryhmien välillä oli kuitenkin suurta vaihtelua hintakehityksessä. Esimerkiksi viljatuotteiden ja lihojen hinnat (naudanlihaa lukuun ottamatta) olivat edelleen laskussa, kun taas maitotuotteiden, juuston ja kananmunien, hedelmien ja marjojen sekä vihannesten hinnat olivat nousussa. Voimakkaimmassa nousussa oli kuitenkin alkoholittomien juomien keskimääräiset hinnat, joissa nousua vuoden takaisiin hintoihin oli lähes 13 %. Tuotetasolla eniten nousi kahvin (50,9 %), suklaan (25,5 %), marjojen (14,0 %), kaakaon (13,2 %) ja voin (9,7 %) hinnat. Voimakkaimmassa laskussa oli puolestaan sokeerin (-14,6 %), päärynän (-14,6 %), juuresten ja sienien (-5,2 %) sekä pakastetun kalan (-4,3 %) hinnat. Kahvin ja kaakaon hinnan nousua selittää erityisesti tuotannolliset haasteet kyseisten raaka-aineiden päätuotantoalueilla, mitkä ovat vähentäneet globaalia tarjontaa.

Ulkomaankaupan - erityisesti tuonnin - merkitys Suomen elintarviketaloudessa on kasvanut vuosi vuodelta. Kauppapoliittinen epävarmuus ja kauppasodan uhka vaikuttavat näin ollen myös Suomen elintarvikemarkkinoihin. Yhdysvallat on asettanut tai suunnittelee asettavansa laajoja kaupan esteitä, mikä on kasvattanut huomattavasti kauppapoliittista epävarmuutta koskien myös maa- ja elintarviketaloutta. Vaikka Suomen ja Yhdysvaltojen välinen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kauppa ei ole merkittävää (vuonna 2024 tuonti Yhdysvalloista oli 34 milj. euroa ja Suomen vienti Yhdysvaltoihin oli 26 milj. euroa), EU:lle Yhdysvallat on merkittävä

kauppakumppani ja mahdollisten tullien vaikutukset Suomeen tulevat EU:n sisämarkkinoiden kautta sekä kauppavirtojen uudelleenohjautumisena. Jos Yhdysvallat asettaa korkeita tulleja esim. EU:n, Kiinan tai Latinalaisen Amerikan elintarvikkeille, hinnat Yhdysvalloissa nousevat, vienti sinne vähenee, ylijäämät ohjautuvat muualle ja painavat muilla markkinoilla kuluttajahintoja alaspäin ainakin tietyissä tuotteissa. Epävarmuus tuontitullien tasosta, niiden laajuudesta, mahdollisista vastatulleista ja lopullisista vaikutuksista globaaleille elintarvikemarkkinoille lisää muutenkin taloudellisten toimijoiden epävarmuutta ja vaikuttaa välillisesti myös inflaatioon.

Elintarvikkeiden ja alkoholittomien kuluttajahintojen odotetaan kuluvana vuonna nousevan keskimäärin 2-3 %. Tuoteryhmien välillä hintakehityksessä on kuitenkin eroja. Suurimmat nousupaineet kohdistuvat maitotuotteisiin sekä naudanlihaan, joissa kysyntä on ollut kasvussa. Myös valmisruokien keskimääräiset hinnat ovat kääntyneet vuoden kestäneen laskun jälkeen nousuun. Lopulta hintakehitykseen vaikuttaa merkittävimmin, miten tarjonta reagoi kysyntään ja siinä tapahtuviin muutoksiin. Hintojen nousua tukee kotitalouksien ostovoiman kasvu, mutta työllisyyden nihkeä kehitys hillitsee edelleen kysynnän kasvua. Samaan aikaan maltillisina pysyvät kustannusnousut sekä hintakilpailun lisääntyminen kaupparyhmien välillä jarruttavat ruoan hinnan nousua.

Kuva: Luken mediapankki

Elintarvikkeiden ulkomaankauppa

Csaba Jansik ja Irene Rosokivi

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankaupan arvo pysytteli vuonna 2024 lähellä edellisvuoden tasoa, eikä vuoden 2022 kaltaisia suuria muutoksia nähty. Tämä selittyy elintarvikkeiden ja juomien hinnannousun vauhdin tasoittumisella vuoden 2024 aikana. Suomen kaikkien eläin- ja kasviperäisten tuotteiden viennin arvo¹ kasvoi vuonna 2024 edellisvuoden tasosta. Viennin arvo ylsi 2 266 milj. euroon, mikä oli yli 5 prosenttia edellisvuodesta enemmän. Eläin- ja kasviperäisiä tuotteita tuotiin Suomeen 6 899 milj. euron arvosta, eli vain noin 0,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2023.

Kauppataseen alijäämä hieman pieneni

Kaikkien kasvi- ja eläinperäisten tuotteiden ulkomaankaupan alijäämä on kasvanut melko tasaisesti kahden vuosikymmenen ajan, poikkeuksena vuodet 2019 ja 2020. Vuonna 2022 alijäämä kasvoi yli miljardilla eurolla; 3 739 milj. eurosta 4 914 milj. euroon, mikä on kaikkien aikojen suurin vuosittainen muutos. Vuosien 2023–2024 aikana alijäämä pienentyi 280 milj. eurolla 4 633 milj. euroon.

Taseen alijäämäisyys on perinteisesti johtunut heidelmien, vihannesten, raakakahvin ja alkoholijuomien tuonnin intensiteetistä. Muita tärkeitä tuontituotteita ovat mm. juustot ja viljavalmisteet. Viime aikoina Suomen elintarviketuotanto on joutunut kilpailemaan tuonnin kanssa enenevässä määrin myös niissä tuoteryhmissä, joissa on kotimaista tuotantoa, kuten liha-, maito ja kalatuotteissa.

Ulkomaankauppatilaston CN01–24 ryhmiä on perinteisesti käytetty maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden viennin ja tuonnin mittaamiseksi. Varsinkin kansainvälistä vertailua, sekä alkuperä- ja kohdemaiden analyysiä helpottaa standardimenetelmän käyttö. Alkuperäisen määritelmän mukaisesti nämä ryhmät sisältävät kaikki kasvi- ja eläinperäiset erät huolimatta siitä, ovatko ne elintarvikkeita vai käytetäänkö niitä elintarvikkeiden tuotantoon.

Syötäväksi tai ruokaraaka-aineeksi soveltumattomat tuotteet kuten polttoainetuotantoon tuotavat kasviöljyt tai lemmikkieläinten ruoka jätetään laskelmasta pois, kun tarkastellaan pelkästään elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden tuontia ja vientiä. Näiden lisäksi elintarviketjuun kuulumattomiksi eriksi lasketaan muutamat merkitykseltään pienet tilastoryhmät kuten ”05 Muualla kuulumattomat eläinperäiset tuotteet”, ”06 Elävät puut, kukat ja taimet”, ”13 Kumipuun ja vastaavat tuotteet” ja ”14 Punonta ja palmikointilaitteet”. Sen sijaan kotieläinten ruokintaan käytetyt rehut ja rehuainekset ovat elintarvikkeiden tuotantopanoksia, joten niitä pidetään elintarviketjuun kuuluvina erinä.

Norjan lohen kauttakuluvienti ei vaikuta kauppataseen tasoon, koska se otetaan huomioon sekä tuonnin että viennin puolella. Sen vaikutus kuitenkin oikaistaan elintarvikkeiden tuonnin ja viennin arvosta, koska sitä ei tuoda Suomeen kulutettavaksi, eikä se ole Suomen elintarviketjuun aikaansaama vientierä.

Kaikkien kasvi- ja eläintuotteiden ulkomaankauppataseen paranemista vuosina 2023 ja 2024 selittää suurimmaksi osaksi ei-syötävien kasvirasvojen tuonnin huomattava lasku. Teknisten kasviöljyjen tuonnin arvo aleni vuoden 2022 huippulukemasta,

624 milj. eurosta 468 milj. euroon vuonna 2023 ja edelleen 274 milj. euroon vuonna 2024.

Elintarviketuonnin ja -viennin arvot kasvoivat

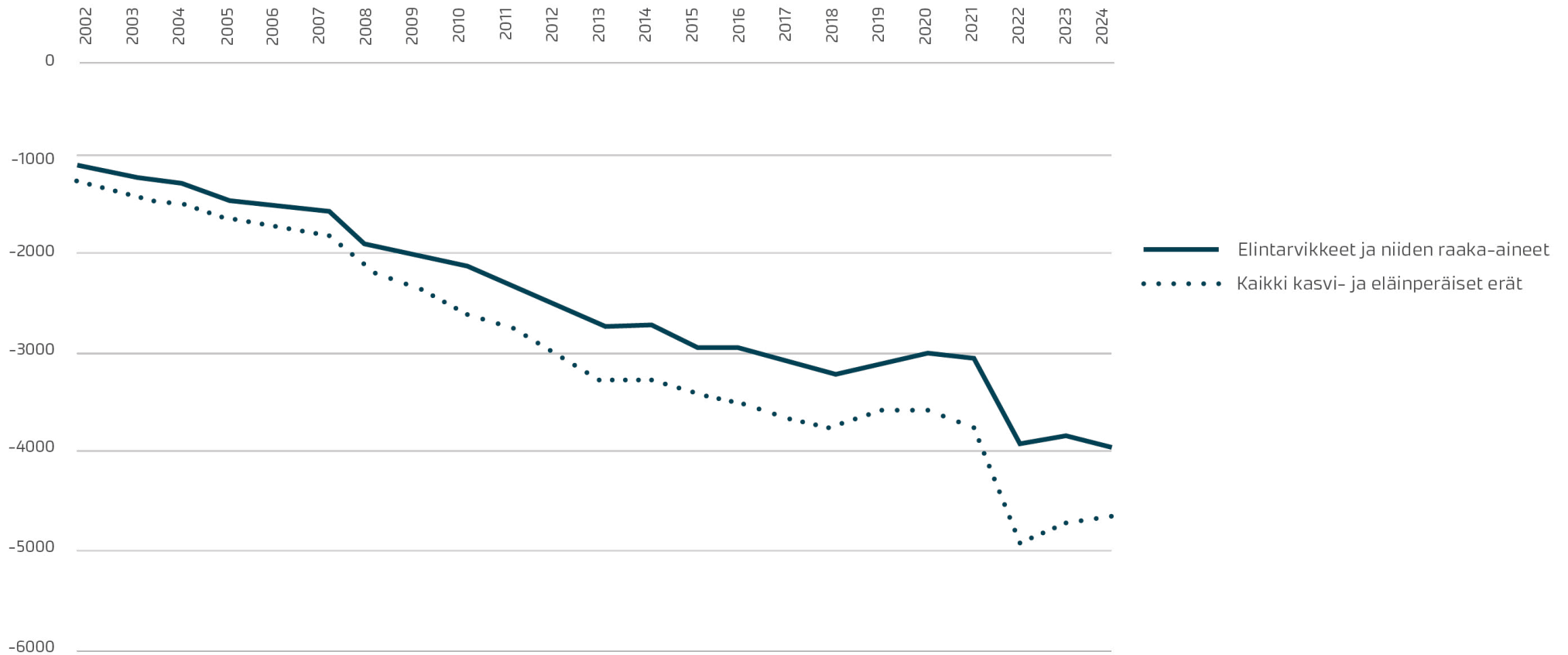
Pelkkien elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden ulkomaankauppataase on selkeästi pienempi kuin kaikkien kasvi- ja eläinperäisten tuote-erien. Oikaistu alijäämä kasvoi 2000-luvun alussa tasaisesti yhdestä miljardista kolmeen miljardiin euroon, mutta kehitys pysähtyi 2010-luvun puolivälissä. Viime vuosikymmenen loppupuoliskolla alijäämä vaihteli 3 miljardin euron molemmin puolin. Vuonna 2022 elintarvikkeiden ulkomaankaupan oikaistu tase syveni jyrkästi yltäen 3 914 milj. euroon. Oikaistu alijäämä oli vuonna 2024 lähes 700 milj. euroa pienempi kuin kaikkien kasvi- ja eläinperäisten erien alijäämä.

Ero johtuu syötäväksi tai ruoan valmistukseen kelpaamattomien erien huomattavasta osuudesta tuonnissamme. Kun nämä erät vähennetään kaikkien kasvi- ja eläinperäisten erien (CN01–24) tuonnista, vuoden 2024 elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden tuonti oli yhteensä 5 944 milj. euroa 6 899 milj. euron sijaan. Oikaistu elintarviketuonti oli edellisvuoden tasoa lähes 4 prosenttia korkeampi.

Elintarviketuonnissamme syötäväksi kelpaamattomat erät ovat suhteellisen pieniä, mutta lohen kauttakulukaupan vaikutus viennin tasoon on ollut kohtalainen vuodesta 2016 lähtien. Suomen oikaistu elintarviketuonti oli 1 988 milj. euroa ja se kasvoi vuonna 2024 lähes 6 % edellisvuodesta.

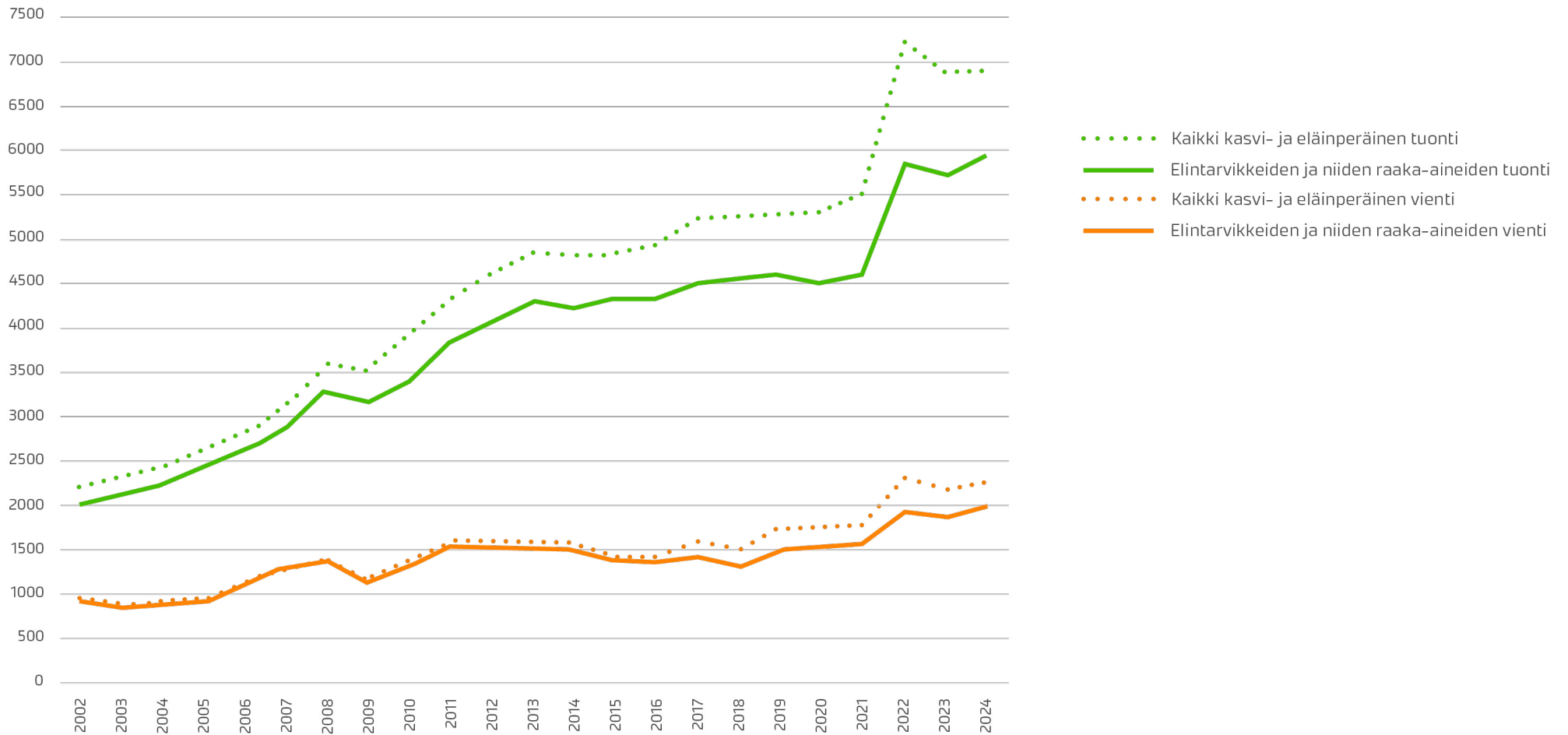
¹CN01–24 tilastoryhmien yhteenlaskettu arvo.

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kauppataase 2002-2024, milj. euroa

Lähde: Tulli, ULJAS tietokanta. Huom. Kaikki kasvi- ja eläinperäiset erät sisältävät CN01-24 ryhmät. Elintarvikkeet ja niiden raaka-aineet sisältävät CN01-04, 07-12, 15-24 ryhmät. Lisäksi jälkimmäisestä on vähennetty polttoainekäyttöön tuodut kasviöljyt sekä lemmikkieläinten ruoat.

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tuonti ja vienti vuosina 2002-2024, milj. euroa

Lähde: Tulli, ULJAS tietokanta. Huom. Kaikki kasvi- ja eläinperäiset erät sisältävät CN01-24 ryhmät. Elintarvikkeet ja niiden raaka-aineet sisältävät CN01-04, 07-12, 15-24 ryhmät. Lisäksi jälkimmäisestä on vähennetty polttoainekäyttöön tuodut kasviöljyt sekä lemmikkieläinten ruoat. Norjan lohien kauttakulku on vähennetty sekä tuonnista että viennistä.

Saksa on edelleen elintarviketuontimme suurin alkuperämaa

Kaikkia kasvi- ja eläinperäisiä tuotteita tuodaan Suomeen eniten Alankomaista, mutta elintarvikkeita ja niiden raaka-aineita on tuotu Suomeen jo usean vuoden ajan eniten Saksasta. Ruotsin rooli on vakiintunut toiseksi suurimpana alkuperämaana.

Oikaistun elintarviketuonnin myötä Alankomaiden ja Norjan luvut muuttuvat eniten. Elintarviketuonti Alankomaista on vasta kolmanneksi suurinta, mutta elintarvikkeiksi kuulumattomien kasvi- tai eläinperäisten erien, kuten leikkokukkien, kukkien sipulien, sekä biodieseltuotannossa käytettävien kasviöljyerien suhteellinen osuus tuonnissa piene-

ni. Vuonna 2024 elintarvikkeiden osuus kokonaisuonnista on kasvanut 62 prosenttiin edellisvuoden 52 prosentista. Norjan tuontiluvut muuttuvat lohen läpikulkuviennin takia.

Suomen elintarviketuonnin suurimmat alkuperämaat

Alkuperämaa	CN01-24		Oikaistu tuonti		
	2023 milj. EUR	2024 milj. EUR	2023 milj. EUR	2024 milj. EUR	2024 %
Saksa	879	830	939	891	15,0
Ruotsi	754	734	746	726	12,2
Alankomaat	1165	599	1069	663	11,2
Espanja	336	331	382	371	6,2
Italia	308	302	330	324	5,5
Tanska	350	290	351	299	5,0
Puola	316	247	314	266	4,5
Viro	245	240	235	228	3,8
Belgia	252	227	248	223	3,8
Ranska	247	216	250	221	3,7
Norja	382	203	389	211	3,5
Brasilia	168	168	173	173	2,9
Liettua	121	115	127	120	2,0
Iso-Britannia	81	74	89	81	1,4
Latvia	126	99	87	77	1,3
Muut maat	1149	1051	1170	1069	18,0
Yhteensä	6880	5725	6899	5944	100,0

Suomen elintarviketiennin suurimmat kohdemaat

Kohdema	CN01-24		Oikaistu vienti		
	2023 milj. EUR	2024 milj. EUR	2023 milj. EUR	2024 milj. EUR	2024 %
Ruotsi	509	466	528	486	24,5
Viro	239	222	234	217	10,9
Saksa	140	130	163	149	7,5
Tanska	105	96	125	115	5,8
Kiina	116	80	136	96	4,8
Alankomaat	93	93	92	92	4,6
Ranska	93	69	115	82	4,1
Puola	115	62	122	80	4,0
Norja	65	59	81	74	3,7
Liettua	70	46	74	47	2,4
Latvia	39	39	47	47	2,3
Espanja	62	44	50	36	1,8
Belgia	54	45	41	36	1,8
Italia	31	31	32	32	1,6
Venäjä	26	26	32	31	1,6
Muut maat	401	371	396	370	18,6
Yhteensä	2158	1880	2266	1988	100,0

Lähde: omat laskelmat Tullin ULJAS tietokannasta. Huom. Oikaistu tuonti ja vienti sisältävät CN01-04, 07-12, 15-24 ryhmät. Lisäksi siitä on vähennetty ei-elintarviketäyttöön tuodut kasviöljyt, lemmikkieläinten ruoat sekä Norjan lohien kauttakulku.

Elintarvikeviennin maantieteellisessä jakautumisessa ei ole viime vuosina tapahtunut suuria muutoksia. 2010-luvun alkupuolelle saakka viennin suurin kohdema oli Venäjä. Vuonna 2014 Venäjän asettaman tuontitullin seurauksena Suomen vienti sinne putosi dramaattisesti. Toinen iso pudotus koettiin vuosina 2022-2023 Venäjän hyökkäysoidan alettua Ukrainaan.

Vuonna 2013 Venäjälle vietiin elintarvikkeita vielä 442 miljoonan euron arvosta (CN01-24), mutta vuonna 2024 viennin arvo oli enää 13 milj. euroa. Venäjän osuus Suomen viennistä laski huippuvuosien 28 %:sta lähes puoleen prosenttiin vuonna 2024, ja entisestä kärkikohdemaasta tuli tärkeysjärjestyksessä vasta 24. kohdema.

Myös Kiinaan suuntautuneessa viennissä on koettu aaltoileva kehitys. Maa oli 2020-luvun alussa toiseksi tärkein kohdema, mutta vuonna 2024 enää kuudenneksi tärkein vientimaa. Muutos johtuu ennen kaikkea sianlihan viennin vähenemisestä.

Naapurimaat ovat perinteisesti kattaneet yli puolet Suomen elintarvikeviennistä, mutta Venäjän tuontikiellon jälkeen osuus väheni rajusti, vaikkakin osan viennistä kanavoitui Ruotsiin, Viroon ja Norjaan. Vuonna 2023 naapurimaiden yhteenlaskettu osuus elintarvikeviennistä oli vajaat 39 %.

Meijerituotteet ovat elintarvikeviennin tärkein tuoteryhmä

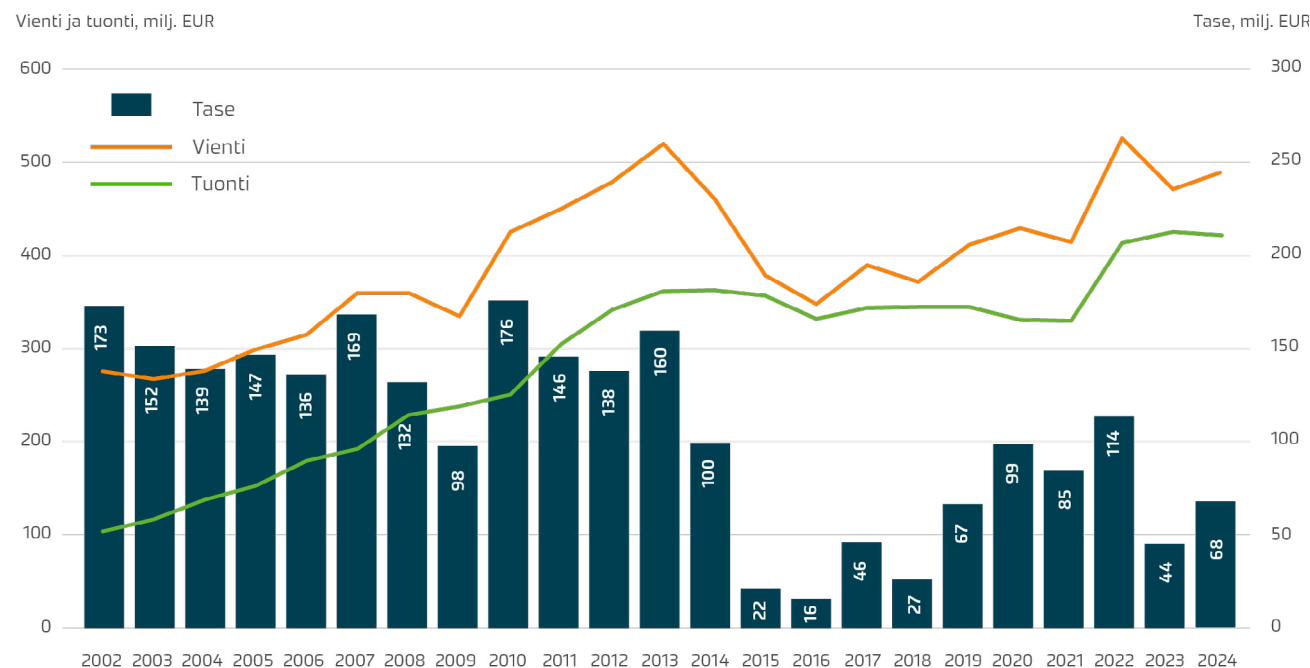
Suomen elintarviketuonnin suurimmat erät ovat juomat (688 milj. euroa), vilja- ja leipomotuotteet (653 milj. euroa), erinäiset elintarvikevalmisteet (517 milj. euroa), hedelmät (447 milj. euroa), kahvi, tee ja mausteet (376 milj. euroa), juustot (345 milj.

euroa), kasvukset (316 milj. euroa) sekä kalat (259 milj. euroa).

Suomen elintarvikeviennin merkittävin yksittäinen tuoteryhmä on edelleen meijerituotteet. Meijeriteollisuuden vienti tosin laski vuoden 2013 huipputasosta 521 milj. eurosta, ollen alhaisimmillaan 346 milj. eurossa vuonna 2016. Sittemmin vienti on taas lähtenyt asteittain kasvuun. Vuonna 2024 meijerituotteita vietiin Suomesta 491 milj. euron arvosta.

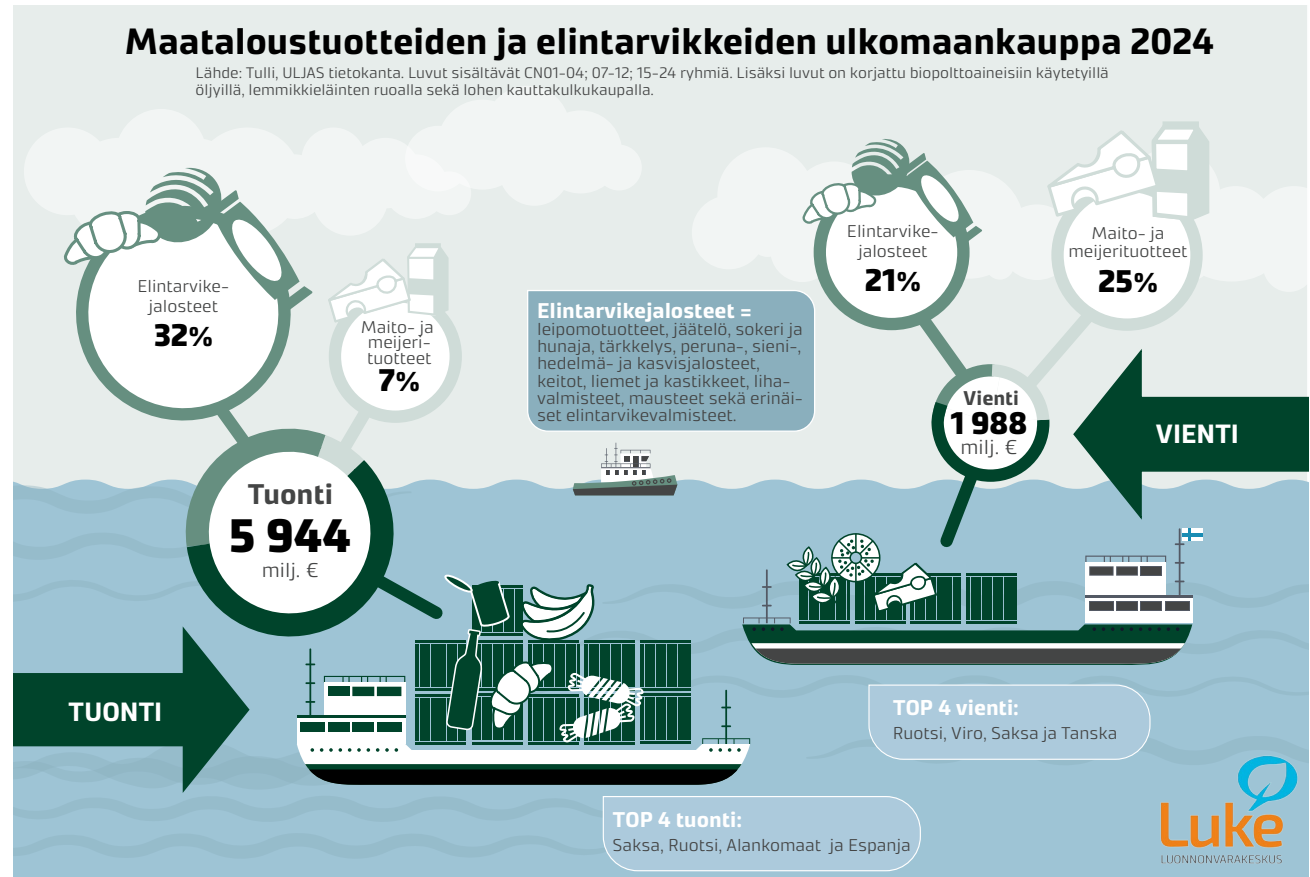
Meijeriteollisuus on elintarvikesektorimme ainoa ala, joka on säilyttänyt positiivisen kauppataseen koko EU-jäsenyyden ajan. Taseen saldo sukelsi vuonna 2016 alimmilleen, vajaan 16 milj. euroon, oltuaan peräti 160 milj. eurossa vuonna 2013. Vuonna 2024 meijerituotteiden positiivinen saldo parani hieman, 68 milj. euroon edellisvuoden 44 milj. eurosta, mikä selittyy ennen kaikkea voimien kasvulla.

Meijerituotteiden kauppataase Suomessa 2002-2024

Lähde: omat laskelmat Tullin ULJAS tietokannasta.

Venäjän markkinoiden sulkeuduttua vuonna 2014 jouduttiin juustojen vienti korvaamaan voin ja maitojauheen viennillä, ja sen myötä meijeriviennin tuoterakenne on kehittynyt epäsuotuisampaan suuntaan. Vuosien 2013 ja 2024 välillä juustojen osuus meijerituotteiden viennistä laski 32 %:sta alle 9 %:iin. Samaan aikaan voin ja maitojauheen osuus nousi 32 %:sta 64 %:iin. Vuonna 2023 meijerituotteiden lisäksi suurimmat viennin tuoteryhmät olivat juomat (283 milj. euroa), liha (155 milj. euroa), erinäiset elintarvikkeet (156 milj. euroa), sekä viljat (157 milj. euroa) ja myllytuotteet (116 milj. euroa).

Maatalouspolitiikka

Jyrki Niemi, Timo Karhula ja Olli Niskanen

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toteutus kaudelle 2023–2027 käynnistyi vaiheittain vuoden 2023 alusta lähtien. Poliitiikan uusissa tavoitteissa korostetaan erityisesti maatalousyrittäjän neuvotteluaseman parantamista, uusien viljelijöiden saamista alalle, ilmastomuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista sekä eläinten hyvinvoinnin parantamista. Monet kauden 2014–2020 toimenpiteistä ovat mukana myös nykyisellä kaudella, mutta aiemman tukitason saavuttaminen vaatii viljelijöiltä aiempaa enemmän tekemistä erityisesti ympäristö- ja ilmastotoimissa.

CAP-uudistus otettiin käytäntöön vuonna 2023

Uudistetun EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) toimeenpano vuosille 2023–2027 alkoi vuoden 2023 alussa ja ulottuu aina vuoden 2027 loppuun saakka. CAP:lle asetetut tavoitteet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: (i) taloudellisiin, (ii) ympäristöllisiin ja ilmastollisiin sekä (iii) sosiaalisiin tavoitteisiin. Lisäksi läpäisevänä tavoitteena on maatalouden uuden aikaistaminen innovaatioilla ja digitaalisuuden lisääminen.

CAP:n perusrakenne säilyi lähes ennallaan, eikä uudistus muuttanut merkittävästi myöskään rahankäyttöä eri tarkoituksiin. Uudistuksen merkittävin rakenteellinen innovaatio on uusi toimeenpanomalli, joka siirsi enemmän valtaa ja vastuuta jäsenvaltioille ja edellytti niiden laativan omat kansalliset strategiasuunnitelmansa politiikan toteuttamiseksi. Jäsenvaltioille annettiin samalla velvolli-

suus raportoida toimenpiteiden tuloksellisuudesta uskottavasti.

Tukiudistuksen ns. vihreän arkkitehtuurin kokonaisuus rakentuu ehdollisuudesta, vapaaehtoisesta ekojärjestelmästä ja ympäristökorvausjärjestelmästä. Ehdollisuus, joka koostuu viljelyyn liittyvistä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista, on kaikkien EU:n kokonaan tai osittain rahoittamien tukien saamisen ehtona. Vuoden 2025 alusta tuli voimaan uutena vaatimuksena ns. sosiaalinen ehdollisuus. Se tarkoittaa tiivistetysti sitä, että työntekijöiden työturvallisuuden ja työsuojelun laiminlyöminen voi johtaa tukimenetyksiin. Vaatimus koskee niitä viljelijöitä ja maatalousyrityksiä, joilla on työvoimaa.

Vuonna 2024 päätukihaussa perustulotukea hakeneita tiloja oli noin 42 100 kappaletta. Ympäristösitoumuksen oli tehnyt noin 77 % tukea hakeneista tiloista ja ympäristösitoumusten piirissä oli noin 1,79 milj. peltohehtaaria.

Ekojärjestelmän talviaikaisen kasvipeitteen tukea haki arviolta noin 40 700 tilaa noin 1,72 milj. peltohehtaarialle. Muita ekojärjestelmiä, luonnonhoitonurmet, viherlannoitusnurmet ja monimuotoisuuskasvit, haki noin 24 000 tilaa noin 145 600 peltohehtaarialle.

Luonnonhoitonurmea oli vuonna 2024 noin 87 000 hehtaaria ja monimuotoisuuskasveja noin 42 000 hehtaaria. Luonnonhoitonurmet saavuttivat liki pinta-alatavoitteensa ja monimuotoisuuskasvien tavoiteala ylittyi 67 %:lla vuonna 2024.

Tuen oikeudenmukaisempi jakaminen on yksi CAP-kauden 2023–2027 tavoitteista. Uudelleenjakotulotuen avulla pyritään edistämään tulotuen tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille. Nuorten viljelijöiden täydentävä tulotuki on puolestaan vapaaehtoinen suorien tukien järjestelmä, jolla tarjotaan tehostettua tulotukea nuorille viljelijöille, jotka ovat juuri aloittaneet tilanpidon.

Kuva: Luken mediapankki

Viljelijätukiin 1,7 miljardia euroa vuonna 2025

Vuonna 2025 viljelijätukia maksetaan Suomessa valtion talousarvioesityksen mukaan yhteensä 1 699 milj. euroa. Yhteisen maatalouspolitiikan mukaista (CAP) tukea maksetaan yhteensä 1353 milj. euroa ja kansallista tukea 346 milj. euroa. Näiden lisäksi valtio tukee vuosittain myös maatalouden rakennekehitystä ja maatalousyrittäjien lomituspalveluita.

Yhteisen maatalouspolitiikan tuet ovat joko EU:n kokonaan rahoittamia tai EU:n ja Suomen yhteisesti rahoittamia. Ne koostuvat suorasta CAP/EU-tulotuesta (523 milj. euroa), epäsuotuisten maatalousalueiden luonnonhaittakorvauksesta (480 milj. euroa) ja ympäristökorvauksesta ja luonnonmukaisesta tuotannosta (276 milj. euroa). Lisäksi maksetaan eläinten hyvinvointikorvausta (74 milj. euroa).

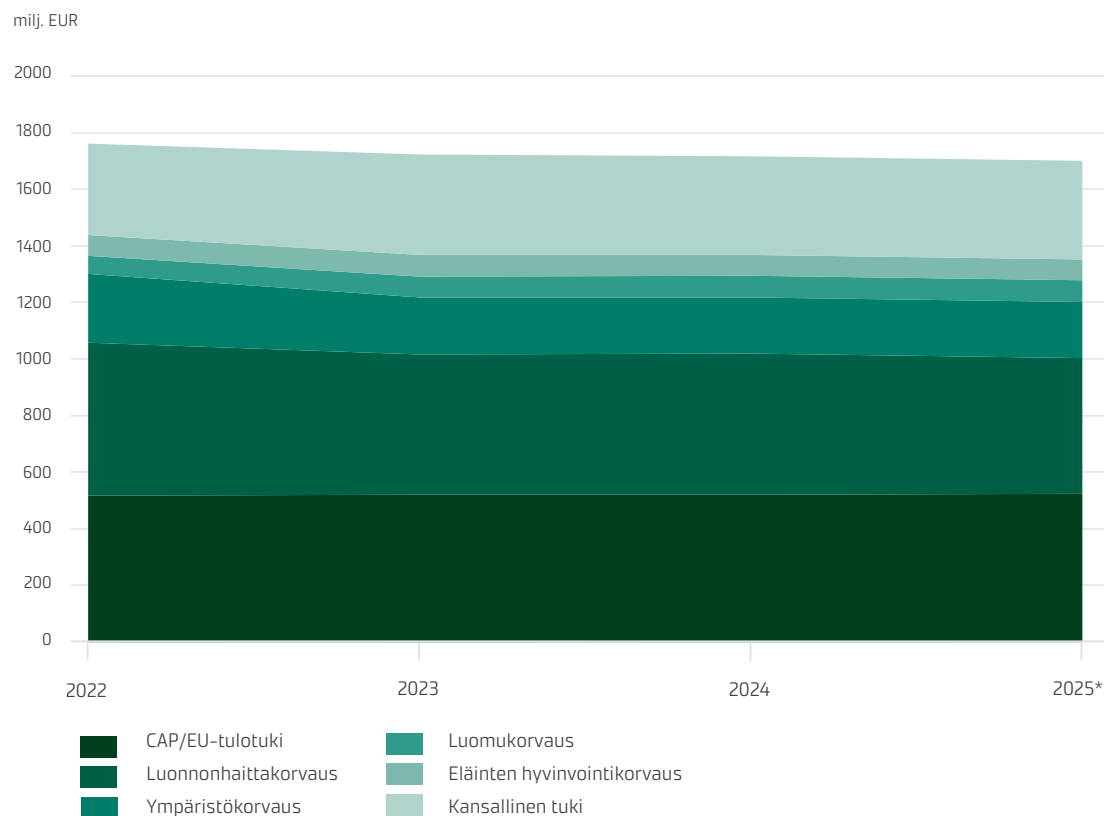
Suorat CAP -tulotuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n budjetista. Luonnonhaittakorvauksesta EU maksaa noin 15 % ja ympäristö-, luomu- ja eläinten hyvinvointikorvauksesta noin 43 %. EU:n budjetista maksetaan siten vuonna 2025 yhteensä 754 milj. euroa eli 44 % kaikista viljelijätuista, jolloin 945 milj. euroa eli 56 % jää maksettavaksi kansallisesta budjetista. Kansallisesti maksettavaan osuuteen kuuluvat sekä EU-tukien osarahoitus että 346 milj. euron suuruinen kansallinen tuki.

EU:n tulotuista noin viidennes sidottu tuotantoon

EU:n suorat tuet ovat EU:n budjetista kokonaan rahoitettavia viljelijöille maksettavia tukia. Suomessa näitä tukia ovat perustulotuki, ekojärjestelmä-

tuki, uudelleenjakotuki, nuorten viljelijöiden tuki ja tuotantoon sidotut tuet, joita on maksettu vuodesta 2023 alkaen. Vuonna 2025 EU:n suorien tukien määrä on yhteensä noin 523 milj. euroa.

Suomen maataloustuet vuosina 2022-2025 (milj. euroa) (tuotantovuoteen kohdistuvat tuet, 2025 arvio).

*Arvio. Lähde: Valtion talousarvioesitykset vuosilta 2022-2025.

EU:n rahoittamat ja osarahoitteiset tuet Suomessa vuosina 2022–2025* (milj. euroa).

	2022	2023	2024	2025*
CAP/EU -tulotuki	518	520	522	523
• Perustulotuki		293	294	296
• Uudelleenjakotuki		26	26	26
• Ekojärjestelmätuki		86	86	86
• Nuorten viljelijöiden tulotuki		13	13	13
• Tuotantosidonnainen tulotuki		102	102	102
Luonnonhaittakorvaus	540	496	496	480
• EU:n osuus	165	77	76	76
• Kansallinen osuus	375	419	420	404
Ympäristökorvaus ja luonnonmukainen tuotanto	305	276	276	276
• EU:n osuus	128	118	119	123
• Kansallinen osuus	177	157	157	152
Eläinten hyvinvointikorvaus	74	74	74	74
• EU:n osuus	31	32	32	32
• Kansallinen osuus	43	42	42	42
Yhteensä	1437	1365	1368	1353
• EU:n osuus yhteensä	842	747	748	754
• Kansallinen osuus yhteensä	595	618	619	598

*arvio

Perustulotuki

Perustulotuki on suorien tukien tuotannosta irrotettu tuki. Tukea maksetaan 296 milj.euroa vuonna 2025. Tuella pyritään turvaamaan viljelijän perustoimeentuloa ja sitä maksetaan vuosittain aktiiviviljelijän hallinnassa olevalle tukikelpoiselle pelto-

pinta-alalle. Perustulotuki eriytetään tukialueittain, AB- ja C-tukialueelle.

Uudelleenjakotuki

Uudelleenjakotuen tavoitteena on siirtää tukea suurilta tiloilta pienille ja keskikokoisille tiloille. Tuki

toteutetaan maksamalla perustulotukeen oikeutetuille tiloille lisätukea 50 ensimmäisen hehtaarin perusteella, kuitenkin enintään tilan koko tukikelpoiselle pinta-alalle. Tukea maksetaan 26 milj. euroa vuonna 2025.

Tuotantosidonnainen tulotuki

Tuotantosidonnainen tuki on jäsenmaille vapaaehtoinen tukimuoto, jota maksetaan joko eläin- tai pinta-alaperusteisesti. Suomessa tuki kohdennetaan maidolle, naudanlihalle ja lammis- ja vuohitaloudelle sekä tärkkelysperunalle ja muille erikoiskasveille. Tuki kohdennetaan ja tukitasoja eriytetään alueellisesti ja sovitetaan yhteen kansallisen pohjoisen tuen kanssa. Tuotantosidonnaista tulotukea maksetaan 102 milj. euroa vuonna 2025.

Ekojärjestelmä

Ekojärjestelmätuki on vuosittain haettava pinta-alatuki, jonka tavoitteena on ympäristön, ilmaston ja eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Tukea maksetaan Suomessa talviaikaisesta kasvipeitteisyydestä sekä luonnonhoitonurmien, viherlannoitusnurmien ja monimuotoisuuskasvien viljelystä koko maassa. Tukea maksetaan vuonna 2025 yhteensä 86 milj. euroa.

Nuorten viljelijöiden tulotuki

Nuorten viljelijöiden tulotuki on tuotannosta irrotettu pinta-alaperusteinen tuki, jolla kannustetaan nuoria maatalousalalle ja helpotetaan tilanpidon aloittamisvaihetta. Tukea voi saada, jos on enintään 40-vuotias sinä vuonna, kun perustulotukea haetaan ensimmäistä kertaa. Tukeen käytetään vuosittain 13 milj. euroa suorien tukien kokonaismäärästä.

EU-maaseuturahastosta suurin tukisumma luonnonhaittakorvaukseen

Ympäristökorvaus ja luonnonmukainen tuotanto

Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmällä kompensoidaan tuotannon vähenemisestä ja kustannusten lisääntymisestä aiheutuneet tulonmenetykset viljelijöille, jotka sitoutuvat maatalouden ympäristökuormitusta vähentäviin toimenpiteisiin. Luonnonmukaista tuotantoa ja eläinten hyvinvointia tukemalla pyritään ohjaamaan maataloustuotantoa entistä eettisempään ja ekologisempaan suuntaan.

Vuosina 2023–2027 ympäristökorvauksen toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmän kanssa, jotta järjestelmien tuet ovat erilaisia. Vuonna 2025 ympäristökorvausta ja luonnonmukaisen tuotannon tukea maksetaan yhteensä 276 milj. euroa, josta kansallinen osuus on 152 milj. euroa. Loput tuista maksaa EU.

Maaseuturahastosta maksetaan myös eläinten hyvinvointikorvausta. Vuonna 2025 eläintenhyvinvointikorvauksen määräksi on budjetoitu 74 milj. euroa, josta kansallinen osuus on 42 milj. euroa. Loput tuesta maksaa EU.

Luonnonhaittakorvaus

Tietyt maaseutualueet on luokiteltu EU:ssa epäsuotuisiksi alueiksi. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on turvata epäsuotuisilla alueilla maataloustuotannon jatkuminen, tilalukumäärän hallittu kehittyminen sekä taloudellisesti elinvoimaisten maatalayksiköiden säilyttäminen ja tätä kautta maaseudun työllisyyden ylläpitäminen ja maaseutualueiden taloudellisen kehityksen edistäminen.

Vuodelle 2025 luonnonhaittakorvausta on budjetoitu maksettavaksi 480 milj. euroa, josta kansallisesti rahoitettava osuus on 404 milj. euroa ja EU:n osuus 76 milj. euroa.

Valtaosa kansallisesta tuesta kohdistuu pohjoiseen tukeen

Kansallisista varoista kokonaan maksettavat pohjoinen tuki, Etelä-Suomen kansallinen tuki ja eräät muut tukimuodot muodostavat kokonaisuuden, jolla pyritään varmistamaan suomalaisen maatalouden toimintaedellytykset Suomen eri osissa ja myös eri tuotantosuunnissa. Vuonna 2025 kansallista tukea maksetaan yhteensä noin 346 milj. euroa.

Valtaosa kansallisesta tuesta kohdistuu pohjoiseen tukeen. Vuonna 2025 pohjoista tukea maksetaan 322 milj. euroa. Pohjoinen tuki koostuu maidon tuotantotuesta, kotieläinten lukumäärän perusteella maksettavista tuista ja viljelyalaan perustuvista tuista. Pohjoisen tuen järjestelmä sisältää myös kasvihuonetuotannon tuen ja puutarhantuotteiden, metsämarjojen ja -sienten varastointituen sekä porojen eläinکوhtaisten tuen.

Maatalouden kansallinen tuki Suomessa vuosina 2022–2025*, milj. euroa (tuotantovuoteen kohdistuvat tuet).

	2022	2023	2024	2025*
Pohjoinen tuki	324	329	322	322
Etelä-Suomen kansallinen tuki	17	17	17	17
Muut kansalliset tuet	5	9	10	7
Yhteensä	346	355	348	346

*arvio

Kansallista tulotukea maksetaan Etelä-Suomessa edelleen myös sika- ja siipikarjataloudelle ja puutarhatuotannolle yhteensä noin 17 milj. euroa vuonna 2025. Lisäksi muita kansallisia tukia maksetaan noin 7 milj. euroa.

Myös maatalouden rakennekehitystä ja lomituspalveluita tuetaan

Rakennetuet

Maatalouden rakennetukien tavoitteena on kilpailukyvyen kehittäminen ja tuotannon nykyaikaistaminen. Rahoituskaudella 2023–2027 rakennetukiin on varattu 136 milj. euroa vuosittain. Käytössä on kaikki edelliselläkin rahoituskaudella käytössä olleet tukielementit; avustus, korkotuki ja valtioneuvoston tuki.

Maatalouden investointituilla pyritään keskeisimmältä osaltaan edistämään yrityskoon kasvua ja siten alentamaan tuotantokustannuksia. Tukea maksetaan myös energiainvestointeihin, ympäristön tilaa, kestäviä tuotantotapoja, eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistäviin investointeihin.

Maatalouden investointitukien hakumäärä piristyi vuonna 2024 edellisvuoteen nähden. Myönnettyjen investointitukien määrä kohosi vuoden 2023 noin 72 miljoonasta eurosta 119 miljoonaan euroon. Suurin yksittäinen kohde oli edellisvuoden tapaan energiainvestoinnit, jotka piristivät edelleen ja niitä tuettiin yli 600 kohteessa yhteensä 29,3 miljoonaa euroa (edellisvuonna 20 miljoonaa euroa). Lypsykarjatalouden investointeihin myönnettiin avustuksia 28,6 miljoonaa euroa, joka oli lähes 12 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna.

Nykyisellä rahoituskaudella nuoren viljelijän aloitustuen tavoitteena on parantaa nuorten viljelijöiden taloudellista asemaa ja saada alalle uusia maatalousyrittäjiä, joilla on mahdollisuus kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja tilojen kehittämiseen. Lisäksi maatalouden investointituessa edistetään nuorten viljelijöiden asemaa maksamalla korotettua investointiavustusta maatalouden kilpailukyvyn kehittämistä ja nykyaikaistamista edistävissä investoinneissa enintään seitsemän vuotta tilanpidon aloittamisesta.

Vuonna 2024 nuorten viljelijöiden aloitustukea myönnettiin yhteensä 10,6 miljoonaa euroa 288 maatalouden ja 8 porotalouden aloittaneelle yrittäjälle. Määrä on hieman suurempi kuin edellisvuonna (230 yrittäjää), mutta pidemmällä aikavälillä tuettujen sukupolvenvaihdosten määrä on pudonnut noin puoleen takavuosien vuosittaisista määristä. Alle 40-vuotiaiden viljelijöiden osuus kaikista maatalousyrittäjistä oli vuonna 2024 noin 14 %. Osuus on pudonnut muutamia prosentteja 10 vuoden aikana.

Lomituspalvelut

Päätoimisilla kotieläintalouden harjoittajilla on oikeus saada 26 lomapäivää vuodessa. Lomituspal-

veluiden johtamisesta, valvonnasta ja ohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Lomituspalveluiden tarkoitus on turvata maatalousyrityksen keskeytymätön toiminta yrittäjän loman aikana ja turvata sijaisavun saanti esimerkiksi sairauden tai tapaturman takia. Vuosilomaan oikeutettujen

maatalousyrittäjien määrä on laskenut vuosi vuodelta päätoimisten kotieläintilojen lukumäärän vähentyessä. Vuonna 2025 maatalousyrittäjien lomituspalveluihin käytetään varoja yhteensä noin 116 milj. euroa.

Kuva: Luken mediapankki

Maatalous- ja elintarvikemarkkinat

Viljamarkkinat

Csaba Jansik ja Anneli Partala

Viljamarkkinat ovat olleet vakaat. Lähes 3,2 miljardin kilon sato vuonna 2024 on tyydyttänyt kotimaan kysynnän ja mahdollistanut vehnän viennin ja kauran osalta jopa ennätyselliset vientimäärät. Vuoden 2025 viljasadon ennustetaan jäävän 2,8-2,9 miljardiin kiloon. Alhaisesta satoennusteesta huolimatta viljamarkkinoilla ei odoteta jyrkkiä käännteitä. Euroopan viljasadon ennustetaan nousevan 6-8 % viimevuotisten tasosta ja sen myötä maltillisen hintakehityksen jatkuvan.

Suomessa vuonna 2024 toteutunut lähes 3,2 miljardin kilon viljasato on käytännössä vuosi sitten suhdannekatsauksessa ennustetun suuruinen. Satokauden ja puinnin sääolosuhteet eivät heiluttaneet satomäärää merkittävästi. Keskiarvon taakse kätkeytyy kuitenkin erisuuntaista kehitystä eri viljalajien keskisadoissa.

Syysviljojen, syysvehnän, rukiin, ruisvehnän ja syysohnan keskisadot olivat viime vuonna 10-20 % monen vuoden keskiarvoa matalammat, kun taas kevätiljojen satotasot keskiarvoja hieman suuremmat. Kauraa puitiin ennätysellisen paljon ja sato ylitti ensimmäistä kertaa määrältään suurimpana viljana pitkään pysyneen ohran. Kauran vuoden 2024 keskisato oli peräti 17 % korkeampi kuin edellisen viiden vuoden keskiarvo.

Ohran ja kauran sadoissa selvä pudotus

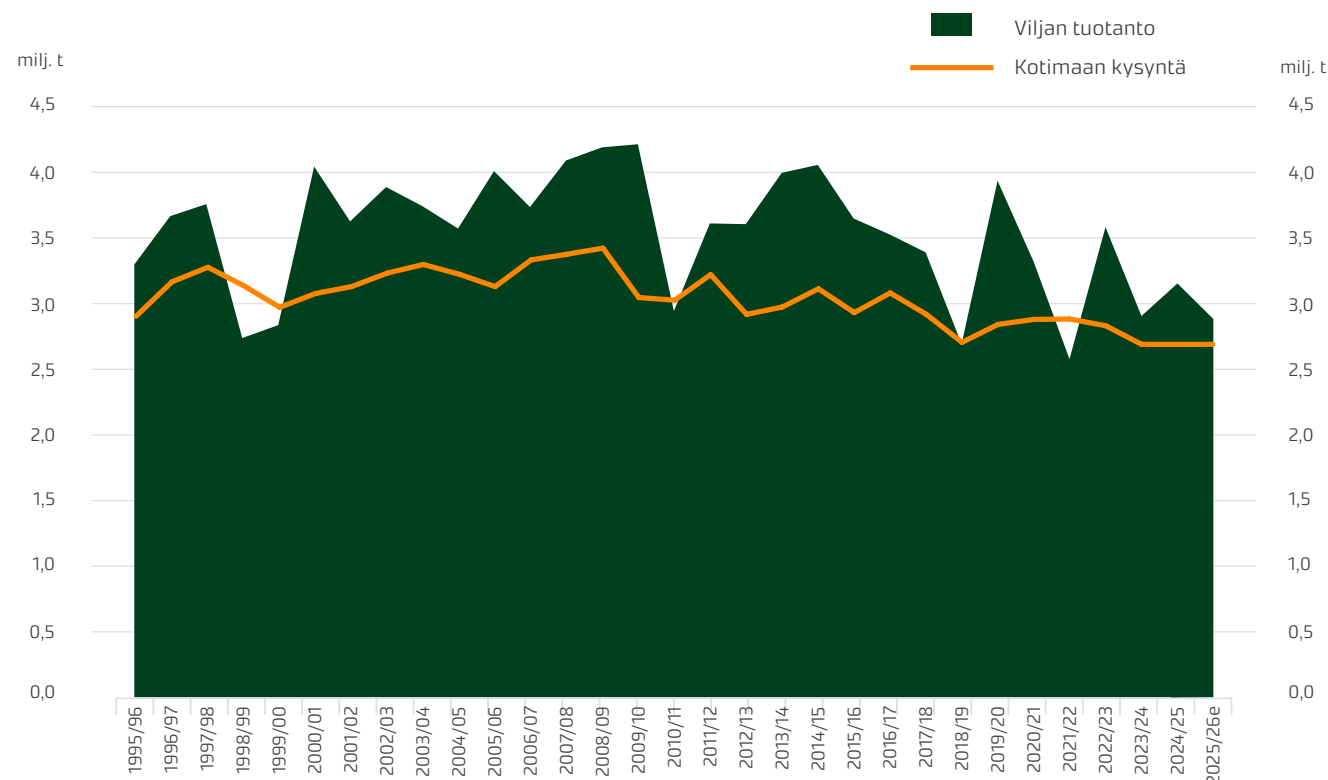
Vuoden 2024 satotilastot korostavat syysviljojen talvehtimisen merkitystä viljan tuotannossa. Toukokuun 2025 alun tilanteen mukaan syysviljojen talvehtiminen näyttää onnistuneen hyvin huhtikuun

sääolosuhteiden vaihtelusta huolimatta. Suotuisten sääolosuhteiden vallitessa syysvehnän ja -rukiin sato voi nousta huomattavasti, sillä niiden kylvöalat ovat arviolta noin 20 % edellisvuotta suuremmat.

Suomen viljasta yli 85 % on kuitenkin edelleen kevätkylvöistä, joten viljasadon määrästä ei ennen kevätkylvöjä voida kovin tarkkoja arvioita tehdä. Kevättalven kylvöaikomusten ja pitkän ajan kes-

kisatojen pohjalta laskettu kokonaissato olisi 2,85 miljardia kiloa. Tulevan kasvukauden sääolot määrittelevät lopulta toteutuvan sadon määrän. Viljasato asettunee todennäköisimmin 2,6-3,1 miljardin kilon väliin. Määrä on selkeästi 2010-luvun satovo-lyymeja alempi. Suomen viljasato näyttää vakiintuvan 2020-luvulla kolmen miljardin kilon tienoille. Viljan tarjonta riittää silti tyydyttämään jo kaksi vuosikymmentä tasaisesti laskenutta kotimaista

Viljan tarjonta ja kysyntä Suomessa

Lähde: Luke, VYR kotimaan viljataseet. Huom.: Markkinakauden 2025/26 arvion pohjana on Luken syyskylvötilastot ja satotilastot, sekä VYR:n kysely kylvöaikomuksista. Lisäksi arvioissa on otettu huomioon käytössä olevan maatalousmaan ja todellisen korjuualan välinen keskiarvoero 10 vuodelta.

kysyntää, mikä jäänee nykyiselle 2,6 miljardin kilon tasolle.

Vaikka vehnästä ja rukiista odotetaan vuonna 2025 edellisvuosia korkeampaa satoa, kylvöalan vähenemisen myötä ohran ja kauran satoennusteet ovat edellisvuosia huomattavasti alhaisempia. Ohran satoennuste on alle miljardin kilon ensimmäistä kertaa kautta aikojen. Vastaavasti kauraa puitaisiin ensi syksynä tavanomaisissa kasvuolosuhteissa myös alle miljardia kiloa.

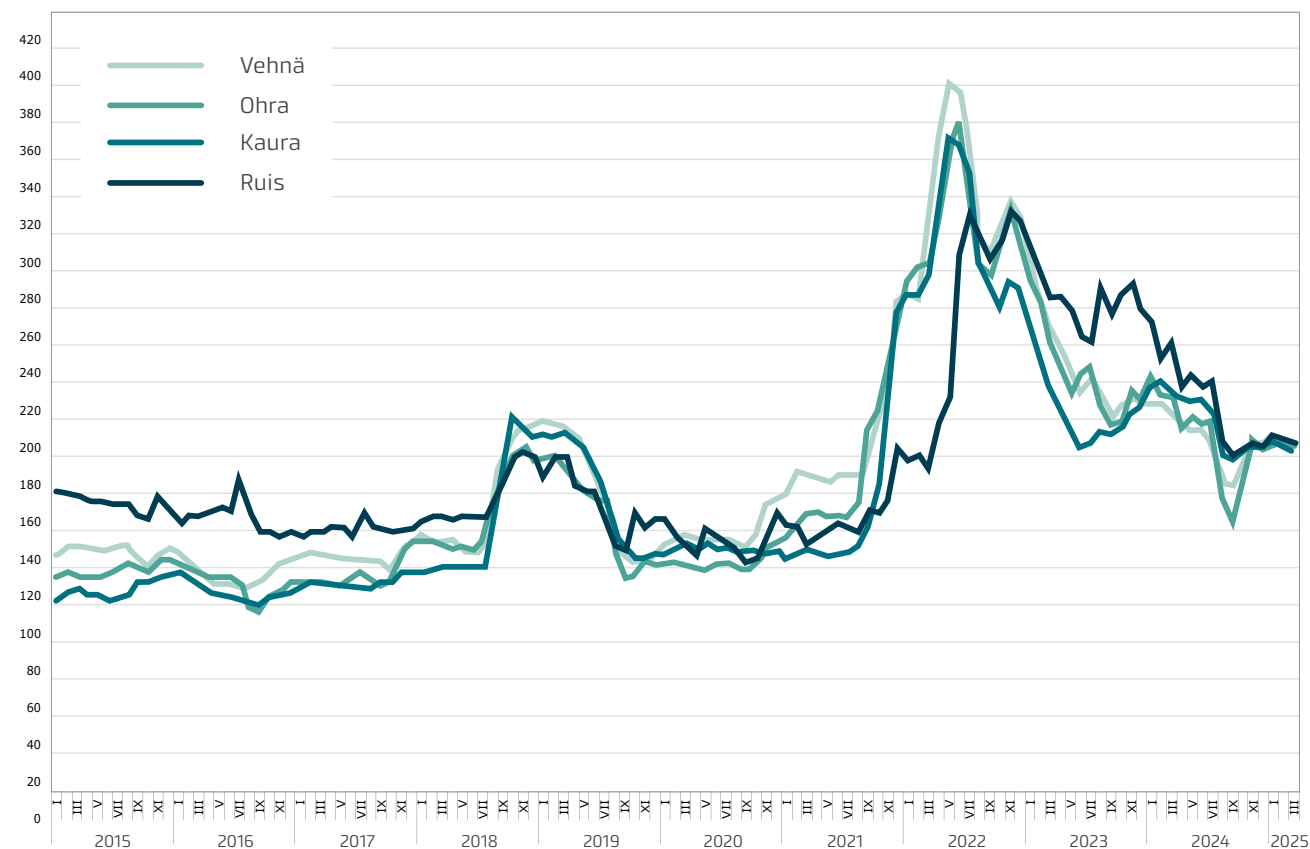
Maltillisen hintakehityksen oletetaan jatkuvan

Viljojen hintakehitys on ollut markkinakauden 2024/25 aikana erittäin maltillista. Puinnan jälkeisen pienen pudotuksen jälkeen hinnat palasivat yli 200 euron tasolle ja vakiintuivat talven ajaksi noin 205-215 euroon tonnilta.

Kevään mittaan hintataso on laskenut aiempien vuosien tapaan uutta satoa odottaessa. Huhti-toukokuuhun mennessä esimerkiksi rehuohran ja rehuauran tonnihinnat ovat laskeneet reilusti 200 euron alapuolelle.

Euroopassa odotetaan kohtalaista viljasatoa, mikä on pitänyt futuurihintojen kehitystä maltillisella tasolla. Riittävä tarjonta enteilee myös Suomeen hillittyä hintakehitystä, mikäli Suomessa puidaan vähintään keskivertosatoa.

Viljan kuukausihinnat Suomessa vuosina 2015–2025

Lähde: Luke, hintatilastot. Huom.: Perushinta ilman laatukorjauksia.

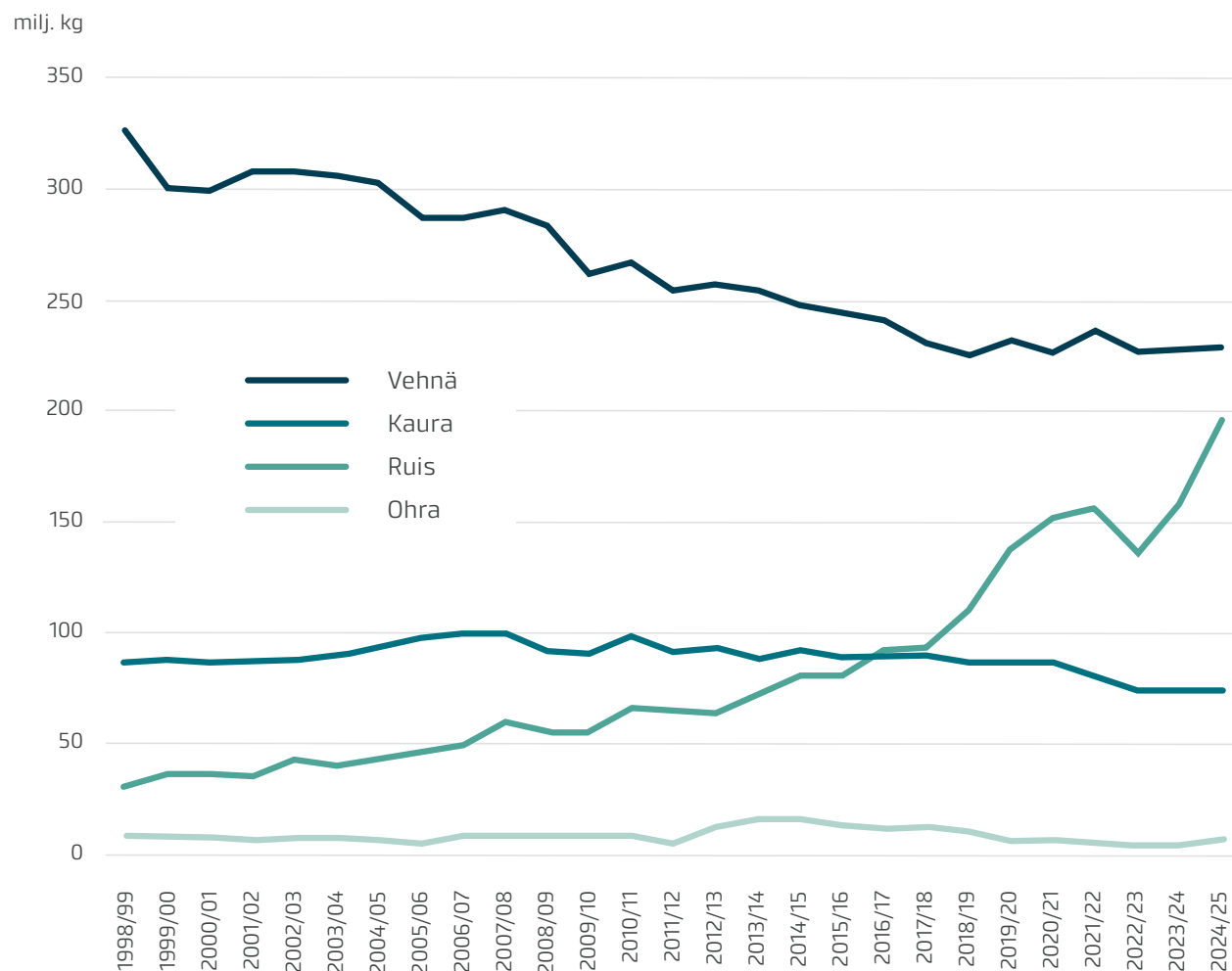
Kauran elintarvikekäyttö lähenee vehnän tasoa

Viljojen elintarvikekäyttö on satokaudella 2024/25 ensimmäistä kertaa 2000-luvulla ylittämässä 500 miljoonan kilon tason. Ennätys on pitkälti kauran elintarvikekäytön jyrkän kasvun seurausta. Kaikkien muiden viljojen elintarvikekäyttö on vakaata tai jopa loivasti laskevaa. Elintarvikekäyttöön tilastoidaan ruoan valmistukseen – ennen kaikkea myllyteollisuudessa – käytettyjä viljavolyymejä.

Kauran myllykapasiteettia on laajennettu merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Sen elintarvikekäyttö on noussut vauhdikkaasti 200 miljoonan kilon tuntumaan. Suomalaisia myllykauratuotteita, kuten jauhoja ja hiutaleita, on viety ulkomaille enenevässä määrin. Kauratuotteiden kotimainen kulutus puolestaan ei ole muuttunut paljoakaan. Mikäli puolivalmisteiden viennin kasvu jatkuu odotusten mukaisesti, kotimaisen teollisuuden elintarvikekäytössä kaura ohittaa vehnän lähivuosina.

Elintarvikekäyttö ei sisällä etanoli- ja mallasteollisuuden käyttämää ohraa. Vielä 2010-luvulla kahdella teollisuustoimialalla jalostettiin vuosittain 300-320 miljoonaa kiloa ohraa, suureksi osaksi alkoholijuomiksi, mutta määrä on tasaisesti laskenut viime vuosina. Pudotus oli näkyvin, noin 10 % koronavuosien aikana, jolloin viennissä ja kotimaan markkinoilla koettiin myynnin tuntuva lasku. Markkinavuonna 2024/25 ohran etanoli- ja mallasteollisuuden käyttö oli enää 257 miljoonaa kiloa.

Viljojen elintarvikekäyttö Suomessa vuosina 1998–2025

Lähde: Luke, viljataseet.

Viljoissa edelleen vahva omavaraisuus

Viljojen omavaraisuus on pysynyt Suomessa vahvana. Tuotanto ylittää reilusti vajaan 2,6 miljardin kilon kotimaan kokonaiskäytön. Viljalajikohtaiset omavaraisuusasteet eroavat kuitenkin huomattavasti.

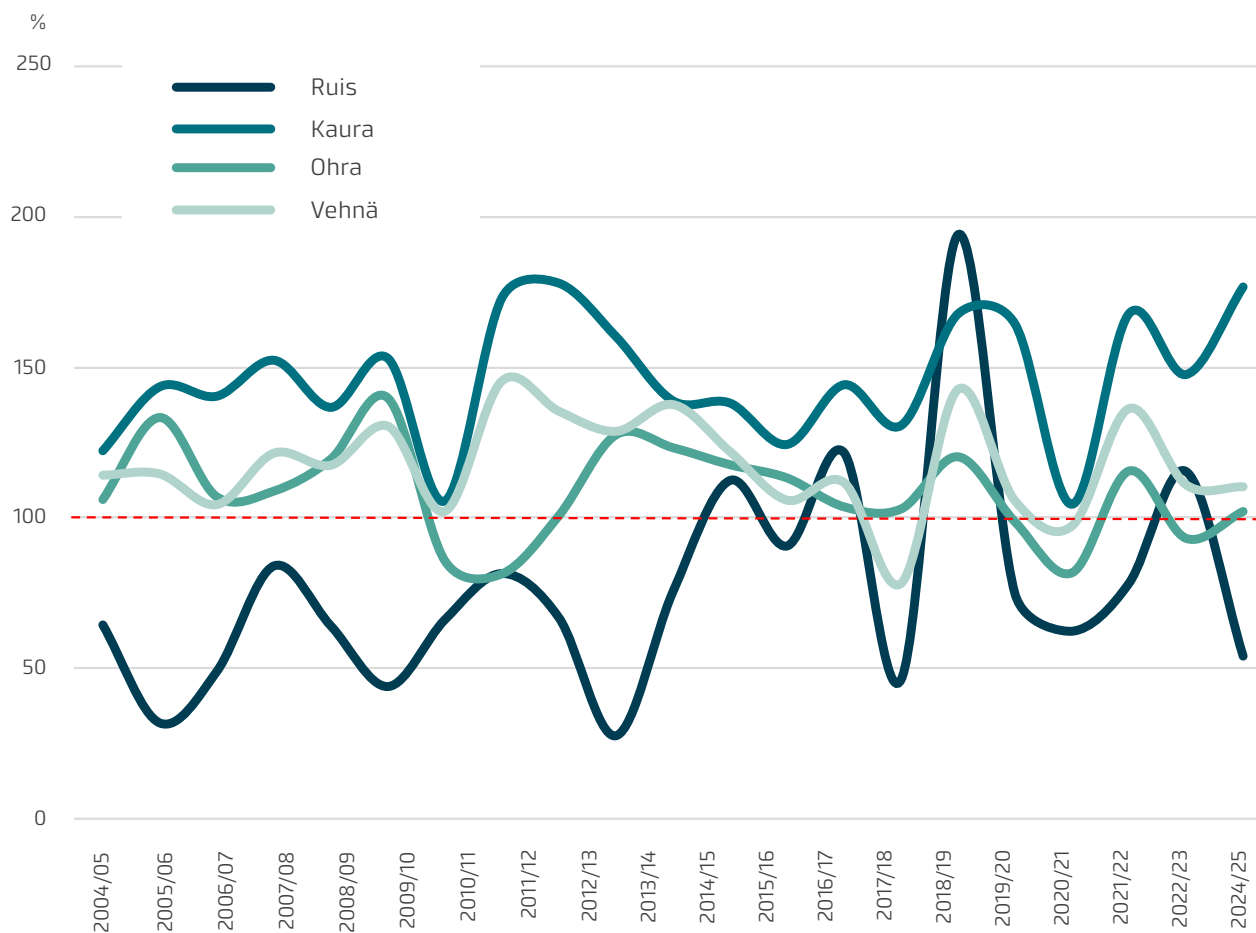
Ainoa alijäämäinen vilja oli ruis, jonka omavaraisuus sukelsi 54 prosenttiin heikon sadon takia. Tuontiin ei kuitenkaan jouduttu turvautumaan, vaan kysyntä hoidettiin aiempina vuosina kertyneistä varastoista. Ruista kylvettiin syksyllä 2024 noin 20 % enemmän kuin edellisvuonna ja onnistuessaan se riittää nostamaan rukiin omavaraisuuden lähelle 100 % tulevan markkinakauden aikana.

Ohran tuotanto ja käyttö olivat kumpikin matalalla tasolla, mutta tasapainossa. Se nosti omavaraisuuden edellisvuoden 93 prosentista 102 prosenttiin. Vehnän omavaraisuus on pysynyt 110 prosentin yläpuolella ja se on mahdollistanut myös yli 80 miljoonan kilon viennin.

Suurin nousu nähtiin kauran omavaraisuudessa, 177 prosentin taso on korkein luku yli kymmeneen vuoteen. Reilu 1,2 miljardin kilon sato mahdollisti ennätysmäisen, yli puolen miljardin kilon kauraviennin. Vuoden 2024 sadossa oli kuitenkin laatuongelmia ennen kaikkea korkean mykotoksiinin vuoksi. Osa varastossa olevasta kaurasta alittaa jopa rehulaadun vaatimukset. Tämä ja vuodelle 2025 ennustettu reilusti alle miljardin kilon sato saattaa aiheuttaa ensi syksyllä Suomen markkinoilla ristiriitaisen tilanteen, koska samaan aikaan Eurooppaan odotetaan hyvää kaurasatoa. Suomen myllyteollisuus saattaa joutua kilpailemaan mylly-

kaurasta jyvaviennin kustannuksella. Kauran omavaraisuus tulee todennäköisesti laskemaan ensi satokautena varsin tuntuvasti nykyisestä poikkeuksellisen korkeasta tasostaan.

Suomen omavaraisuusasteen kehitys viljalajeittain 2004–2025

Lähde: omat laskelmat Luken tilastoista. Omavaraisuusasteen laskentakaava: tuotanto / (tuotanto + tuonti - vienti - varastomuutos) (Puma et al 2015).

Kauran osuus luomuviljasta vahvistui

Luomukaurasato ylitti 90 miljoonaa kiloa vuonna 2024. Se jäi vuoden 2022 huippusadosta 15 miljoonaa kiloa. Luomuruissato jäi pienimmäksi kuuteen vuoteen. Luomuruista puitiin vain hiukan yli 4 miljoonaa kiloa. Luomuohraa- ja -vehnää molempia puitiin vajaa 15 miljoonaa kiloa.

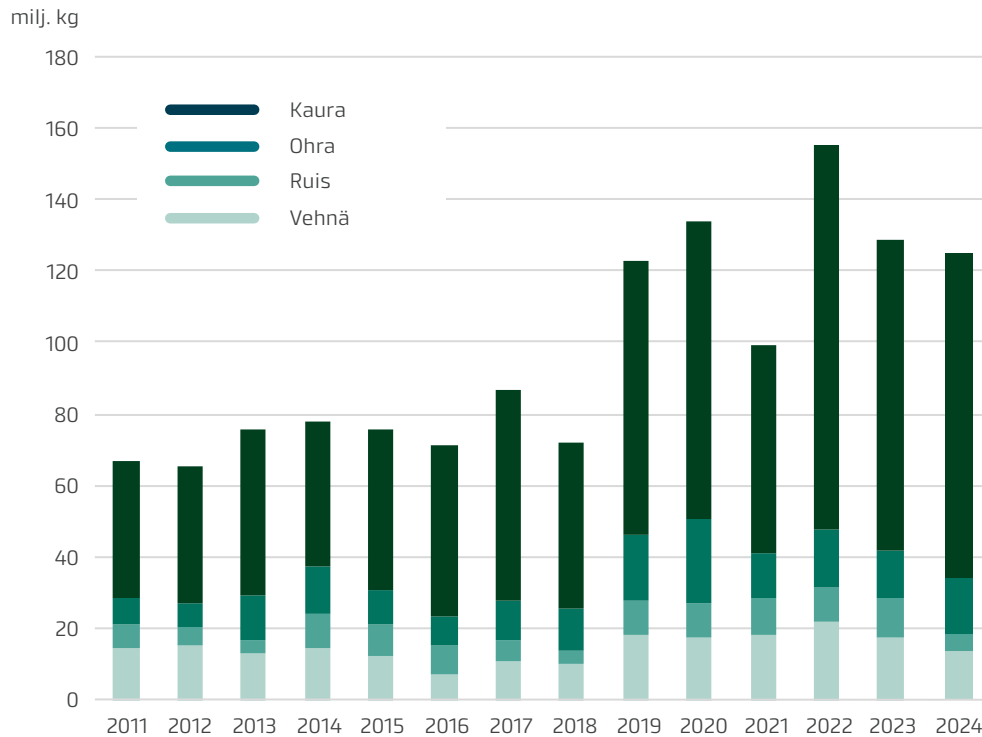
Kauralla on luomuviljamarkkinoilla suurin painoarvo ja sen katsotaan olevan myös tulevina vuosina luomuviljamarkkinoiden veturi. Vuonna 2024 luomukauran käyttö kotimaisessa teollisuudessa nousi lähes 61 miljoonaan kiloon. Suurin osa eli yli 58 miljoonaa kiloa meni elintarvikekäyttöön. Rehun valmistukseen luomukauran määrä oli reilu 2 miljoonaa kiloa.

Luomuruissato koki vuonna 2024 notkahduksen ja oli reilu 4 miljoonaa kiloa. Kasvukautta edeltävänä syksynä kylvetyn rukiin kylvöala vaihtelee sääolo-

suhteiden takia ja siksi sen satomääräkin vaihtelee vuodesta toiseen. Luomurukiin osuus oli silti kymmenesosa Suomen kokonaisrukiin tuotannosta.

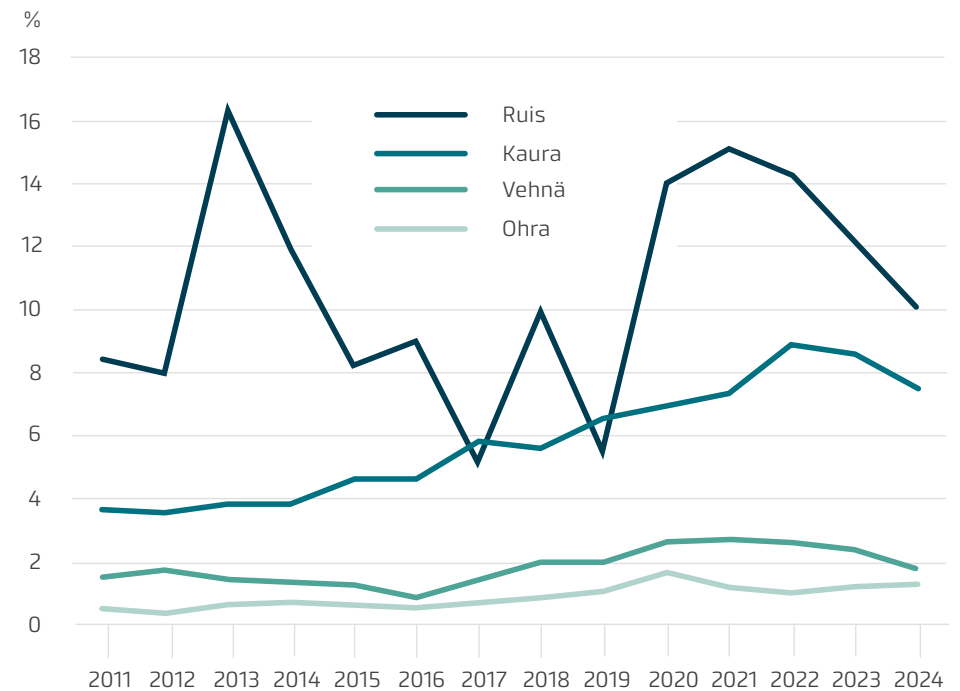
Vuonna 2024 kotimainen elintarviketeollisuus käytti sekä luomuruista että -vehnää vajaa 4 miljoonaa kiloa. Elintarvikekäytössä on hienoista laskua vuoteen 2021 verrattuna, jolloin luomuvehnän ja -rukiin elintarvikejauhatusta oli noin 5 miljoonan kiloa.

Luomuviljasato vuosina 2011-2024

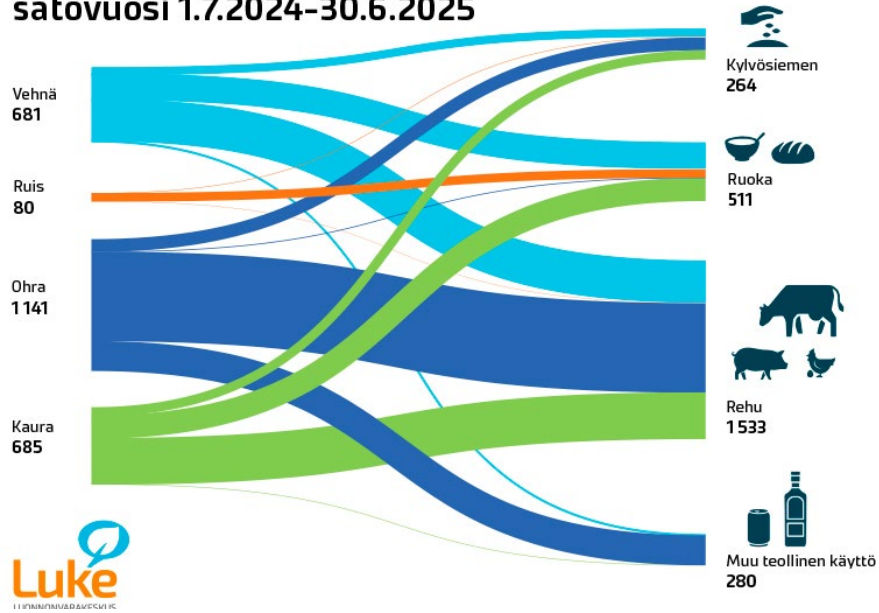
Lähde: Luke, satotilastot.

Luomuviljan osuus kokonaissadosta 2011-2024

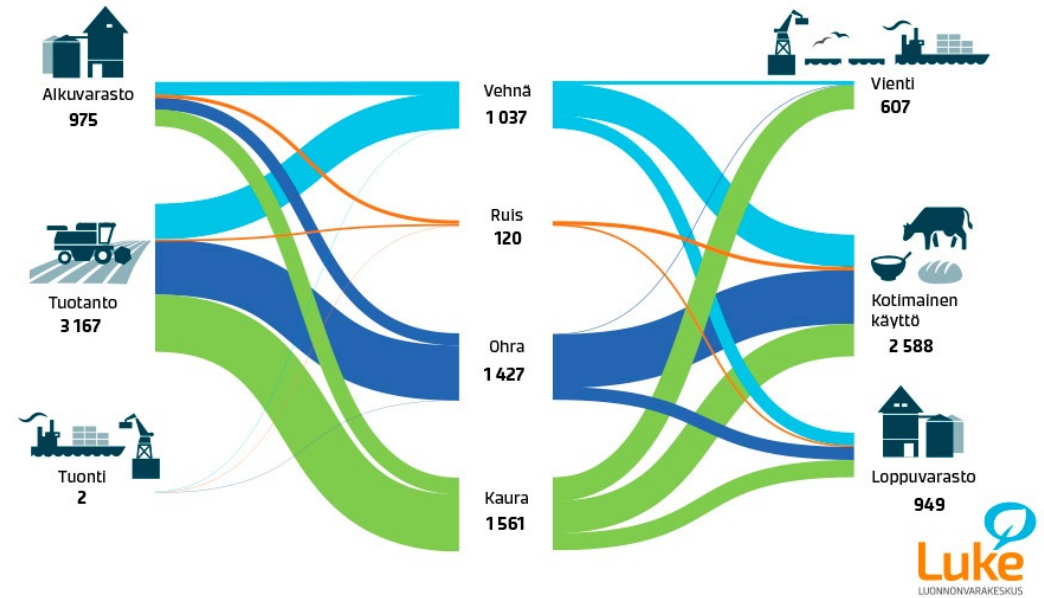

Lähde: Luke, satotilastot.

Viljan käyttöarvio Suomessa (milj. kg), satovuosi 1.7.2024-30.6.2025
Viljan käyttöarvio Suomessa (milj.kg),
satovuosi 1.7.2024-30.6.2025

Viljatasearvio 1.7.2024-30.6.2025 (milj. kg)
Viljatasearvio 1.7.2024 - 30.6.2025 (milj. kg)

Öljy- ja valkuaiskasvimarkkinat

Csaba Jansik

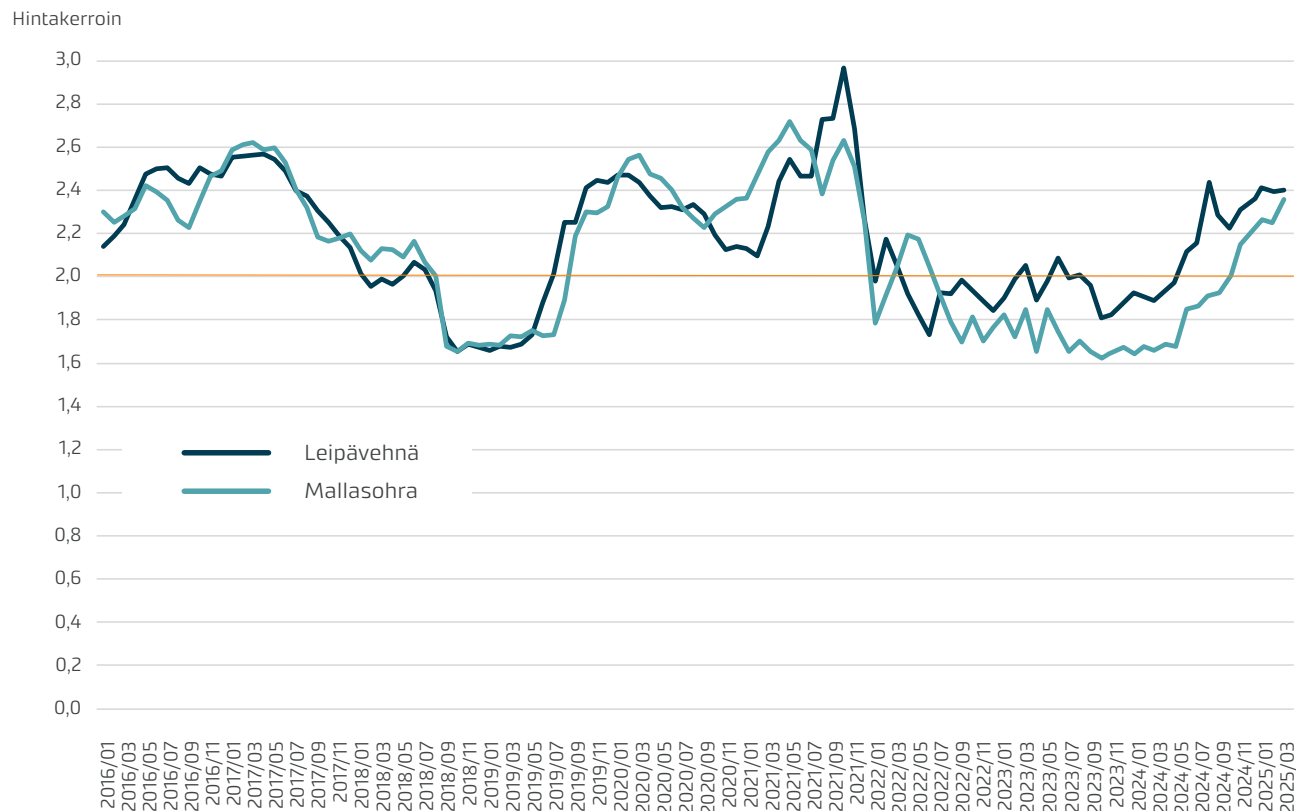
Suotuisat hintasuhteet siivittävät rypsin ja rapsin tuotantoalat kasvuun vuonna 2025. Öljykasvien kokonaistuotanto voi nousta jopa yli kolmanneksella edellisvuodesta. Palkokasvien kylvöalat pysyvät todennäköisesti viime vuoden tasolla. Herneen ja härkäpavun tuotanto jäänee kuitenkin vuonna 2025 matalammaksi, koska edellisvuoden keskisadot olivat selvästi keskimääräistä korkeampia. Täydennysvalkuaisrehun omavaraisuusaste on ollut nousussa viimeiset kolme vuotta. Vuonna 2024 omavaraisuusaste ylsi 27 prosenttiin, mikä on korkein lukema viiteentoista vuoteen.

Öljykasvien kylvöaloissa huomattava nousu

Öljykasvien kylvöala oli syksyllä 2024 lähes kaksinkertainen edelliskauden korjuualaan verrattuna, 6 700 hehtaaria. Talvivaurioita on kuitenkin esiintynyt Etelä-Suomesta Pohjanmaalle saakka ja kevään havaintojen perusteella osa kylvöalasta on menetetty. Menetykset vaihtelevat alueittain 10 %:sta jopa 50 %:iin. Öljykasvien korkeat hinnat kannustanevat kuitenkin syyskylvöalan paikkamiseen tai niiden korvaamiseen kevätkylvöllä uusilla lohkoilla. Kevättalven kylvöaikomuskyselyn perusteella sekä kevätrypsin että kevätrapsin kylvöala kasvaa 30 %, mikä olisi huomattava nousu aiempiin vuosiin nähden.

Rypsin ja rapsin viljelyhalukkuuteen vaikuttaa hintasuhteiden kehitys. Öljykasvien tuottajahintojen noustessa vähintään kaksi kertaa korkeammalle

Rypsin/rapsin hintasuhte leipävehnään ja mallasohraan 2016-2025

Lähde: omat laskelmat. Luke, satotilasto ja hintatilasto. Puuttuvien kuukausien pohjana on käytetty mm. Vilja-alan yhteistyöryhmän viljan ostajien hintanoteerauksia.

kylvöalasta kilpaileviin viljoihin, kuten leipävehnään ja mallasohraan verrattuna, kannustin öljykasvien viljelyyn kasvaa. Rypsin ja rapsin tuottajahintakeruimet leipävehnään nähden ylittivät lukeman 2,0 jo kesällä 2024 ja nousivat maaliskuuhun mennessä jo lähelle 2,4.

Viljojen hinnat ovat olleet laskussa 2024 alusta lähtien. Öljykasvien hinnoissa on sitä vastoin näh-

ty vauhdikas nousu syyskuun 2024 ja tammikuun 2025 välillä, jolloin ne kohosivat 460 eurosta 530 euroon tonnilta. Öljykasvien syksyn termiinihinnat ovat jo maltillisemmat, mutta ylittävät edelleen yli tuplasti verrokkiviljojen hintatasot.

Helmikuun 2025 kylvöalaennusteiden mukaan öljykasvien kokonaistuotanto nousee vuonna 2025 lähes 67 milj. kiloon. Se ylittäisi viime vuoden sadon

36 prosentilla. Tämä olisi merkittävä nousu useamman heikon vuoden jälkeen ja korkein sato seitsemään vuoteen.

Kotimaisten öljykasvien osuus rapsirouheen käytöstä pientä

Vuosien 2021-2023 aikana kotimainen öljykasvien puristustoiminta on vahvistunut näkyvästi. Suomessa puristetun rypsin ja rapsin määrä kasvoi 110 milj. kilosta vuonna 2020 noin 186 milj. kiloon vuonna 2024. Kotimainen sato kattoi puristustarpeista vuonna 2024 vain reilun neljänneksen.

Rapsisiemenen tuonti ylitti 137 milj. kilon, mikä on isoin määrä yli kymmeneen vuoteen. Sitä on perinteisesti tuotu puristettavaksi Baltian maista. Vuoden 2023 tuonnista 97 % oli peräisin Baltiasta. Vähäisiä määriä tuotiin Ukrainasta.

Siemenen lisäksi Suomeen tuodaan valmista rapsirouhetta täydennysvalkuaisrehuksi. Rouheen tuontitarve on valtava, vuonna 2024 sitä tuotiin yli kaksi kertaa enemmän kotimaassa puristettuun määrään nähden. Kotimaisesta rypsiä ja rapsista puristetun rouheen osuus rapsirouheen kokonaiskäytöstä on erittäin pientä, vain 8 %.

Rypsi- ja rapsirouhetta käytetään Suomessa ensisijaisesti nautakarjasektorilla, missä eläinten lukumäärä on ollut jo pitkään laskeva. Tästä syystä rapsirouheen kokonaiskäyttö on laskenut Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

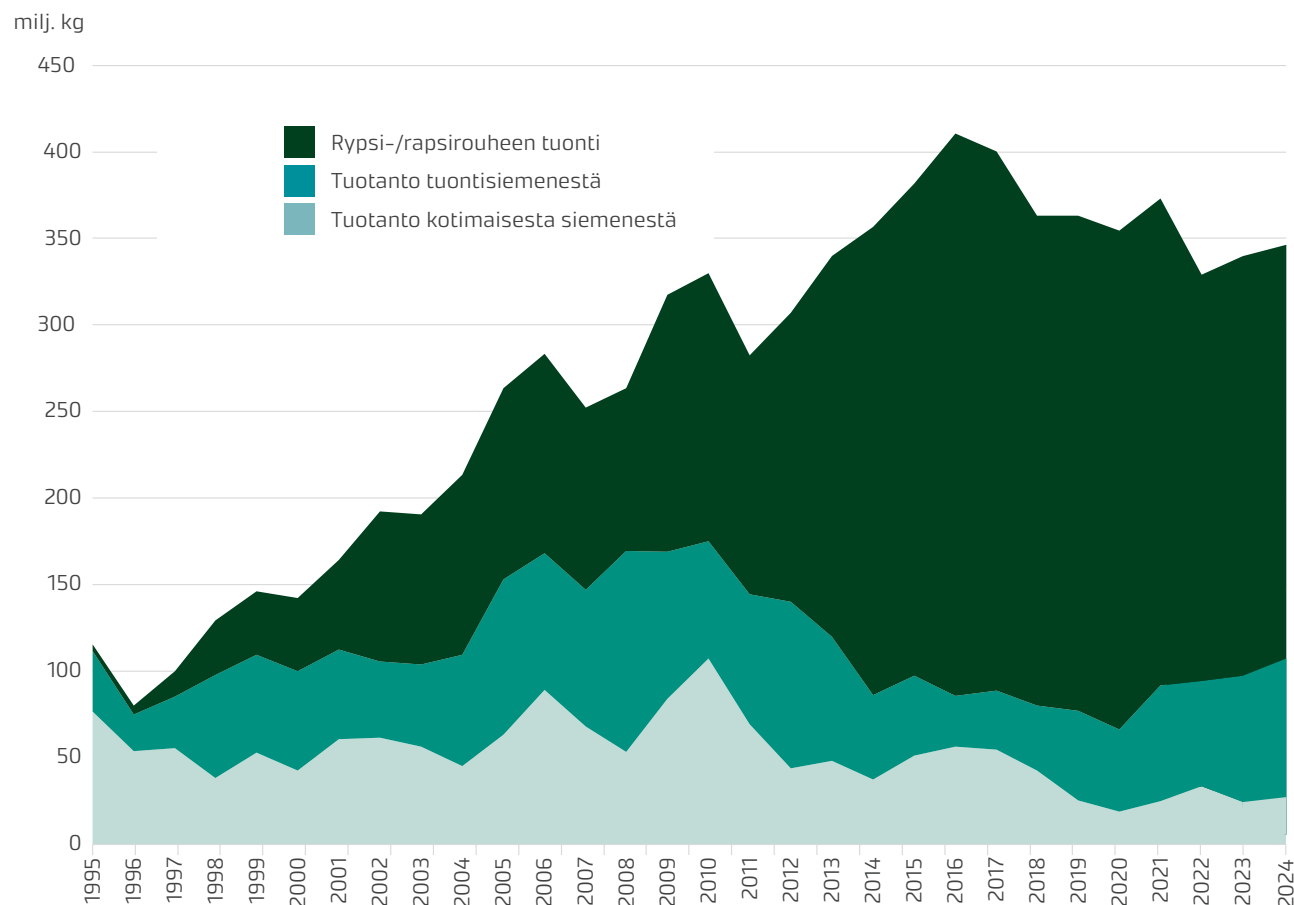
Rapsirouheen lisäksi Suomeen tuodaan myös soija- ja auringonkukkarouhetta. Soijarouhe on käytetty pääasiassa yksimahaisten tuotantoeläinten ruokinnassa, vuonna 2024 sen tuonti ylsi 122 milj.

kiloon. Auringonkukkarouhetta tuotiin vain vähäisiä määriä, 6 milj. kiloa vuonna 2024.

Vielä sotaa edeltävänä vuonna Venäjältä tuotiin yli 35 % kaikista öljykasvien rouheesta, mutta se on korvattu nopeasti tuonnilla muista Euroopan

maista. Vuonna 2024 lähes kaksi kolmasosaa rapsirouheen tuonnista oli peräisin Saksasta ja yhteensä 30 % Puolasta ja Virossa. Puolet soijarouheesta tuodaan Saksasta ja 40 % Alankomaista. Lähes 90 % auringonkukan rouheesta on peräisin Ukrainasta ja Kazakstanista.

Rypsin/rapsin rouheen kokonaistarjonta Suomessa alkuperälähteittäin

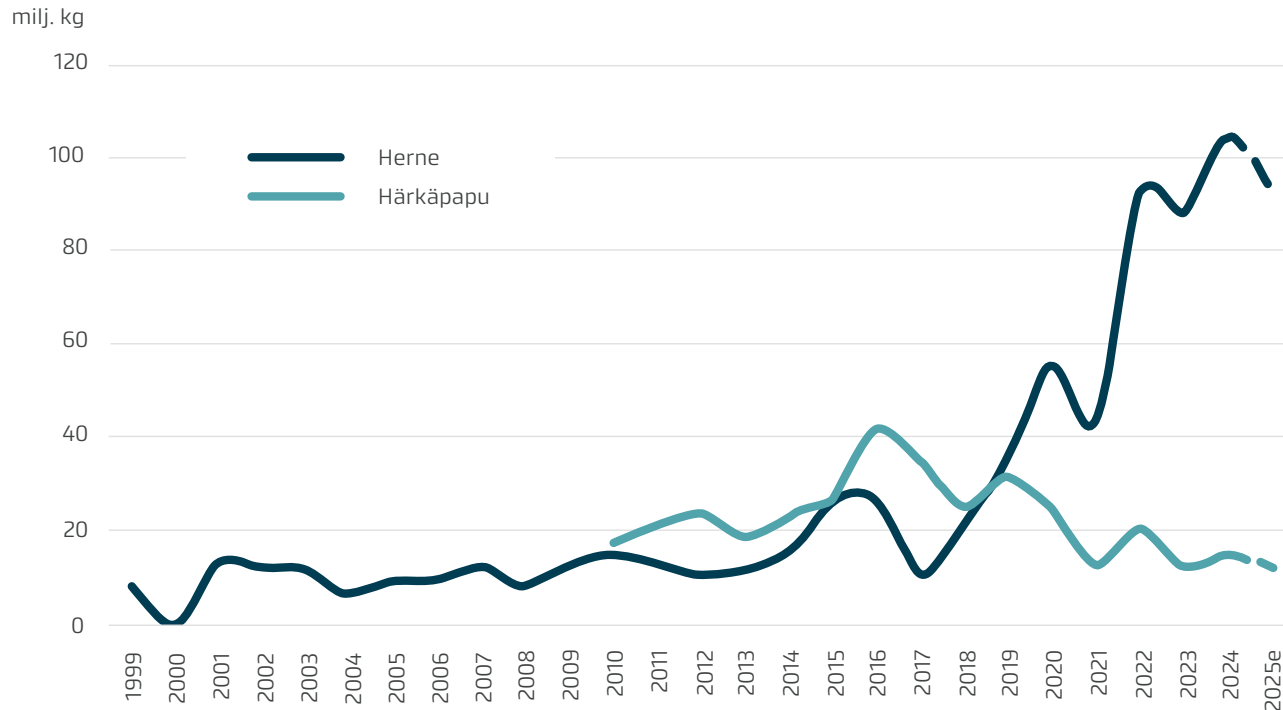
Lähde: Luke satotilastot, Tulli ULJAS tietokanta.

Palkokasvien ala pysyy ennallaan, mutta sato jäänee matalammaksi

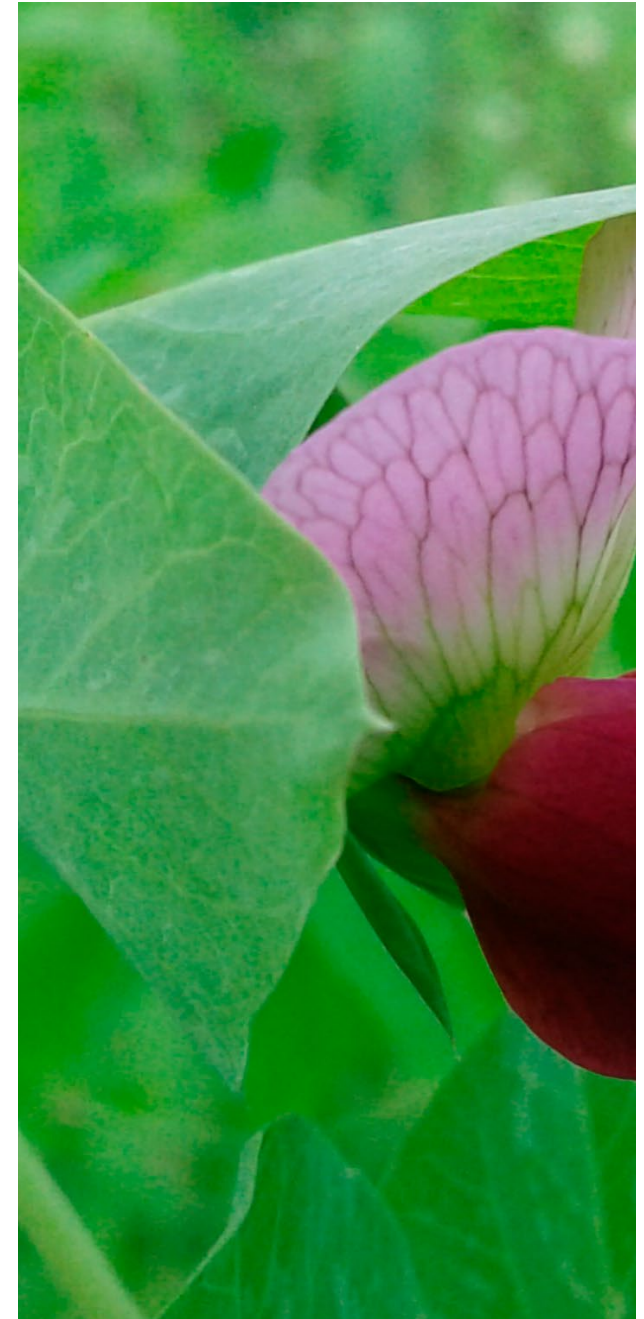
Palkokasvien kylvöala pysyy ennusteiden mukaan edellisvuoden tasolla. Viiden vuoden keskimääräisillä satotasolla ja tavallisten sääolosuhteiden vallitessa vuoden 2025 hernesato olisi 93 milj. kiloa ja härkäpavun 11,2 milj. kiloa. Herneen sato asettuisi edellisvuoteen nähden 10 % ja härkäpavun 17 %

alemmalle tasolle. Palkokasveja puitaisiin yhteensä 104 milj. kiloa, mikä olisi 10 % vähemmän edellisvuoden 117 milj. kiloon verrattuna. Luvut eivät sisällä tuoreena puitavan pakasteherneen volyymeja. Ero edellisvuoteen johtuu keskisatotasosta, vuonna 2024 ne olivat keskimääräistä korkeampia, kun taas vuoden 2025 ennusteet on laskettu viiden vuoden keskimääräisillä satotasolla.

Herneen ja härkäpavun tuotantovolyymit Suomessa

Lähde: Luke satotilastot. Huom. 2025 on arvio. Luvut ilman säilörehun ja tarhaherneen volyymeja.

Kuva: Luken mediapankki

Luomuala ja -sato kääntyivät nousuun

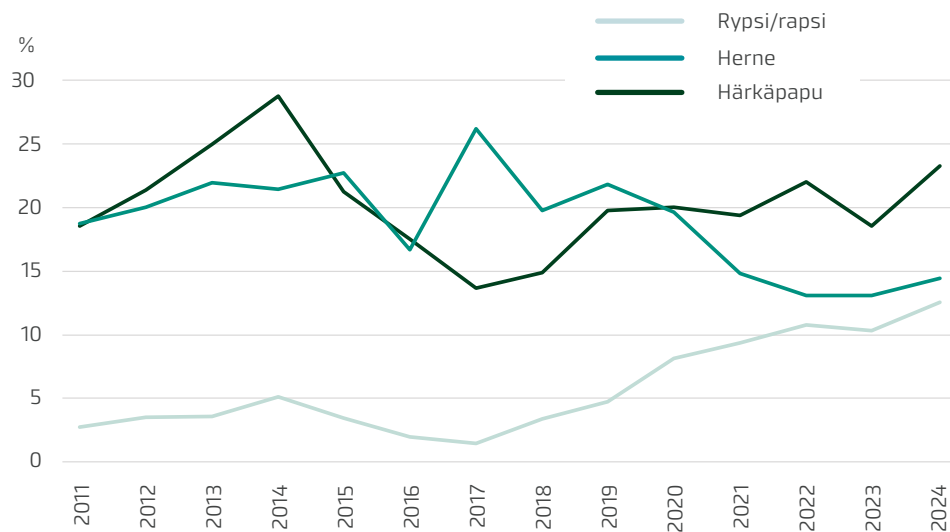
Luomupinta-alat nousivat vuonna 2024 edellisvuoteen nähden sekä rypsin ja rapsin että herneen osalta. Luomupinta-alan osuudet kasvoivat kaikilla öljy- ja palkokasveilla. Myös luomusadot olivat vuonna 2024 edellisvuotta korkeampia. Lähes viidesosa härkävavun sadosta oli luomua, rypsistä ja rapsista 9 % ja herneestä 12 %.

Luomuvalkuaiskasvien tärkein käyttötarkoitus on kotieläinsektorin luomutuotannossa. Luomulihan osuus on merkittävin märehitjillä, naudanlihan tuotannosta yli 4 % on luomua, lampaanlihasta puolestaan yli viidesosa. Sian- ja siipikarjanlihan tuotannossa luomun osuus on vähäistä. Kotimaista valkuaisrehua käytetään kananmunasektorissa rajallisesti.

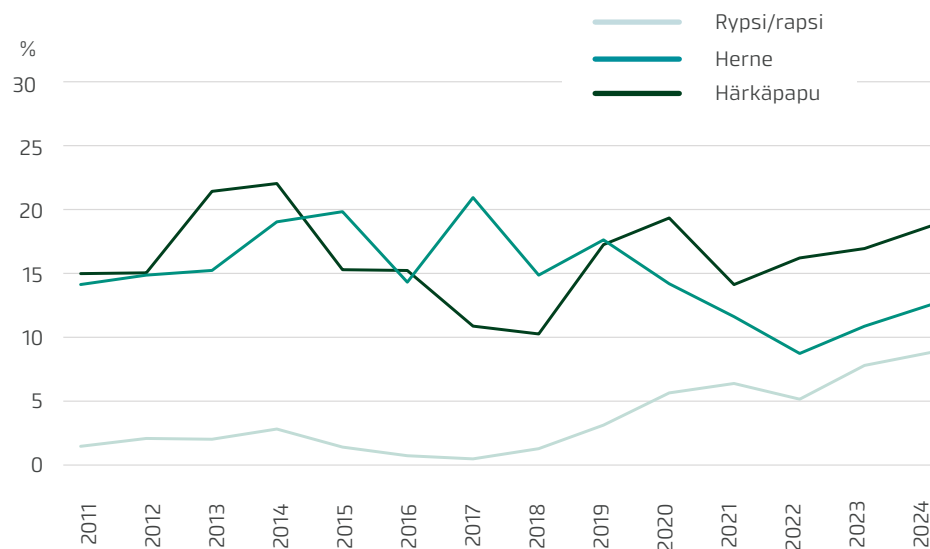

Kuva: Luken mediapankki

Luomun osuus öljy- ja palkokasvien pinta-alasta

Luomun osuus öljy- ja palkokasvien sadosta

Lähde: Luke satotilastot.

Täydennysvalkuaisien omavaraisuus kasvaa jälleen

Täydennysvalkuaisrehu on Suomen kotieläinsektorin kriittisimpiä tuotantopanoksia, jonka omavaraisuusaste on ollut pitkään erittäin heikko, matalimmillaan alle 20 %. Omavaraisuuslaskelmassa huomioidaan öljykasvit, näiden rouheet sekä palkokasvit ja teollisuuden sivuvirrat. Kotimaan tuotannon suurimmat erät ovat rypsi ja rapsi sekä herne ja härkäpapu.

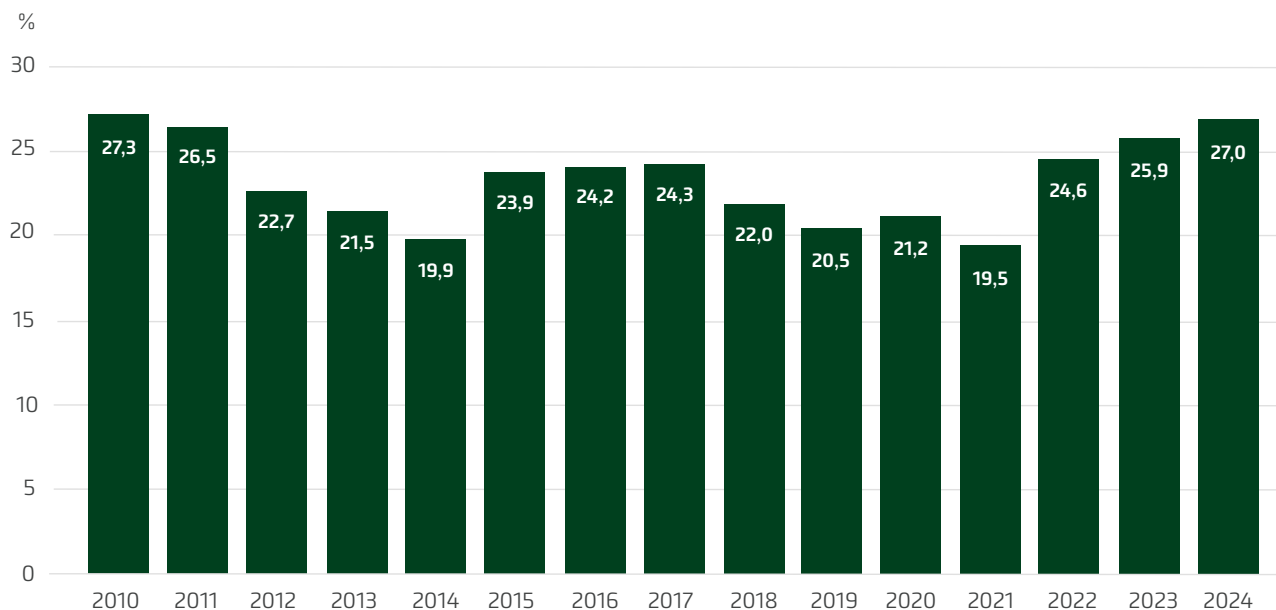
Vuonna 2024 omavaraisuusaste kasvoi jälleen yli prosenttiyksiköllä. Viimeisen kolmen vuoden kehi-

tys on ollut positiivista, vuoden 2021 alle 20 prosentin pohjalukemasta omavaraisuusaste on kasvanut 27 prosenttiin. Vuoden 2024 kasvu johtui ensisijaisesti hieman kasvaneesta rypsi- ja rapsisadosta sekä ennätysmäisestä hernesadosta. Kulutus lasketaan kotimaan tuotannosta ja ulkomaankaupasta. Tärkeimmistä tuontieristä rapsirouheen volyyymi laski hieman mutta puristettavaksi tuodun rapsisiemenen sekä soijarouheen volyymit kasvoivat.

Laskelmiin on tehty korjauksia, minkä vuoksi tuoreet tulokset eroavat aikaisempien vuosien luvuista. Vientirouheen valkuaisprosentti on oikaistu ja

hernetuotannosta vähennettiin elintarvikkeeksi käytetyn kuivatun herneen määrät. Kuivatun herneen osalta rehu- ja elintarvikekäyttötilastot ovat olleet saatavilla vuodesta 2018 saakka. Elintarvikkeeksi käytettiin koko kuivan herneen sadosta alle 13 % vuonna 2024. Tuoreena pakastettu herne ei alun perinkään kuulunut laskelmiin. Korjauksia on tehty takautuvasti, joten kaavion luvut ovat keskenään vertailukelpoisia. Korjauksen vaikutukset ovat vähäisiä, ne muuttavat aiempien vuosien lukuja prosenttiyksikön muutaman kymmenyksen verran.

Täydennysvalkuaisrehun omavaraisuus, 2010-2024

Lähde: omat laskelmat Luken ja Tullin tilastoja sekä yritysten volyymitietoja käyttäen.

Lihamarkkinat

Csaba Jansik ja Timo Karhula

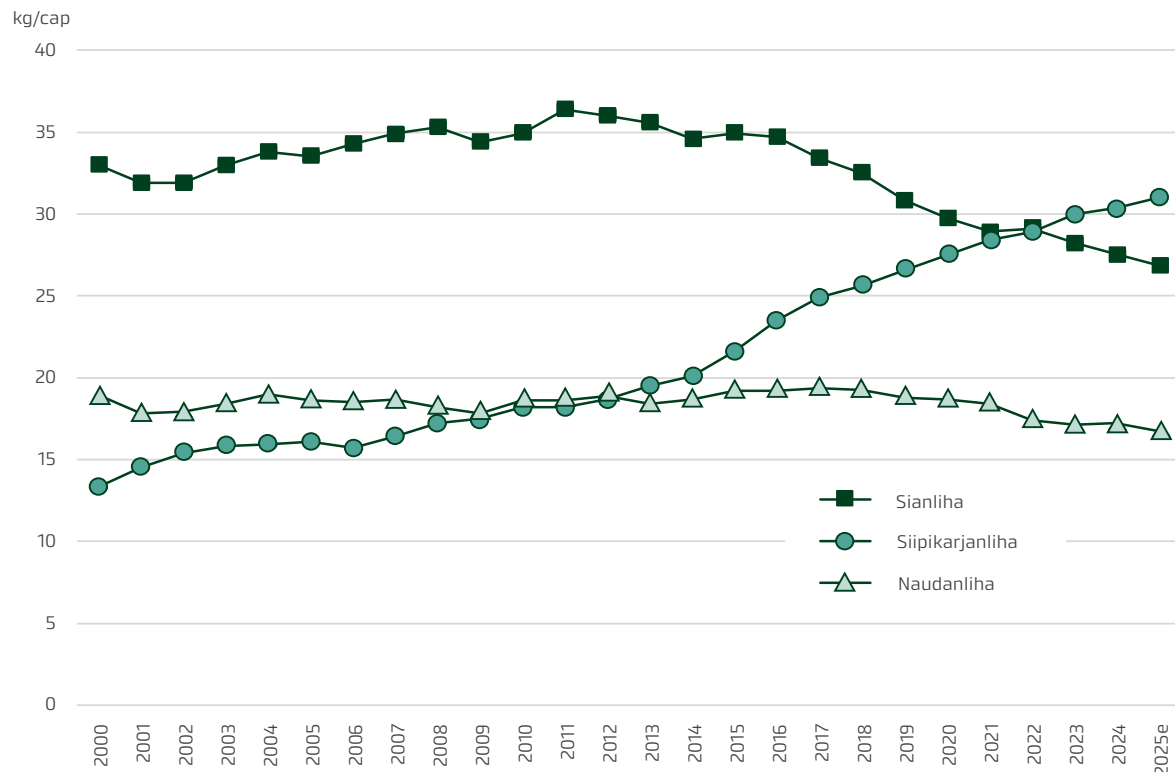
Lihan ennustettu kokonaiskulutus henkeä kohti on 78,4 kiloa vuonna 2025. Kulutuksen taso pysyi viimeisen neljän vuoden keskimääräisellä tasolla. Naudanlihan markkinoilla on koettu tarjontavaikeuksia ja tuottajahinnat ovat jääneet Suomessa jälkeen kehityksestä muualla Euroopassa. Vuoden 2025 aikana hintojen odotetaan nousevan, mikä tulee hillitsemään kysyntää. Sianlihan kotimaisen kysynnän lasku jatkuu edelleen, mutta vienti jarruttaa tuotannon laskua, ja sen myötä omavaraisuus säilyy 100 prosentin yläpuolella. Siipikarjanlihan tuotanto ei pysy kotimaan kysynnän kasvuvauhdissa ja omavaraisuusaste vajoaa 85 prosenttiin.

Lihan kulutuksen lasku on tasoittunut

Lihan kokonaiskulutukseen vaikuttavat suurimpien lihalajien kulutustrendit. Naudanliha on lihalajeista kallein, joten lihan ja lihatuotteiden hinnan yleiset korotukset vaikuttavat eniten sen kysyntään. Merkittävän hinnannousun seurauksena naudanlihan kulutus henkeä kohden putosi 18,4 kilosta vuonna 2021 tasolle 17,1 kiloa vuonna 2023. Hintojen nousun hidastuminen puolestaan nosti naudanlihan kulutuksen 17,6 kiloon vuonna 2024. Patoutuneet hinnankorotuspaineet vuonna 2025 tulevat toteutuessaan painamaan naudanlihan kysynnän jälleen alemmas. Kulutuksen ennustetaan palaavan vuoden 2023 tasolle, 17,1 kiloon henkeä kohden.

Sianlihan ja siipikarjanlihan kulutustrendit jatkuvat entisten vuosien tapaan. Vuonna 2025 sianlihan kulutuksen ennustetaan laskevan 26,8 kiloon ja siipikarjanlihan nousevan 31,5 kiloon. Viimeisen

Lihan kulutus Suomessa, 2000–2025e

Lähde: Luke, Ravintotaseet, 2025 ennusteet Kantar.

kolmen vuoden ajan siipikarjan lihan kulutuksen kasvu on korvannut täysimääräisesti sianlihan kulutuksen laskun.

Pidemmillä aikavälillä lihan kokonaiskysynnän laskun odotetaan jatkuvan, mutta se tulee tapahtumaan erittäin hitaasti. Siipikarjanlihan kulutus tulee oletettavasti korvaamaan jatkossakin sianlihan kulutuksen laskun. Naudanlihan kulutus taas tulee reagoimaan herkästi hintamuutoksiin. Lisäksi on syytä muistaa, että Suomen kulutustilastot

sisältävät luullista ja kypsentämätöntä lihaa. Kypsennetyn ja luuttoman lihan kulutus on 40-50 % pienempää, mikä on tärkeä huomioida eri elintarvikkeiden ravitsemusvertailuissa ja lautasmalleja ym. laskiessa.

Naudanlihan markkinat myllerryksen kohteena

Maailmalla naudanlihan tuotanto on muutaman selkeän kasvuvuoden jälkeen pysähtynyt tai käänntynyt jopa laskuun suurimmilla tuotantoalueilla,

kuten Etelä-Amerikassa, Australiassa, USA:ssa ja EU:ssa. Samaan aikaan globaali kysyntä on jatkunut vahvana mm. Aasian ja Lähi-Idän maissa ja suurten tuottajamaiden, kuten esimerkiksi Australian ja Brasilian, vienti on kasvanut kotimaan tarjonnan kustannuksella.

Euroopassa on samansuuntaista markkinakehitystä. EU:n vienti on voimistunut vuonna 2024 edellisiin vuosiin nähden. Vuoden 2025 alkupuolella tuotanto on supistumassa lähes jokaisessa jäsenmaissa, mikä jättää EU:n sisämarkkinoille niukkenevaa tarjontaa ja sen myötä voimakkaasti nousevia hintoja.

Suomessa purettiin vuoden 2024 aikana edellisvuoden korkeiden hintojen ja heikentyneen kysynnän aikaan kertyneitä pakkasvarastoja. Edulliset hinnat siirsivät kulutuksen sekalihajauheista takaisin naudan jauhelihaan ja kampanjat vauhdittivat kulutusta.

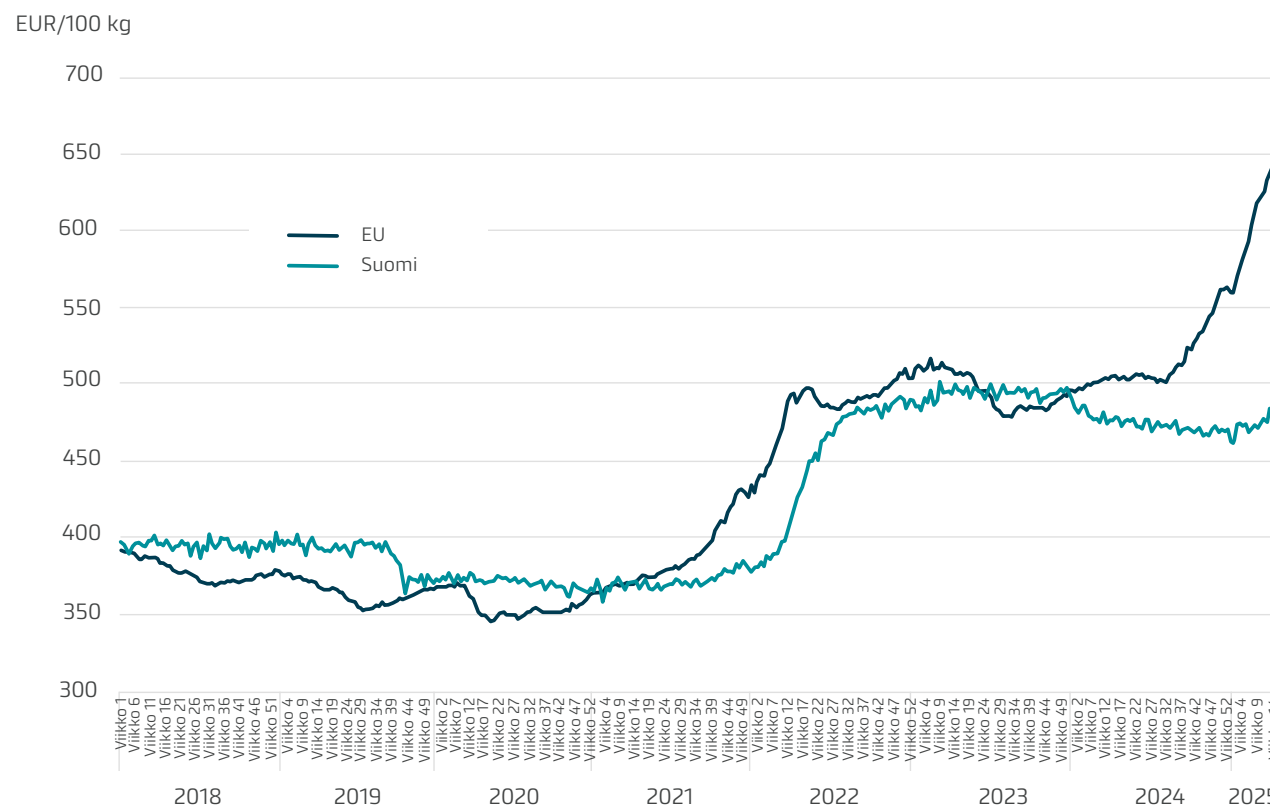
Suomen lihateollisuuden ja vähittäiskaupan väliset pitkän aikavälin tavarantoimitussopimukset ovat pitäneet kuluttajahintojen kehityksen maltillisena, ja samalla estäneet tuottajahintojen nousun. Hintakehitys EU:n ja Suomen välillä erkaantui jo vuoden 2024 alussa. EU:n keskimääräinen tuottajahinta lähti voimakkaaseen kasvuun kesällä 2024 ja ero on muuttunut ennätysuureksi kevääseen 2025 mennessä.

Vuosien 2021-2022 kustannus- ja hintapaineiden seurauksena hintaneuvottelut teollisuuden ja vähittäiskaupan välillä avattiin kesken sopimuskautta ja Suomen hinta kuroutui umpeen EU:n hintojen kanssa noin 3-4 kuukauden viiveellä. Näin ei tapahtunut vuonna 2024, vaan tuottajahinnat pysyivät Suomessa matalina koko vuoden. Vuoden

2025 alkupuolella hitaaseen nousuun lähteneet Suomen tuottajahinnat laahaavat EU:n hintakehitystä edelleen noin 7-8 kuukautta perässä. Tilanne todennäköisesti korjaantuu uuden sopimuskauden hintaneuvottelujen myötä, mutta lihantuottajien keskuudessa asia on ehtinyt nostaa hämmennystä ja tyytymättömyyttä.

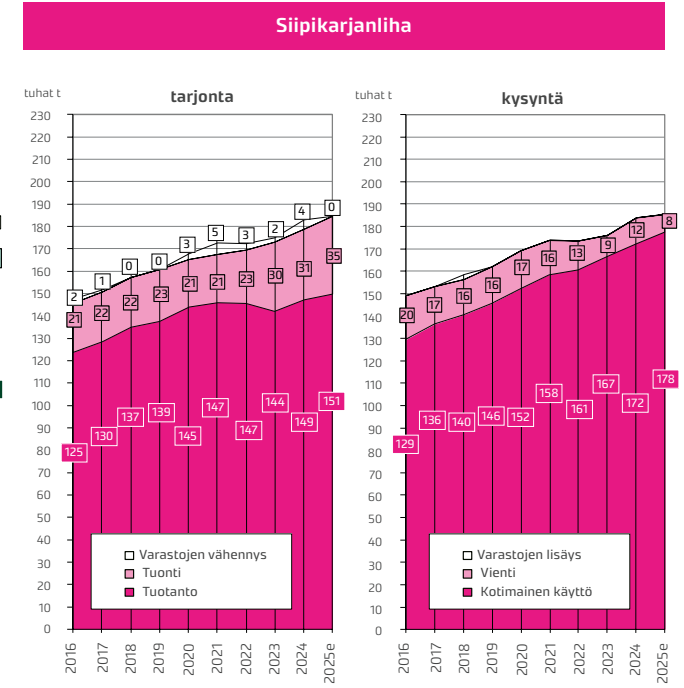
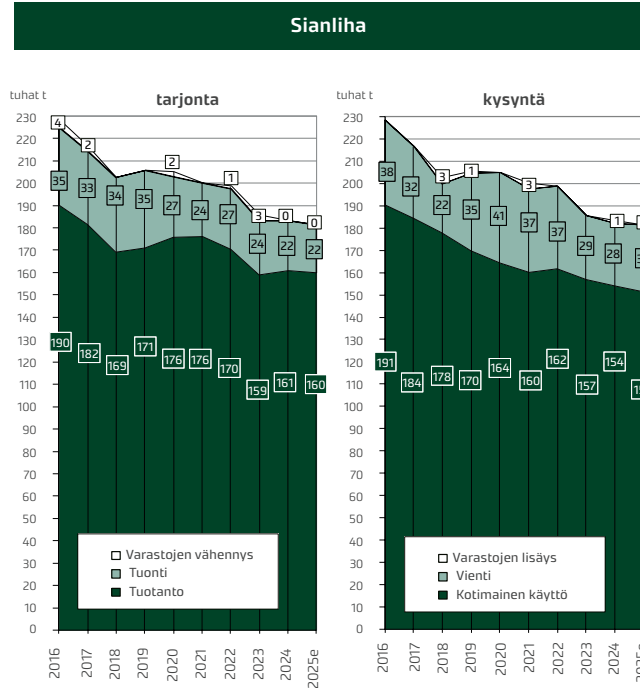
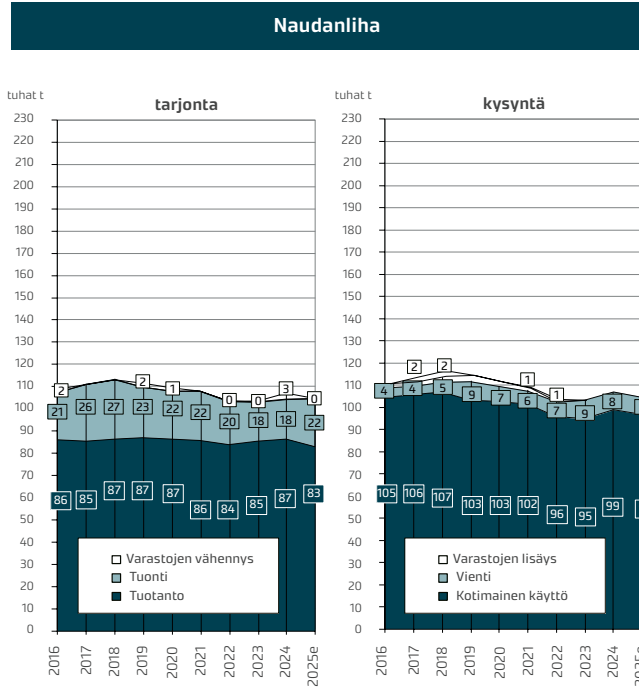
Naudanlihan tuotannon ennustetaan vähenevän vuonna 2025 noin 4 % edellisvuoteen nähden, mikä johtuu kasvatusvasikoiden lukumäärän laskusta. Lypsylehmien lukumäärän pitkään jatkunut lasku vaikuttaa kasvatus- ja teuraseläinten tarjontaan. Sitä ei pysty emolehmätuotannon ja teuraseläinten keskipainon kasvu tasapainottamaan.

Naudanlihan tuottajahinnat EU:ssa ja Suomessa

Lähde: Euroopan komissio, Agri-food Data Portal. Huom. Adult male indicative prices.

Suomen lihataseet lihalajeittain

Lähde: Luke, Tulli Uljas tietokanta. Vuoden 2025 ennusteet: Luke ja Kantar.

Lihataseiden pitkäaikaiset trendit jatkuvat

Naudanlihan tuotannolle vuonna 2025 ennustettu notkahdus painaa aiempina vuosina melko tasaisena pysyneen tuotannon 83 milj. kiloon, alimmilleen kymmeneen vuoteen.

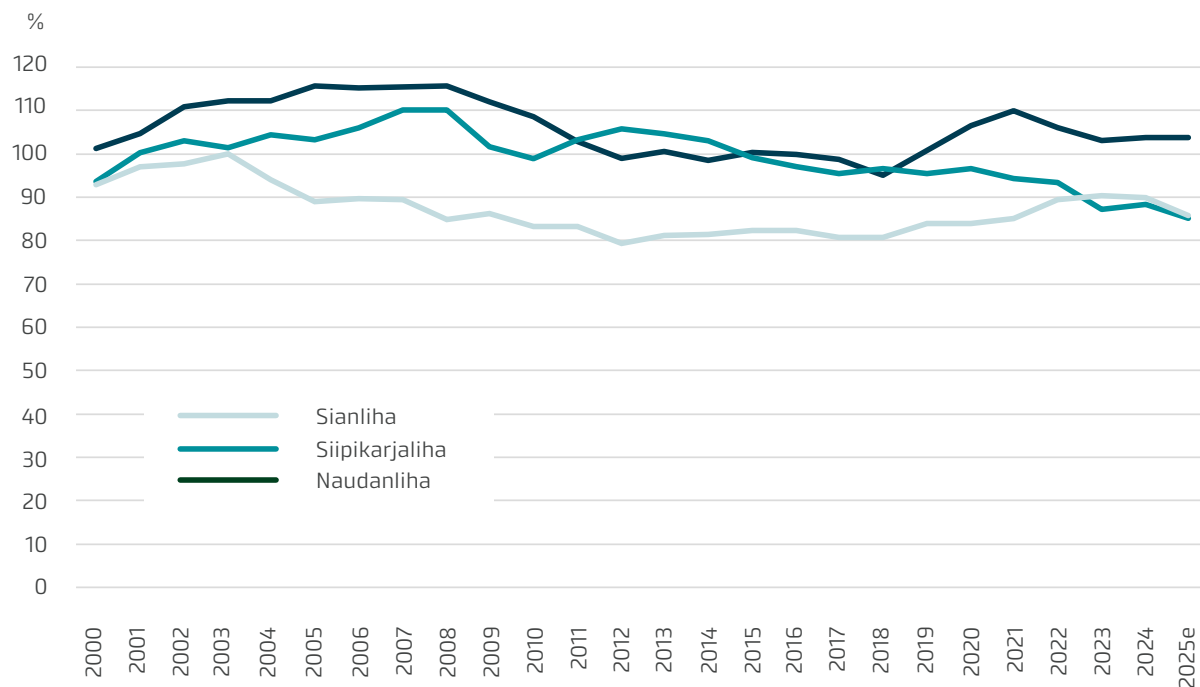
Sianlihan tuotanto laskee alle prosentin edellisvuoteen nähden. Viennin odotetaan kannattelevan sianlihan tuotantoa ja estävän sen luisumisen laskevan kotimaisen kysynnän perässä. Vuonna 2024 sianlihaa ja -tuotteita vietiin enemmän kuin edellisvuona, mutta muutaman vuoden takaisia

korkeita volyymeja ei ole saavutettu. Kiina-viennin huippuvuosien jälkeen vienti on jakautunut Kiinan lisäksi tasaisemmin muutamien Aasian ja kaukomaiden kesken, kuten Etelä-Korean, Japanin, Taiwanin sekä Uuden-Seelannin. Yhteensä näiden maiden osuus sianlihan viennistä on vaihdellut parin viime vuoden aikana 55-60 %, mutta varsinaista läpimurtoa millään yksittäisellä markkinalla ei ole saavutettu.

Siipikarjanlihan kulutus on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin 3,5 % ja myös vuodelle 2025 odotetaan kolmen prosentin kasvua.

Suomen tuotannolla on ollut haasteita pysyä kasvun vauhdissa. Tuontituotteet ovatkin vallanneet yhä suuremman osuuden markkinan kasvusta. Vähittäiskaupan hyllyillä kotimaisen broilerinlihan asema tuoretuotteissa on ollut vankka, mutta jalostetuissa tuotteissa, valmisruoissa sekä ruokapalvelusektorin tarjonnassa kotimaisuusaste on heikentynyt nopeasti. Vuonna 2025 tuontivolyymit saattavat kasvaa jopa 10 %, koska kotimaisen siipikarjanlihan tuotannon ennustetaan kasvavan vain 1,5 %.

Lihan omavaraisuusaste Suomessa, 2000-2025e

Lähde: Luken hintatilastot. Huom.: siipikarjanliha sisältää broilerin lisäksi myös kalkkunat, kanat, kukot, broileriemot, ankat, hanhet ja muun siipikarjan.

Lihatilojen kannattavuudessa suuria eroja

Luonnonvarakeskuksen markkinamarginaalit ovat maatalouden eri tuotantosuuntien katetuoton mittareita, jotka mittaa markkinoilta tulevien tulojen ja kustannusten erotusta eli marginaalia. Vuoden 2024 aikana markkinamarginaalit ovat olleet positiivisia kaikissa lihan tuotannon tuotantosuunnissa, eikä niissä ole ollut suuria muutoksia vuoden aikana. Positiivisia marginaaleja selittää osaltaan keskeisten kustannusten alentuminen tuottajaintoista enemmän, esimerkiksi rehujen hinta on las-

kenut noin 11 % ja lihojen tuottajahinnat noin 4 % edellisestä vuodesta.

Kun markkinamarginaali on positiivinen, lihanmyyntituloilla katetaan keskimäärin keskeisimmät kustannukset. On huomattava, että markkinamarginaalit ovat markkinoilta tulevan hintariskien mittari. Marginaalit eivät ole kannattavuuden mittari, koska ne huomioivat vain osan kustannuksista, eivät esimerkiksi vieraan pääoman korkokustannuksia. Taloudellinen liikkumavara tiloilla on siten pienempi kuin marginaalit osoittavat.

Vaikka lihantuotantotilojen taloudellinen tilanne on sinänsä vakiintunut, se ei koske kaikki tiloja. Taloudelliset erot lihantuotantotilojen välillä ovat erittäin suuria ja tilanne on kaksijakoinen. Luonnonvarakeskuksen kannattavuuskirjanpidon naudanlihatiloilla kannattavuuskerroin oli vuonna 2023 keskimäärin 0,49, mutta heikoimman neljänneksen tiloilla se oli -1,31 ja parhaimman neljänneksen tiloilla 2,31. Sikatiloilla keskimäärin 0,11, heikoimmat -0,55 ja parhaimmat 1,20. Siipikarjatiltoilla kannattavuuskerroin oli keskimäärin 0,68 ja parhaimmalla neljänneksellä 1,14.

Naudan- ja siipikarjanlihan omavaraisuus heikkenee

Sianlihan omavaraisuusaste näyttää pysyvän vakaana, yli 100 %:n tasolla myös vuonna 2025. Sen sijaan naudanlihan omavaraisuusaste alenee vuonna 2025 edellisvuoden 90 %:sta 86 %:iin. Viime vuoden toisella puoliskolla kasvuun kääntynyt kysyntä ei ole pystytty kotimaan tuotannolla tyydyttämään. Tilanne on kärjistynyt näkyväksi niukkuudeksi erityisesti jauhelihasta keväällä 2025.

Siipikarjanlihan kotimainen tarjontaketju ei ole pysynyt nopeasti lisääntyvän kysynnän vauhdissa. Varsinaiset ongelmat alkoivat 2020-luvun alussa, jonka jälkeen tuonnilla on katettu yhä isompi siivu kysynnän kasvusta. Vuoteen 2025 tultaessa alan teurastus- ja jalostuskapasiteettia on lisätty ja modernisoitu, mutta kotimainen ketju kohtaa voimakasta hintakilpailua etenkin Keski- ja Itä-Euroopan maiden suunnalta. Omavaraisuusaste on vajoamassa alimmalle tasolle vuosituhaten vaihteen jälkeen, noin 85 %:iin vuonna 2025 97 %:n tasolta vuonna 2020.

Maitomarkkinat

Olli Niskanen ja Sanna Vuorisalo

*Vuonna 2024 maitosektorin kehitys oli vakaa-
ta. Maidontuotannon määrä aleni vuonna 2024
edellisvuoteen verrattuna vajaan prosentin verran,
joka vastaa kotimaisen kysynnän laskua. Viennin ja
tuonnin määrät pysyivät edellisvuotta vastaavalla
tasolla. Maitotuotteiden kysyntä kansainvälises-
ti etenkin rasvan osalta on kuitenkin jatkuvasti
voimistunut, joka osaltaan on nostanut hintoja
Euroopassa ja pienellä viiveellä Suomessa. Vuosi
2025 näyttää maitosektorin kannalta lupaavalta,
joskin kansainväliset epävarmuudet vaikeuttavat
ennakoitavuutta.*

Tuottajahinta kääntyi loppuvuodesta nousuun

Maitomarkkinoilla alkuvuosi alkoi hieman alavi-
reisesti ja tuottajahinta aleni kesäkuukausiin asti.
Maidon pitoisuushinnoittelun vahvistaminen on
osaltaan vahvistanut vuoden sisäistä hintavaihte-
lua, sillä kesäkuukausille tyypillinen maidon pitoi-
suuksien aleneminen johtaa alhaisempaan maidon
hintaan. Loppuvuonna maidon tuottajahinta kui-
tenkin vahvistui vahvan kysynnän ansiosta ja vuo-
si 2024 päättyi erittäin vahvoin tuottajahintoihin.
Vuoden 2025 puolella hinta on jatkanut vahvistu-
mistaan vahvan kysynnän ansiosta.

Meijerimaidon tuotanto oli 2 103 milj. litraa, joka
oli 1,4 % vähemmän kuin vuonna 2023 (2 132 milj.
litraa). Luomumaitoa tuottaneiden tilojen määrä
tuottajien määrä väheni 99 tilasta 92 tilaan vuoden
2023 lopusta vuoden 2024 loppuun. Vastaanotetun
luomumaidon määrä vuonna 2024 oli -9 % pie-
nempi kuin vuonna 2023. Luomumaidontuotannon

määrä laski saman verran myös edellisen vuonna.
Koko vuoden osalta rasvan ja valkuaisen keski-
määräiset pitoisuudet vahvistuivat edellisvuoteen
verrattuna kymmenyksellä ja olivat 4,47 % (4,46 %
vuonna 2023) oli 3,57 % (3,56 %).

Tuotantorakentaminen elpyi hieman

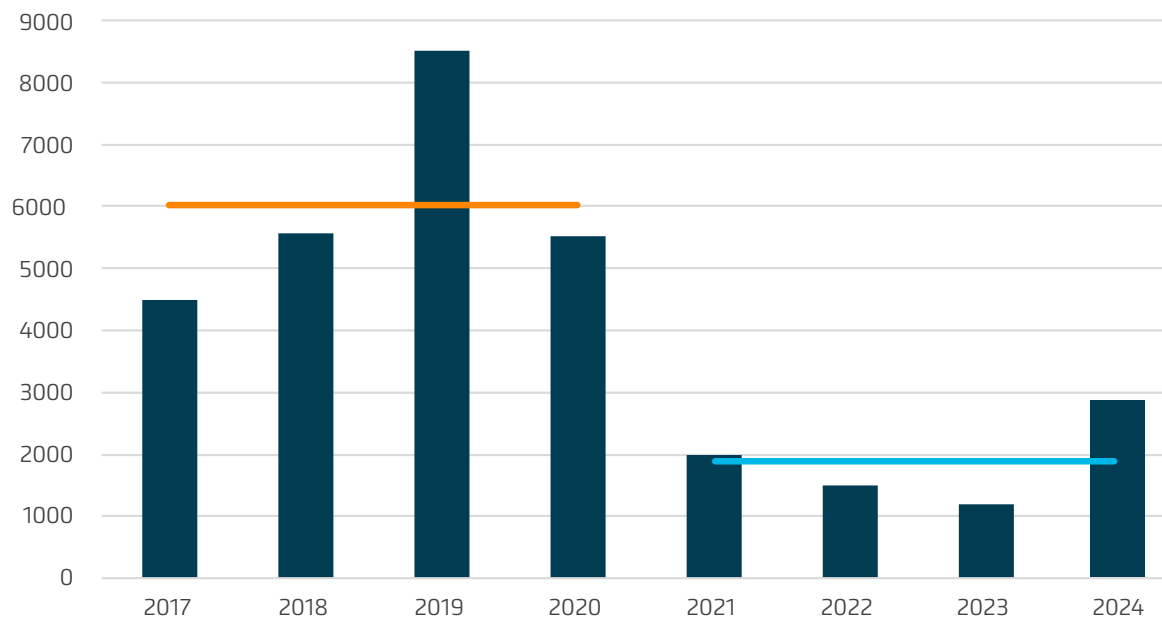
Maitoa tuottavien tilojen määrän vähentyminen
jatko edellisvuoden tahdissa. Vuoden lopussa mai-
toa tuottaneiden tilojen määrä alitti 4000 tilan rajan
(3883 tilaa) joka oli 319 tilaa vähemmän kuin edel-
lisvuonna (4202 tilaa). Prosentuaalisesti tilamäärä
on vähentynyt jo useita vuosia noin 8 % edellisestä

vuodesta. Alentunutta tilamäärää kompensoi uu-
sien eläinpaikkojen tuotantorakentaminen jatkavil-
la tiloilla.

Lypsykarjatalouden investoinnit piristyivät hieman
edellisvuodesta ja niihin myönnettiin avustuksia 28,6
miljoonaa euroa (16,7 milj. euroa vuonna 2023). Leh-
mäpaikkojen lisäys tuetussa rakentamisessa kasvoi
parin erittäin hiljaisen vuoden jälkeen 2900 lehmä-
paikan tasolle. Taso on kuitenkin edelleen maltillinen
takavuosien rakentamisen määriin verrattuna. Eniten
hankkeita toteutettiin vahvoilla maidontuo-
tannon alueilla Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Sa-

Lehmäpaikkojen lisäys rakentamisinvestoinneissa

Lehmäpaikkaa

vossa ja Pohjanmaalla sekä Etelä-Pohjanmaalla, mutta kaiken kaikkiaan tuettuja investointeja tehtiin yhteensä 15 ELY-keskuksen alueella. Alkuvuodesta 2025 vireillä olevia hakemuksia on ollut edellisvuotta enemmän, joka kertoo rakentamisen voimistumisesta. Rakentamisen elpymistä selittää etenkin korkotason aleneminen ja metsäkatoasetukseen liittyvien epäselvyyksien helpottuminen, mutta myös selkeä näkyminen rakentamisen tarpeesta luopumista kompensoimaan ja sitä kautta syntyvästä luottamuksesta maidontuotannon kyntä kohtaan.

Kotimaan kuluttajamarkkinoiden kehitys tasaista

Maitotuotteiden, juuston ja voin myynnin arvo vuonna 2024 oli 2,78 mrd. euroa, joka oli käytännössä edellisvuoden tasolla (2,80 mrd. euroa vuonna 2023). Maitotuotteiden kokonaiskulutuksesta maitoa syödään huomattavasti enemmän kuin juodaan. Vuonna 2024 (2023) nestemaitoja pakattiin 509 (515) milj. kiloa. Piimää valmistettiin 37,6 (-3,2 %) ja kermaa 44,2 milj. kiloa (-3,4 %), jogurttia 105,5 milj. kiloa (-1,8 %). Juustojen valmistusmäärä oli 82,9 milj. kiloa ja se aleni (-2,1 %). Voin valmistusmäärä kasvoi (+0,4 %) ollen 47,9 milj. kiloa.

Ulkomaankaupassa loppuvuodesta liikehdintää

Maitotuotteiden viennin arvo kohosi hieman edellisvuodesta ja oli noin 459 miljoonaa euroa (439 milj. euroa vuonna 2023). Viennin volyyymi puolestaan aleni 1,4 %. Viennin arvoa kohotti erityisesti voin korkea hinta maailmanmarkkinoilla, joka välittyi myös Suomen maitosektorin vientihintoihin. Merkittävimmät vientimaat olivat viime vuoden tapaan Ruotsi (32 % viennin arvosta) ja Kiina (21 %).

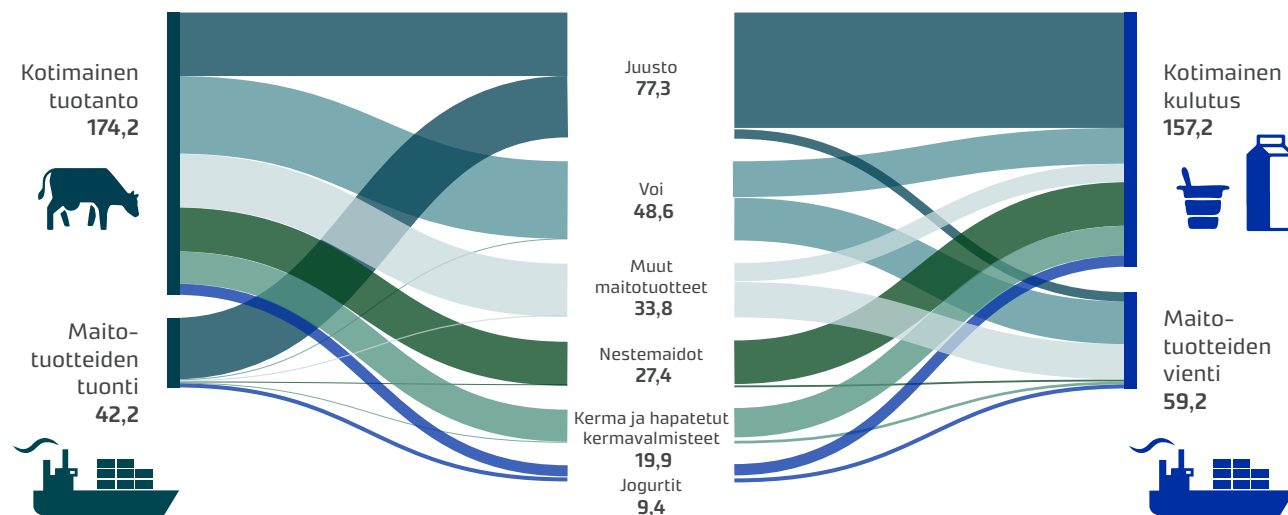
Alankomaat (7,9 %) ohitti merkitykseltään niukasti Ranskan (7,6 %).

Keskeisin vientituote on voi, jonka arvo kohosi maailmanmarkkinahintojen imussa 194 miljoonaa euroon (168 milj. euroa). Toiseksi suurin vientiartikkeli on maitojauheet, joita vietiin noin 120 miljoonalla eurolla. Juustojen viennin arvo oli noin 45 miljoonaa euroa. Yhdysvallat on merkittävin juustojen vientimaa, johon vienti kasvoi hieman edellisvuodesta ollen 11,6 miljoonaa euroa (10,7 milj. euroa vuonna 2023).

Maitotuotteiden tuonnin arvosta juustojen osuus on yli 80 prosenttia. Viennin ja tuonnin erotuksena laskettavan juustotaseen arvo oli vuonna 2024 yli 300 miljoonaa euroa ja yli 62 miljoonaa kiloa negatiivinen.

Valkuaisen ja rasvan omavaraisuusaste oli likimain edellisvuoden tasolla. Kotimaisen tuotannon suhde kotimaiseen kulutukseen maitovalkuaisen osalta noin 107 % (106 % edellisvuonna) ja maitorasvan osalta 114 % (sama kuin edellisvuonna).

Maitorasvan ja maitovalkuaisen jakaantuminen maitotuotteiden valmistukseen ja kotimaiseen käyttöön eri tuoteryhmissä sekä tuontiin ja vientiin vuonna 2024 (milj.kg)

Kotimaisen meijerimaidon tuotanto vuonna 2024 oli 2166 milj. kg, josta rasvaa oli 96,8 milj. kg ja valkuaista 77,3 milj. kg. Yhteensä rasvan ja valkuaisen määrä oli 174,2 milj. kg

Maidontuotannon talous- ja markkinatilanne vuonna 2025

Maidon maailmanmarkkinahintojen muodostuksessa keskeiseen rooliin on vakiintunut Global Dairy Traden huutokauppa, jonka kautta myydään vuositasolla 2-3 miljardin euron arvosta tuotteita. Maailmanmarkkinoilla liikkuu vain noin 7-8 % maailman maidontuotannosta, mutta maailmanmarkkinahinnoilla on hinnanasettajien roolia paikallisten hintojen perustasoon kautta maailman. Tästä syystä huutokaupan hintoja seurataan mielenkiinnolla ympäri maailman. Huutokauppatulosten perusteella noteerattava maitomarkkinoiden hintaindeksi on kohonnut elokuun 2023 pohjanteerauksen jälkeen tasaisesti ylöspäin etenkin voin korkean arvon ansiosta.

Suomen maitotuotteiden viennissä pyritään noudattamaan vakaiden hintojen periaatteita, joten nousujen ja laskujen vaikutukset vientituloihin näkyvät tyypillisesti viiveellä ulkomaankaupan hinnoissa, ja vielä tästäkin pidemmällä viiveellä tuottajahinnoissa. Viennin yksikköhinnat vahvistuivat vasta loppuvuonna 2024. Tästä syystä vientimarkkinoiden voidaan arvioida tukevan maidon tuottajahintaa vähintäänkin alkuvuoden ajan. Kauppasodan vaikutusten riski ulottuu kuitenkin myös maitosektorille ja voi pahimmillaan sotkea markkinoita vuoden 2025 aikana.

Kantar Agri Oy:n ennusteen mukaan maidontuotanto vuonna 2025 tulee olemaan -1,7 % edellisvuotta alemmalla tasolla, johtuen pääasiassa lypsylehmien (-2,8 %) ja tilojen määrän (-7,2 %) alenemisesta edellisvuoteen verrattuna. Keskituotoksen odotetaan kohoavan noin 1,1 %.

Kansainvälisen Global Dairy Trade -huutokaupan maitotuotteiden maailmanmarkkinahintoja indikoiva indeksi vuosina 2020-2025

Tilastot

Kotieläinten lukumäärä <https://www.luke.fi/fi/tilastot/kotielainten-lukumaara>

Maito- ja maitotuotetilasto <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maito-ja-maitotuotetilasto>

Global Dairy Trade -hintaindeksi <https://www.globaldairytrade.info/en/gdt-events/gdt-price-index/>

Kananmuna- markkinat

Timo Karhula

Vuonna 2024 kananmunia tuotettiin ennätysmäärä, noin 80 milj. kiloa. Edellisen kerran kananmunan-tuotanto on ollut tällä tasolla vuonna 1987. Siipikarjan hengitystietulehduksen (IB-virus) aiheuttama tuotannon lasku on saatu korjattua ja myös munivien kanojen lukumäärä on lisääntynyt. Viime vuonna kananmunia tuotettiin noin 5 % enemmän ja kulutettiin reilu prosentti enemmän kuin vuonna 2023. Kananmunien tuotannon omavaraisuusaste on noussut 121 prosenttiin. Päivittäistavarakaupassa kananmunien myynnin arvo oli vuonna 2024 noin 180 milj. euroa (+1 %) ja kananmunien kuluttajahinta nousi keskimäärin 0,4 % ja tuottajahinta 2,5 % edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2025 sekä kananmunien kulutuksen että tuotannon ennakoidaan kasvavan edelleen maltillisesti.

Kananmunien tuotanto ja kulutus kasvavat maltillisesti

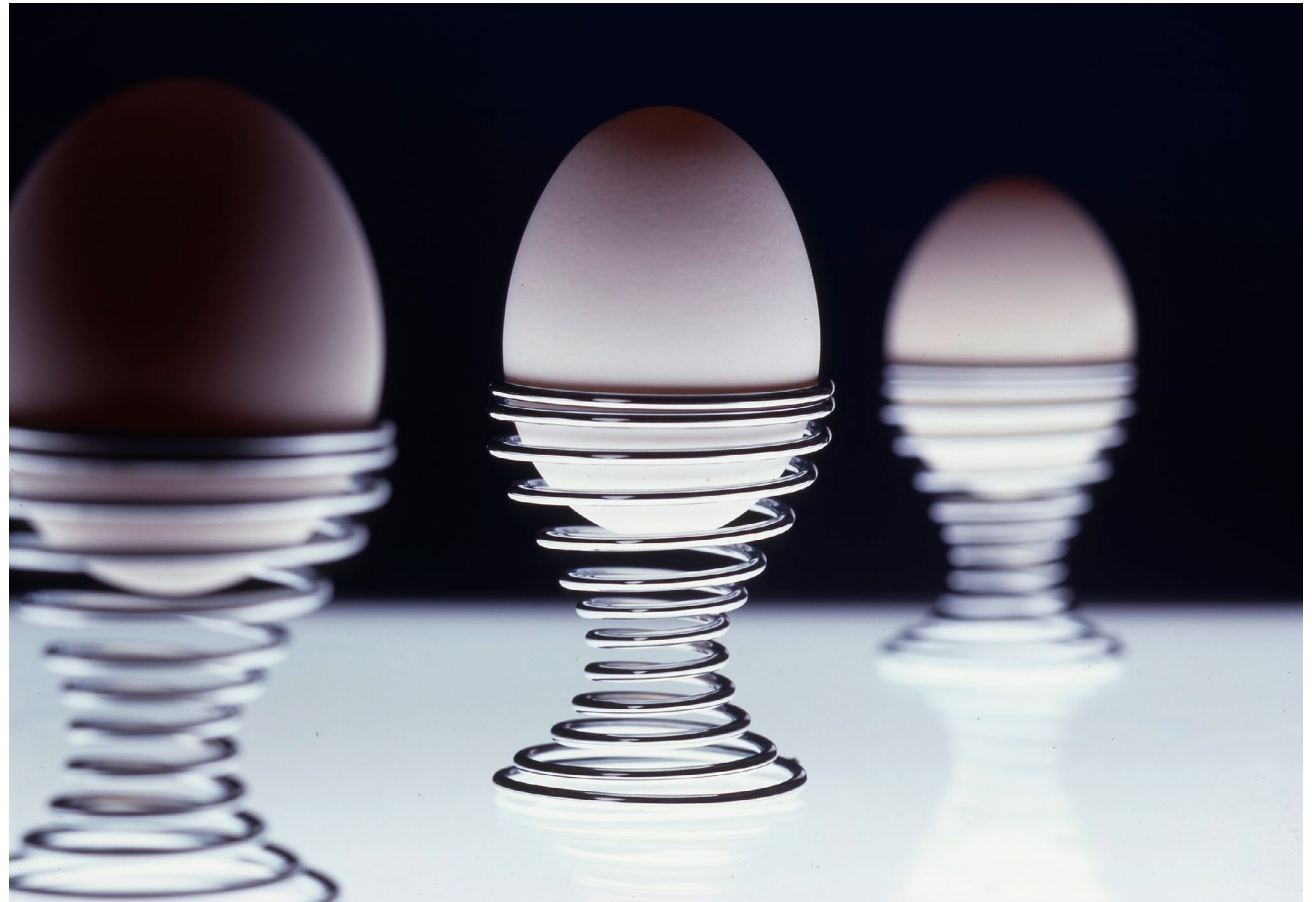
Kananmunia tuotettiin vuonna 2024 kaikkiaan noin 80 milj. kg eli 5 % enemmän kuin edellisvuonna. Pakkaamoihin kananmunista meni 79 milj. kg. Kananmunien tuotannon omavaraisuusaste nousi 121 prosenttiin. Tänä vuonna kananmunien tuotannon arvioidaan edelleen hieman kasvavan ja omavaraisuusasteen pysyvän liki viime vuoden tasolla.

Suomalaiset söivät viime vuonna keskimäärin 198 kananmunaa henkeä kohden eli vajaat neljä kananmunaa viikossa. Kuorimunia ja munatuotteita kulutettiin keskimäärin 11,7 kiloa henkeä kohden. Yhteensä kananmunia kulutettiin Suomessa noin

65,9 milj. kg, mikä sisältää myös tilakäytön, suoramyyntin ja tuonnin. Kuorimunien kulutus oli 54,1 milj. kg. Kananmunien kokonaiskulutus nousi 0,8 % ja kuorimunien kulutus 1,9 % edellisvuoteen verrattuna. Tänä vuonna kulutuksen ennakoidaan kasvavan edelleen hieman.

Vuonna 2024 kuorimunien ja munavalmisteiden tuonti kasvoi noin 12 % ja vienti kasvoi lähes 22 %. Etenkin kuorimunien vienti kasvoi roimasti, liki 30 %.

Kananmunia kuitenkin vietiin (15,9 milj. kg) edelleen huomattavasti enemmän kuin tuotiin (2,1 milj. kg). Vienti tapahtui pääosin kuorimunina, joiden osuus viennistä oli 14 milj. kiloa. Vienti suuntautui pääasiassa Tanskaan 34 %, Ruotsiin 23 %, Latviaan 13 % ja Norjaan 9 %. Vientihinta oli keskimäärin 1,84 €/kg. Parhaan vientihinnan sai Tanskasta 1,92 €/kg ja heikoimman Alankomaista 1,49 €/kg. Kananmunien vienti Norjaan kasvoi suhteellisesti eniten, mutta viennin osuus sinne oli vain 9 % kokonaisviennistä.

Kuva: Luken mediapankki

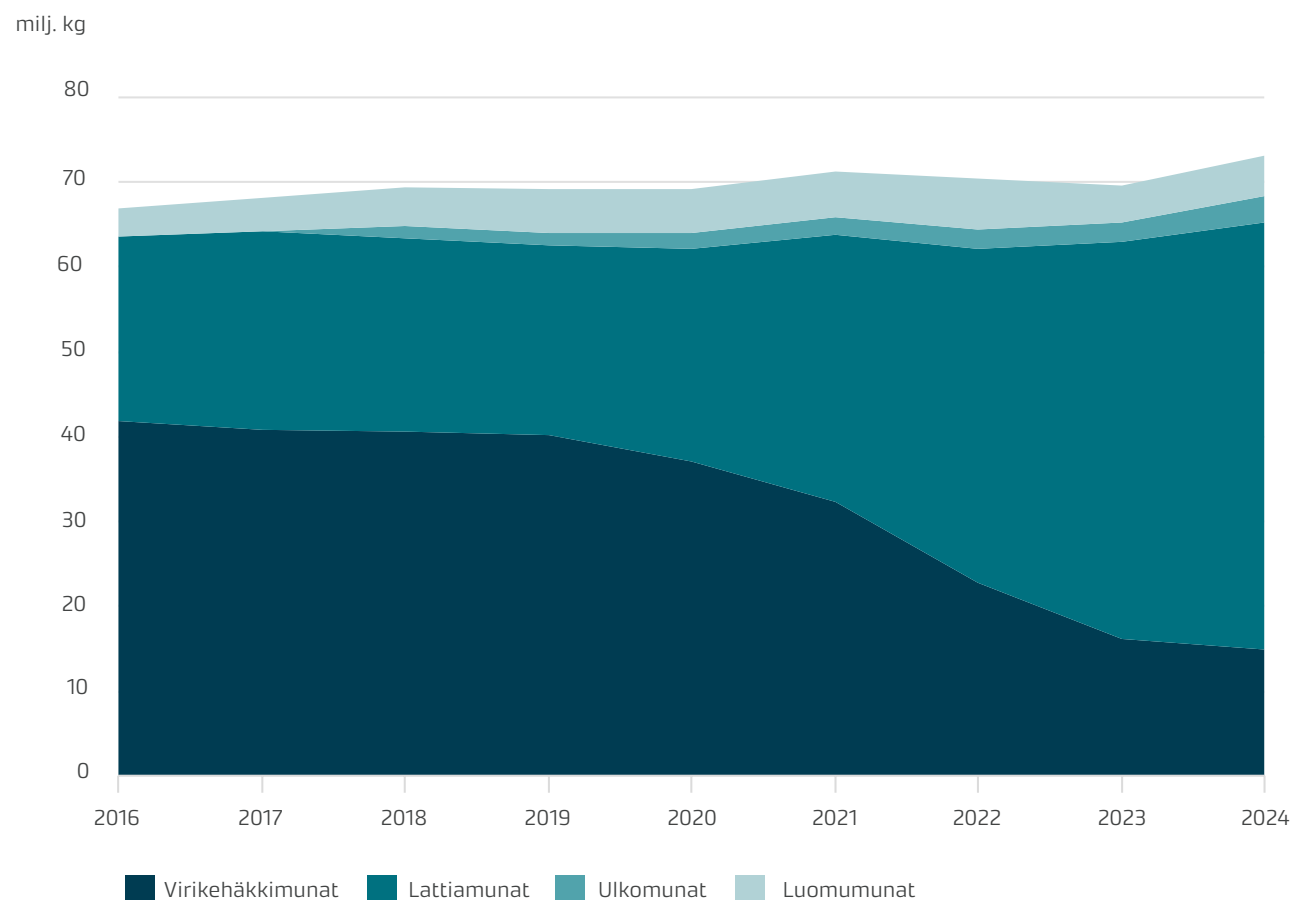
Lattia- ja ulkokanaloissa tuotetaan valtaosa kananmunista

Viime vuonna virikehäkkikanaloissa tuotettujen A-luokan kananmunien tuotanto laski 7 % vuodesta 2023 ja niiden osuus tuotannosta oli 18 %. Lattia- ja ulkokanaloissa tuotettujen kananmunien tuotanto sen sijaan lisääntyi 8 % ja lattiakanaloissa tuotettiin jo 72 % ja ulkokanaloissa 4 % kananmunista. Luomukananmunien tuotanto nousi 10 % edellisestä vuodesta ja niiden osuus oli 6 % tuotannosta.

Kokonaisuudessaan kananmunien tuottajahinta nousi 2,5 % ja oli keskimäärin 1,52 €/kg vuonna 2024. Suurin 4,8 %:n hinnannousu vuodesta 2023 tapahtui ulkokananmunissa ja niiden hinta oli keskimäärin 1,65 €/kg. Luomukananmunien tuottajahinta nousi 3,8 % ja oli keskimäärin 2,58 €/kg. Virikehäkkimunien tuottajahinta nousi 3,3 % ja oli keskimäärin 1,33 €/kg. Lattiakananmunien tuottajahinta nousi 0,4 % ja oli keskimäärin 1,57 €/kg.

Vuonna 2024 kananmunatilojen määrä laski 11 % edellisestä vuodesta. Kananmunia tuottavia tiloja oli viime vuonna yhteensä 200, joista arviolta 5 % lopettaa kananmunantuotannon tämän vuoden aikana, jolloin tilamäärä laskisi 190 tilaan. Kanamäärän tilaa kohden sen sijaan arvioidaan nousevan 21 250 kanaan, jolloin tilakohtainen kanamäärä nousisi 6 % edellisestä vuodesta. Luken rakennetilaston mukaan sellaisia kananmunantuotantoon erikoistuneita tiloja, joilla vähintään kaksi kolmasosaa tilan kokonaistuotosta tuli kananmunista, oli vuonna 2024 enää 116 kpl.

Kananmunien tuotanto (A-luokka) tuotantotavoittain vuosina 2016–2024 (milj. kg)

Lähde: Luken tilastot.

Puutarhamarkkinat

Anna-Kaisa Jaakkonen

Puutarha-alan tuotanto on pitkään säilynyt tuotantomäärien suhteen vakaana. Sen sijaan puutarhayritysten määrä on vähentynyt ja vuonna 2024 niitä oli runsaat 2 700. Suomi on kasvihuonevihanesten tuotannossa edelläkävijä erityisesti pohjoisilla leveysasteilla. Tuotantotekniikan kehittyminen ja etenkin valotuksen käyttö on nostanut satomääriä ja parhaimmillaan kasvihuonekurkun tuotannossa päästään reilusti yli 200 kilogramman neliösatoihin. Hehtaarisatona tämä tarkoittaa yli kahta miljoonaa kiloa/hehtaari.

Puutarhatuotanto keskittynyt yhä suurempiin yrityksiin

Kasvihuonekurkun viljely on Suomessa keskittynyt ja tuotantomäärät ovat viime vuosina olleet reilusti yli 50 miljoonaa kiloa. Osalle tuotannosta on ollut tarvetta löytää kysyntää Suomen ulkopuolelta. Kurkkua on 2020-luvulla viety ennen kaikkea Baltiaan, Ruotsiin ja myös Puolaan. Myös vuoden 2024 tuotannosta riitti vientiin. Tärkein vientikohde oli Latvia, jonne vietiin yli kaksi miljoonaa kiloa kurkkua.

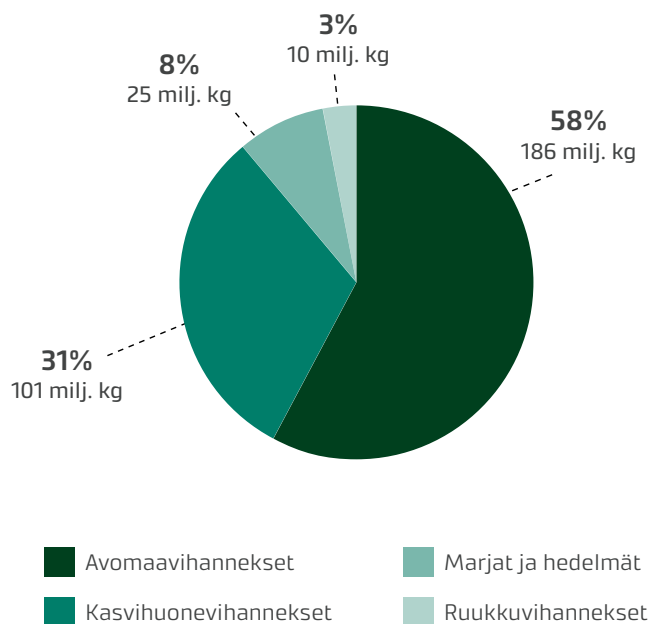
Kurkun viljely vientinäkökulmasta lienee jatkosakin mahdollista, mikäli hintataso maailmalla ja tuotantokustannukset Suomessa ovat kohdillaan. Vuonna 2024 kotimaisen kurkun viljelijähinta oli tuontikurkkua alempi, mutta tuontimäärät olivat vähäisiä.

Kurkun kotimainen kulutus henkeä kohden on noin kymmenen kiloa vuodessa ja sen kasvu ei ole kovin todennäköistä. Kurkun vahvuus on helppo-

käyttöisyys, mutta tomaatin kaltainen monikäyttöisyys siltä puuttuu.

Kasvihuonekurkun omavaraisuus on parantanut tällä vuosikymmenellä. Vuoden 2025 pinta-alat ovat kuitenkin viimevuotista pienemmät, joten keskiarvosadoilla arvioiden tuotanto hieman laskee. Tähän vaikuttaa paljolti myös se, kuinka paljon alasta on valoviljelyssä.

Suomessa tuotetut vihannekset, marjat ja hedelmät vuonna 2024 (milj. kg)

Lähde: Luken tilastot.

Kuva: Anna-Kaisa Jaakkonen

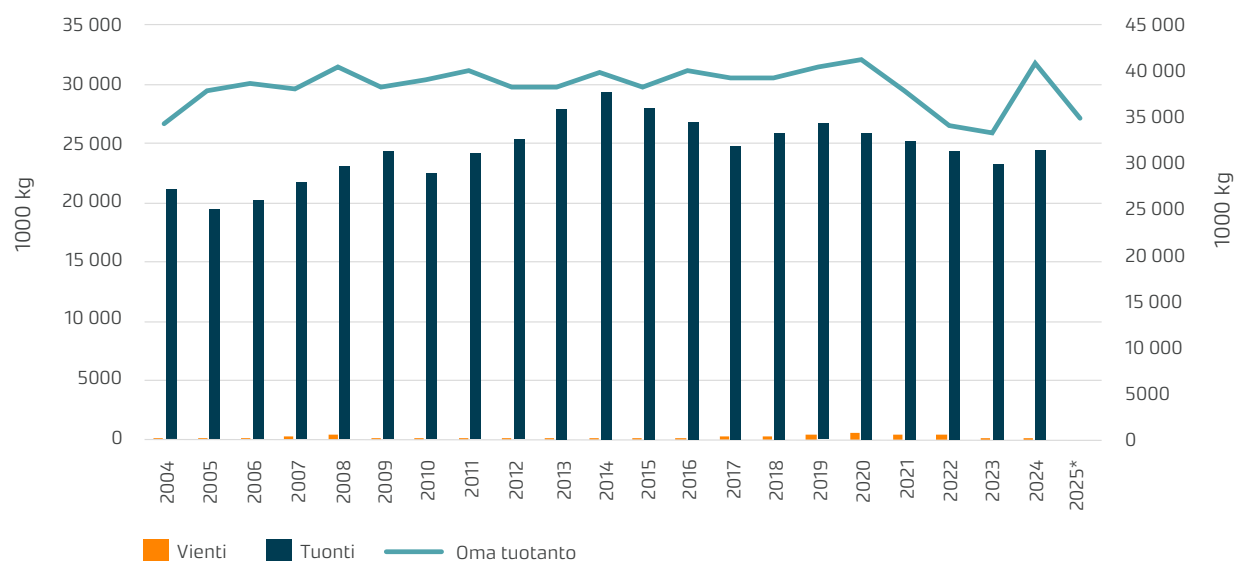
Tomaatin tuotannon vahvuus lajikkeissa

Vaikka tomaattia tuotetaan kurkkua vähemmän, sitä syödään enemmän. Tomaatin merkittävä ominaisuus on tomaatin monikäyttöisyys ja laaja lajikekirjo. Se on syystäkin maailman viljellyin vihannes. Tomaattia kannattaakin tarkastella myös herkkutuotteena. Suomalaiset söivät noin 12 kg tuoreita tomaatteja, mutta lisäksi tomaattivalmisteiden käyttö on suurta. Säilykkeet ovat Suomessa käytännössä tuontitavaraa ja niitä tuodaan varsinkin Italiasta.

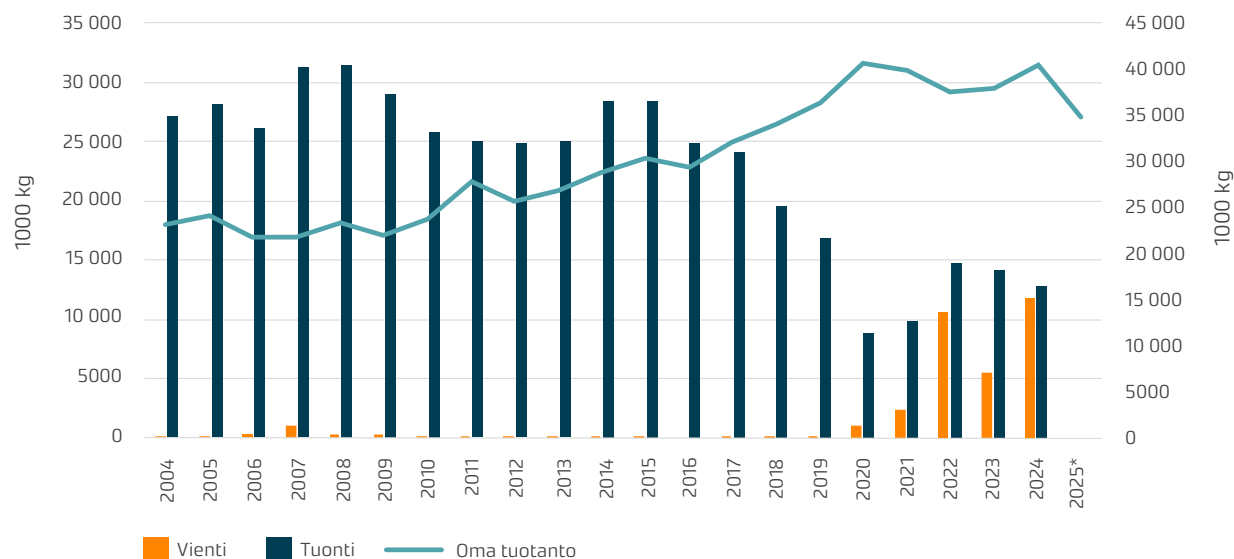
Suomessa tomaatin kokonaistuotannosta reilu viidennes oli erikoistomaatteja. Näitä on esimerkiksi ”tavallisen” tomaatin värimuunnokset sekä erilaiset kirsikka- ja helmitomaatit. Vuonna 2024 erikoistomaatteja tuotettiin Suomessa jo vajaa 10 miljoonaa kiloa. Kotimainen tomaatti kulutetaan valtaosin Suomessa ja vientimäärät, jotka suuntautuvat lähinnä naapurimaihin, ovat olleet melko pieniä.

Tomaatin hintojen vertailu on vaikeaa, koska kotimaisen hinta kertoo tavallisen tomaatin hinnan, kun taas tuontihinnoissa on mukana myös erikoistomaatit. Satunnaisena huhtikuun päivänä tomaatin kilohinta voi kaupassa vaihdella 4-17 euroa kilolta riippuen ennen kaikkea lajikkeesta, mutta myös alkuperämaasta. Yleensä sekä tomaatin että kurkun hintoihin vaikuttaa luonnonvalotuotteiden tulo markkinoille keväällä ja toisaalta kasvustojen tyhjennys syksyllä.

Tomaatin tuotanto ja ulkomaankauppa vuodesta 2004 lähtien

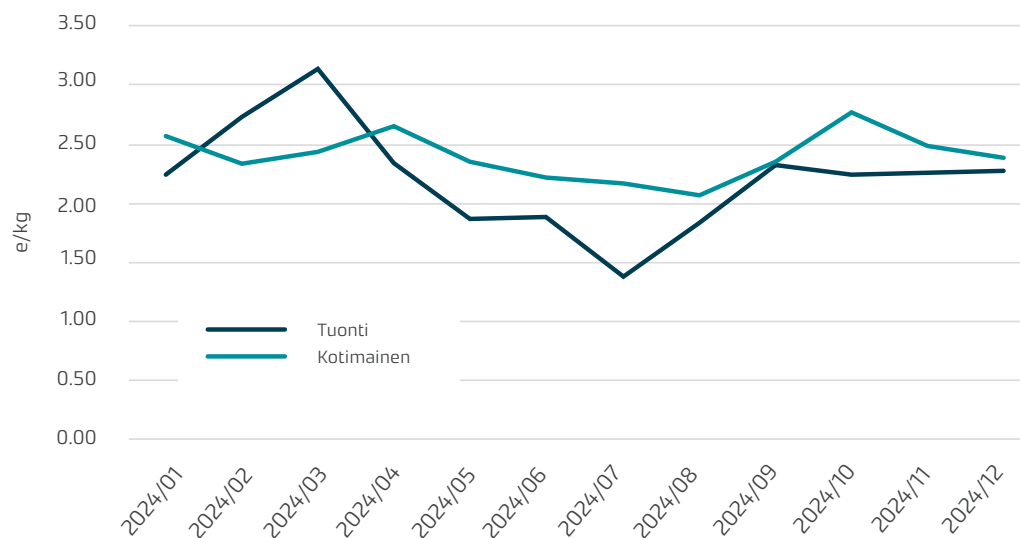
Kurkun tuotanto ja ulkomaankauppa vuodesta 2004 lähtien

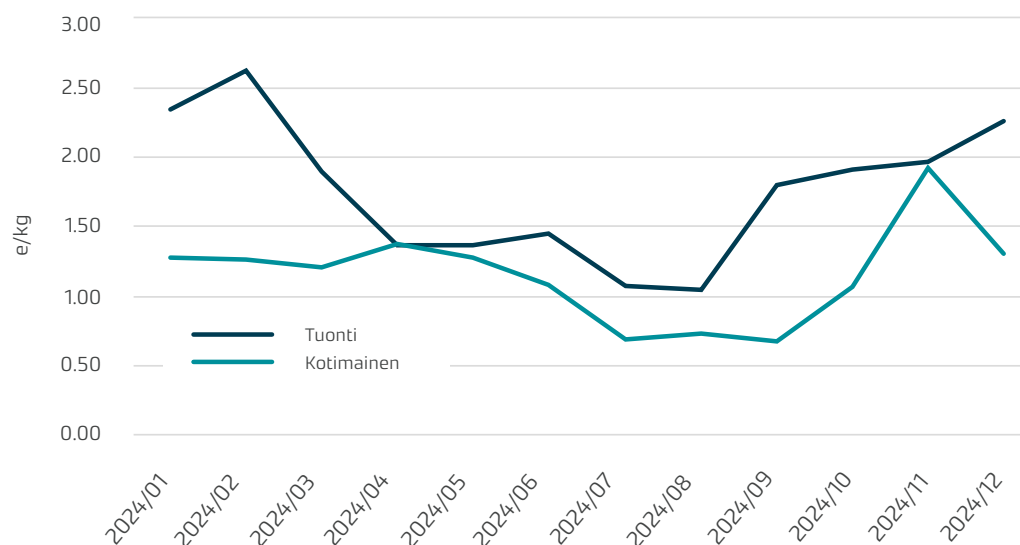
Miltä kasvihuonevihannesten tulevaisuus näyttää?

Keskittymiskehitys kasvihuonetuotannossa jatkuu kuten muillakin maataloussektoreilla. Energiankulutus on alalla keskeinen tekijä, ja led-valojen käytön lisääminen tuo merkittäviä säästöjä. Myös sähkökattilat ovat tulossa suurimpiin yrityksiin. Kooltaan ne ovat olleet megawatin kokoisia kattiloita. Sähkökattiloilla voidaan tuottaa kuumaa vettä vesivaraajaan edullisen sähkön aikaan ja tuoda hintajoustavuutta kasvihuoneiden lämmitykseen. Kasvihuoneyritysten merkitys sähkömarkkinoilla sekä kuluttajina että myös kulutuksen tasaajina säilyykin vähintään nykyisen kaltaisena. Öljyä tarvitaan edelleen pienimmissä yrityksissä, mutta muuten kiinteät polttoaineet, erityisesti hake, ovat tärkeitä. Ulkomaisen työvoiman tarve on suuri jatkossakin. Kotimainen kysyntä on keskeistä, ja sen lisäksi kasvihuonevihanneksilla on myös vientimahdollisuuksia.

Kotimaisen ja tuontitomaatin hinta vuonna 2024

Kasvihuonekurkun kotimaiset viljelijähinnat ja tuontihinnat 2024

Lähde: SVT: Luonnonvarakeskus, Maataloustuotteiden tuottajahinnat.

Maatalouden rakennekehitys ja taloudellinen tila

Maatalouden rakennekehitys

Jyrki Niemi, Alexia Mikkola ja Pia Outa-Pulkkinen

Maatalouden rakennekehitys jatkuu tasaisen vauhdikkaasti. Kun vuonna 2010 Suomessa oli lähes 60 000 maatilaa, vuonna 2024 niitä oli enää vajaat 41 000. Kokonaistilamäärä on vähentynyt vuosina 2010-2024 noin 2,7 prosenttia vuodessa ja kotieläintaloudessa tätä selvästi nopeammin. Esimerkiksi maidontuotantoon ja sianlihantuotantoon erikoistuneiden tilojen määrä on laskenut yli kahdeksan prosentin vauhdilla vuosittain. Tilamäärän vähentyessä pienten tilojen suhteellinen osuus on pienentynyt ja isojen tilojen osuus nousut. Samalla keskimääräinen tilakoko on kasvanut. Vuonna 2024 tilojen keskipinta-ala ylsi 55 hehtaariin. Yli sadan hehtaarin tiloja oli lähes 6 500, mikä on noin 16 % kaikista tiloista.

Tilamäärä vähentynyt hitaimmin Päijät-Hämeessä

Maatalous- ja puutarhayritysrekisterin mukaan Suomessa oli 40 871 maatilaa vuonna 2024. Määrä oli yli 18 600 tilaa (-31 %) vähemmän kuin vuonna 2010. Tilajoukko on siten pienentynyt keskimäärin 2,7 prosentin vuosivauhtia. Maakunnittain tarkasteltuna tilamäärä on vähentynyt vuosina 2011-2024 suhteellisesti eniten Kainuussa ja Kymenlaaksossa (40 %) sekä Ahvenanmaalla ja Pohjanmaalla (37%) ja vähiten Päijät-Hämeessä (18 %) sekä Pirkanmaalla (22 %) ja Keski-Suomessa (22 %).

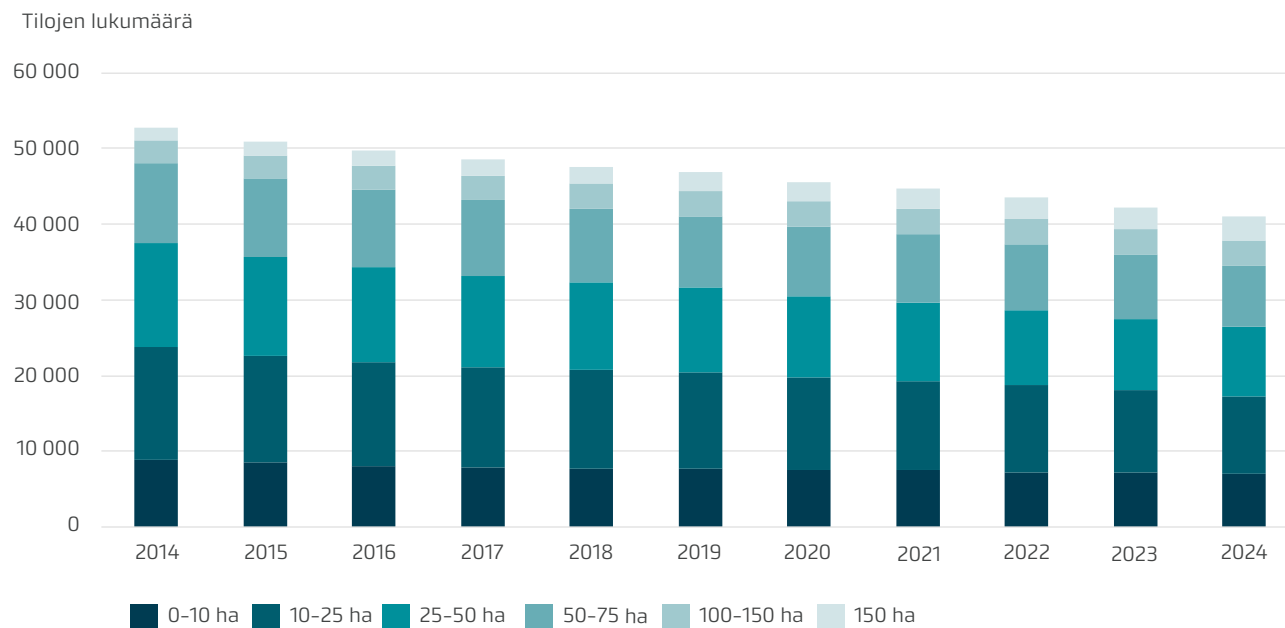
Maatalous- ja puutarhayritysrekisteri sisältää maatilat ja puutarhayritykset. Rekisterin alaraja on 2 000 € laskettuna Standard Output (SO) menetelmällä. SO on tilan laskennallinen tuotto tilahinnoin laskettuna. Hintoina käytetään viiden vuoden keskiarvoja. SO ei sisällä tukia.

Tilamäärän vähentyessä tilojen keskipinta-ala on vastaavasti kasvanut. Vuosina 2010-2024 tilojen keskipinta-ala kasvoi Suomessa lähes 41 %:lla vajaasta 39 peltihehtaarista 55 hehtaariin. Keskipinta-ala on kasvanut nopeimmin Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Poh-

janmaalla ja Pohjois-Savossa (51 %) ja hitaimmin Ahvenanmaalla (18 %). Vuonna 2024 tilojen keskipinta-ala oli suurin Varsinais-Suomessa (69 ha), Pohjois-Pohjanmaalla (68 ha) ja Uudellamaalla (64 ha). Keskipinta-ala oli puolestaan pienin Etelä-Savossa (36 ha), Lapissa (37 ha), ja Keski-Suomessa (39 ha).

Lukumääräisesti eniten tiloja on Suomessa edelleen tilakokoluokassa 10-25 hehtaaria, joita oli vuonna 2024 neljäsoset kaikista tiloista. Alle 10 hehtaarin tiloja oli lähes 6 900 eli 17 % tiloista. Yli sadan hehtaarin tiloja oli puolestaan lähes 6 500 eli 16 % tiloista. Vuodesta 2010 näiden peltoalaltaan suurimpien tilojen määrä on kasvanut lähes puolel-

Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tilakokoluokittain vuosina 2014-2024

Lähde: Rakennetilastot, Luke.

la. Sekä lukumääräisesti että suhteellisesti eniten ovat viimeisen 10 vuoden aikana lisääntyneet yli 150 hehtaarin kokoiset tilat, joita oli vuonna 2024 lähes 3 100 eli 8 % tiloista.

Kasvinviljelytiloja lähes kolme neljäsosaa kaikista maataloista

Maatalouden tuotantorakenteen muutos näkyy kotieläintilojen määrän ja osuuden asteittaisena

vähentymisenä ja kasvinviljelytilojen suhteellisen osuuden kasvuna. Vuonna 2024 oli Suomessa alle 8 000 kotieläintilaa eli noin viidennes kaikista tiloista.

Kasvinviljelytiloja oli vuonna 2024 noin 30 000 kappaletta eli 74 % kaikista tiloista. Lähes 43 % kasvinviljelytiloista harjoittaa päätuotantosuuntana viljanviljelyä ja 57 % puolestaan muuta kasvintuo-

tantoa. Kasvihuone- ja avomaantuotantoa harjoitti puolestaan lähes 1 800 tilaa, mikä on hieman yli 4 % kaikista tiloista.

Lypsykarjataloutta harjoitti vuonna 2024 päätuotantosuuntanaan vajaat 3 900 tilaa. Vuosina 2010-2024 maitotilojen määrä vähentyi yli 6 300 tilalla eli noin 8 % vuosittain. Naudanlihantuotantoon erikoistuneita tiloja oli vuonna 2024 runsaat 2 700 kappaletta eli 6,6 % kaikista tiloista. Vuosina 2010-2024 määrä vähentyi yli 1 600 tilalla eli noin 3,4 %:lla vuodessa.

Maatilojen määrä tuotantosuunnittain vuosina 2000-2024

Maatilat	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Kaikki tilat yhteensä	81176	70615	59483	51000	45630	40468
Viljanviljely	23456	23700	20927	17732	14657	12246
Muu kasvinviljely	13526	13420	13092	13488	15564	17108
Kasvihuonetuotanto	1744	1535	1371	884	701	602
Avomaantuotanto	2558	2107	1696	1471	1271	1201
Lypsykarjatalous	19750	14550	10205	7729	5361	3873
Muu nautakarjatalous	7970	5673	4350	3694	3107	2698
Lammas- ja vuohitilat	3798	3696	3544	2683	2005	701
Sikatalous	3006	2236	1355	787	504	357
Siipikarjatalous	644	594	375	454	410	358
Muut	4724	3104	2568	2078	2050	1324

Lähde: Rakennetilastot, Luke.

Sianlihantuotantoon erikoistuneita tiloja oli vuonna 2024 noin 350 kappaletta eli 0,9 % kaikista tiloista. Sikatilojen määrä vähentyi vuosien 2010-2024 aikana yli 74 % eli yli 8 %:n vuosivauhdilla. Siipikarjatiltoja oli vuonna 2024 kaikkiaan 360 kappaletta eli 0,9 % tiloista. Vuosien 2010-2024 aikana siipikarjatiltojen määrä pysyi lähes ennallaan. Vuonna 2024 kananmunantuotantoon erikoistuneita tiloja oli 116 kpl, siipikarjanlihan tuotantoon erikoistuneita tiloja 229 kpl sekä kananmunan- ja siipikarjanlihan yhdistelmätuotantotiloja oli 13 kappaletta.

Maataloustuotanto keskittyy alueellisesti

Maataloutta harjoitetaan edelleen koko Suomessa, vaikka jotkut tuotantosuunnat ovat keskittyneet hyvin pienelle alueelle. Maidon- ja naudanlihan tuotanto ovat jakautuneet Suomessa muita tuotantosuuntia tasaisemmin maan eri osiin. Viime vuosikymmeninä maidontuotantokin on tosin kasvanut voimakkaimmin siellä, missä sitä on ennestään eniten eli Pohjanmaalla (Etelä- ja erityisesti Keski-Pohjanmaalla) sekä Sisä-Suomessa (erityisesti Pohjois-Savossa). Emolehmätuotanto on puolestaan siirtynyt länemmäksi.

Sianlihan-, kananmunan- ja broilerintuotanto ovat keskittyneet vahvasti eteläiseen Länsi-Suomeen ja osittain Pohjanmaalle, ja tuotannon keskittyminen on jatkunut edelleen varsin pienelle alueelle Varsinais-Suomeen.

Tilanne näyttää lähivuosina myös säilyvän samantapaisena sekä tuotannon keskittymisen että tilamäärän vähenemisen osalta. Tähän viittaavat alueiden väliset erot investointi- ja sukupolvenvaihdosaktiivisuudessa samoin kuin erot luopumisalttiudessa ja -tavoissa. Tuotannon ja tilojen alueellista sijoitusta ohjaavat Suomessa niin ilmasto-olosuhteet, taloudellinen toimintaympäristö, jalostuksen keskittyminen kuin harjoitettu maatalouspolitiikka.

Osake-yhtiömuotoisten tilojen osuus kasvaa

Maataloustuotanto perustuu Suomessa pääosin edelleen perheviljelmiin. Vuonna 2024 maataloista lähes 84 % oli yksityishenkilöiden ja noin 9 % yhtiöiden ja perheyhtiöiden omistuksessa. Osakeyhtiöt omistivat 3,7 %, perikunnat 2,1 % ja avoimet yhtiöt sekä kommandiittiyhtiöt 0,5 % maataloista. Tilojen suhteellinen jakautuminen oikeudellisen muodon mukaan on pysynyt lähes samana viimeisen kymmenen vuoden ajan. Merkittävin muutos on ollut osakeyhtiömuotoisten tilojen suhteellinen osuuden kasvu 1,6 %:sta 3,7 %:iin.

Viljelijöiden keski-ikä oli vuonna 2024 puolestaan 55 vuotta. Nuorimpia olivat osakeyhtiömuotoisten tilojen viljelijät, heidän keski-ikänsä oli 48 vuotta. Perikuntien viljelijöiden keski-ikä oli puolestaan korkein, 62 vuotta.

Viljelijäväestön ikääntyessä nuorempien viljelijöiden määrä ja osuus on vähentynyt ja vanhempien

vastaavasti kasvanut. Suurin osa yksityishenkilöiden omistamien tilojen viljelijöistä oli vuonna 2024 iältään 55-64-vuotiaita. Heidän osuutensa oli noin 32 prosenttia. Yli 65 -vuotiaiden viljelijöiden lukumäärä on nousussa. Vuonna 2024 heitä oli 22 prosenttia yksityishenkilöiden omistamien tilojen viljelijöistä. Alle 35 -vuotiaiden osuus oli runsaat kuusi prosenttia.

Viljelijöiden ikääntyminen on yleiseurooppalainen ilmiö. Yhtenä syynä tähän on tehtyjen sukupolvenvaihdosten vähentyminen.

Muu yritystoiminta entistä merkittävämpi osa maatalojen taloutta

Yrityskoon kasvattamisen ja erikoistumisen ohella maataloilla on vaihtoehtona maa- ja metsätaloudesta saatavan tulon täydentäminen muiden tulolähteiden avulla. Vuonna 2023 kolmannes suo-

malaisista maataloista - noin 13 800 tilaa - harjoitti maatalouden ohella muita elinkeinoja ja tuotantomuotoja, joista saataville tuotteille ja palveluksille on kysyntää joko alueellisesti tai valtakunnallisesti.

Samana vuonna muun yritystoiminnan osuus maatalous- ja puutarhayritysten liikevaihdosta oli yleisimmin 10-50 prosenttia, kun vielä vuonna 2020 osuus jäi usein alle 10 prosenttiin. Tämä kertoo kehityksestä, jossa muu yritystoiminta muodostaa entistä merkittävemmän osan maatalojen tuloista.

Uutta liiketoimintaa erityisesti palveluihin ja uusiutuvaan energiaan

Maatalous- ja puutarhayritysten muu yritystoiminta painottuu erityisesti palvelualoille. Niistä yleisin on maataloustyö tilan ulkopuolisille asiakkaille, joka sisältää muun muassa maatalouden koneurakoinnin. Myös metsätaloustyöt, kuten hakkuut ja puuta-

Maatalojen lukumäärä oikeudellisen muodon mukaan

Yritysmuoto	2010	2015	2020	2024
Yksityinen henkilö	52381	44083	39068	34569
Maatalousyhtymä	4155	4287	4015	3733
Osakeyhtiö	665	896	1164	875
Perikunta	1913	1359	1059	1505
Muut yhtiöt	259	286	251	223
Muut	110	89	73	63
Yhteensä	59483	51000	45630	40968

Lähde: Rakennetilastot, Luke.

varan lähikuljetukset, sekä muu urakointi tilan omia koneita tai rakennuksia käyttäen, kuten lumenau-raus, maanrakennus ja turvetuotanto ovat monille maataloille merkittäviä tulonlähteitä.

Lisäksi energiapuun tuotanto sekä uusiutuvan ener-gian tuotanto, kuten biokaasun, biopolttoaineiden, aurinko-, tuuli- tai vesivoimalla tuotetun sähkön tuotanto ovat nostaneet suosiotaan maatalojen li-sätulonlähteenä.

Eriyisen merkittävä kehityskulku on energiapuun tuotannon kasvu. Vuonna 2023 sitä harjoitti jo yli 2 100 tilaa, mikä on noin 500 tilaa enemmän kuin kolme vuotta aiemmin. Maataloustuotteiden suo-ramyynti ja maataloustuotteiden jalostus ovat säilyttäneet asemansa, vaikka niiden kasvu on maltillisempaa. Maatalojen liiketoiminnan moni-puolistuminen jatkuu monella rintamalla.

Kuva: Luken mediapankki

Maatalouden talouskehitys

Mikael Dahlvik, Jukka Tauriainen, Heikki Mäkinen

Suomen maatalouden kannattavuus on keskimäärin heikkoa, erityisesti viljailoilla, mutta tilojen taloudellinen tilanne vaihtelee merkittävästi tilojen välillä. Menestyvät tilat ovat onnistuneen hyödyntämään pääomaa ja tuotantopanoksia kustannustehokkaammin kuin heikommat tilat. Kestävän kannattavuustason saavuttamiseen tarvittava lisätuottovaatimus on viljailoilla 150 %, maitotiloilla 15 % ja naudantuotannossa 25 % päätuotteen tuotannon arvosta, mikä merkitsee painetta tuottajahinnan korotuksiin, tuottavuuden parantamiseen ja kustannusten entistäkin tarkempaa hallintaan.

Maatalouden taloudellinen tilanne herättää Suomessa aika ajoin vilkasta keskustelua niin mediassa kuin poliittisessa päätöksenteossa. Monien maatalojen tulot ovat varsin matalia, ja keskimääräinen kannattavuus on ollut jo pitkään heikko erityisesti kasvinviljelytiloilla. Heikkojen kannattavuusnäköymien pelätään vaikuttavan muun muassa siihen, etteivät nuoret halua jatkaa tilanpitoa.

Keskiarvot eivät kuitenkaan kerro koko totuutta. On hyvä ymmärtää, että vaikka monilla tiloilla tilanne voi olla heikko, niin Suomesta löytyy myös menestyviä tiloja. Yleistykset voivat johtaa vääriin johtopäätöksiin politiikassa tai julkisessa keskustelussa. Siksi tarvitaan tarkempaa analyysia, joissa huomioidaan eri tilojen erilaiset taloustilanteet.

Kuva: Terhi Latvala

Aiempaa kattavampaa analyysia maatalojen taloustuloksista

Seuraavassa maatalojen eräiden tuotantosuosien taloudellista tilannetta tarkastellaan kannattavuuskerroinluokittain käyttäen muuttujina kokonaispääoman tuotto prosenttia ja omavaraisuusasteetta. Vaikka kannattavuuskerroin ja kokonaispääoman tuotto prosentti molemmat mittaavat kannattavuutta, niiden rinnakkainen tarkastelu tuo esiin täydentävän näkökulman tilan taloudelliseen tehokkuuteen ja tuloksenteokkykyyn.

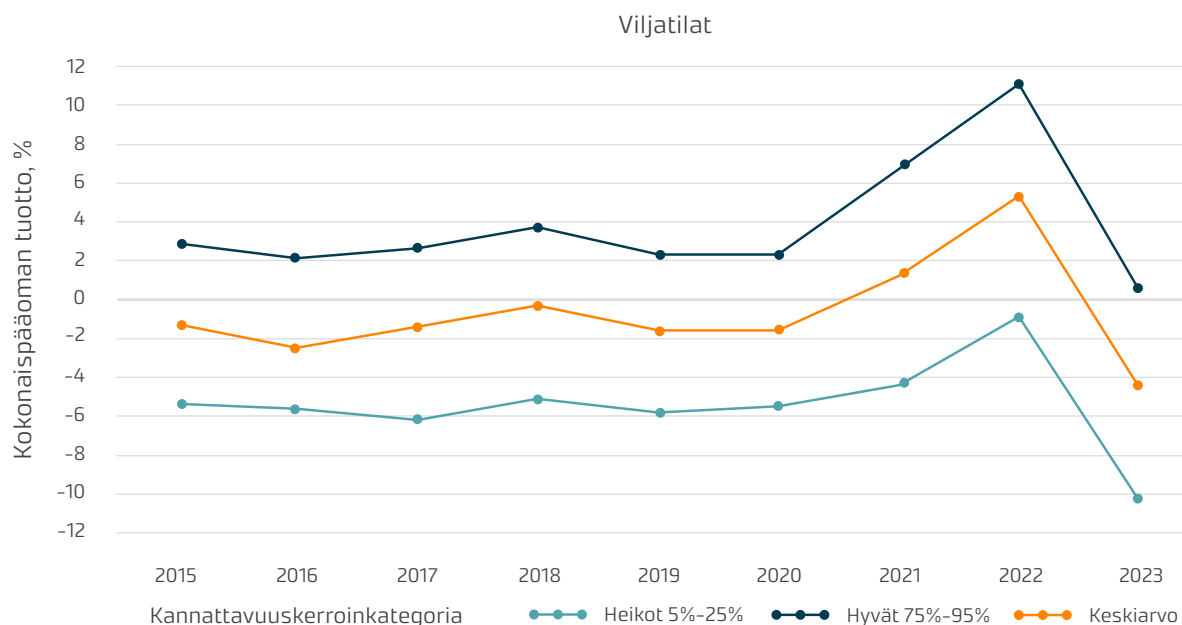
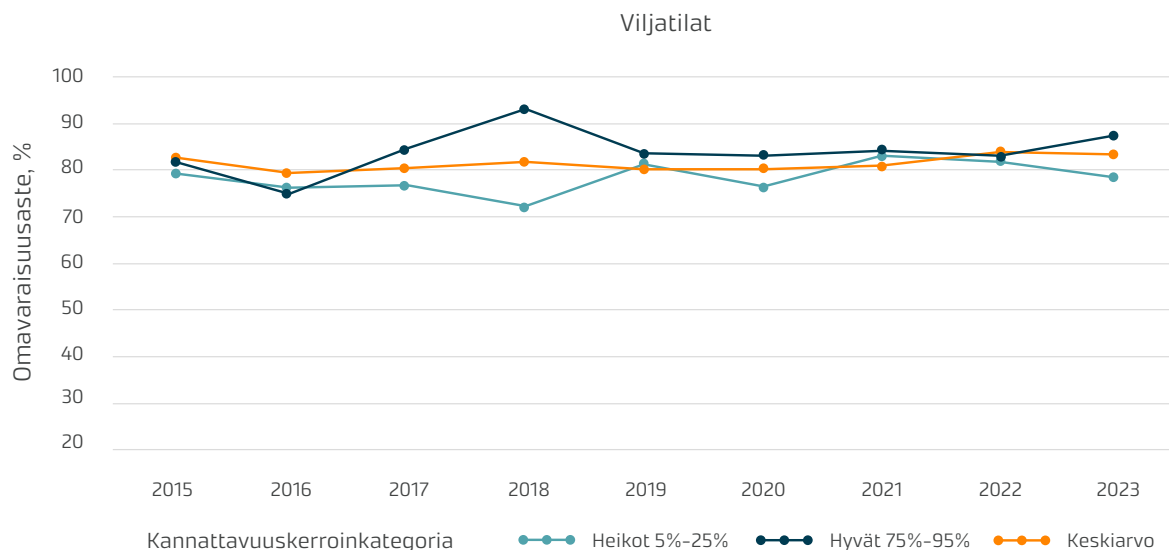
Kun tarkasteluun yhdistetään analyysi omavaraisuusasteesta, saadaan entistä kattavampi kuva siitä, mitkä tekijät selittävät taloudellisesti menestyvien ja heikosti kannattavien tilojen välisiä eroja. Tarkastelun avulla voidaan päätellä, onko kyse tehokkaasta pääoman käytöstä, kustannustehokkuudesta, rahoitusrakenteesta vai näiden yhdistelmästä.

Tarkastelua varten tilat on jaettu vuoden 2023 kannattavuuskertoimen mukaan kolmeen ryhmään:

(i) kannattavuudeltaan keskivertotilaryhmä, (ii) kannattavuudeltaan heikko tilaryhmä, johon kuuluu heikoimminkin kannattava 5-25 %:n viidennes tiloista ja (iii) kannattavuudeltaan paras ryhmä, joihin kuuluu kannattavin 75-95 %:n viidennes tiloista. Ääripäät eli kannattavuuskertoimeltaan heikoin 5 % ja paras 5 % on jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Kannattavuuskerroin katsoo kannattavuutta erityisesti yrittäjän näkökulmasta. Se lasketaan jakamalla yrittäjäperheen työpanokselle ja pääompanokselle korvaukseksi jäävä yrittäjätulo näille panoksille tavoitteeksi asetettujen palkka- ja korkovaatimusten summalla. Kokonaispääoman tuotto prosentti puolestaan mittaa tilan kykyä tuottaa voittoa koko käytössä olevalla pääomalla (oma + vieras), jolloin se muodostaa kuvan liiketoiminnan pääomatehokkuudesta.

Omavaraisuusaste mittaa vakavaraisuutta eli sitä, kuinka suuri osa yrityksen varoista rahoitetaan omalla pääomalla. Korkea omavaraisuusaste parantaa tilan kriinkestävyyttä ja vähentää riippu-

Lähde: Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu. taloustohtori.luke.fi . Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpito-tulokset. 1.5.2025.

vuotta vieraasta pääomasta sekä markkinakorkojen muutoksista. Sen tarkastelu eri tilaryhmissä auttaa ymmärtämään, miten rahoitusrakenne liittyy taloudelliseen menestykseen: esimerkiksi heikosti kannattavalla tilalla saattaa olla hyvä omavaraisuus, mikä antaa tilalle aikaa sopeutua taloudellisiin haasteisiin.

Keskivertoviljatila ei tuota yrittäjälle kohtuullista korvausta työstä ja pääomasta

Viljatioilla omavaraisuusaste on pysynyt keskimäärin vakaana (80-84 %), mutta kannattavuus on ollut heikkoa. Vuonna 2023 keskimääräinen tuottoprosentti oli -4,6 %.

Taloudellinen tilanne viljatioilla vaihtelee kuitenkin merkittävästi kannattavuusluokittain. Kannattavuudeltaan heikoimmassa ryhmässä omavaraisuusaste on pysynyt korkeana (72-83 %), mutta kokonaispääoman tuottoprosentti on ollut negatiivinen tarkastelukauden alusta eli vuodesta 2015 lähtien. Vuonna 2023 se oli -10,4 %, mikä viittaa isoihin kannattavuusongelmiin. Tämä kertoo siitä, että vaikka tiloilla on vahva vakavaraisuus, liiketoiminnan tuloksentuottokyky on täysin riittämätöntä.

Parhaimmin kannattavassa ryhmässä tilojen omavaraisuusaste on keskiarvoa hiukan vahvempi (83-93 %) ja tuottoprosentti pysytellyt positiivisena koko tarkastelukauden 2015-2023. Huippuvuonna 2022 tämän tilaryhmän tuottoprosentti ylsi 11,1 prosenttiin, mutta vuonna 2023 se jäi 0,4 prosenttiin, mikä kuvastaa suhdanteiden suurta vaikutusta myös hyvin menestyviin tiloihin.

Yhdessä tarkasteltuna nämä tunnusluvut osoittavat, että viljatiilojen pääoman tehokas käyttö ja lii-

ketoiminnan tuotto ovat keskeisiä kehityskohteita, vaikka rahoitusrakenne olisikin vakaa. Parhaat tilat kykenevät hyödyntämään vahvaa vakavaraisuuttaan tehokkaammin, kun taas heikoimmilla tiloilla pääoman tuotto on negatiivista.

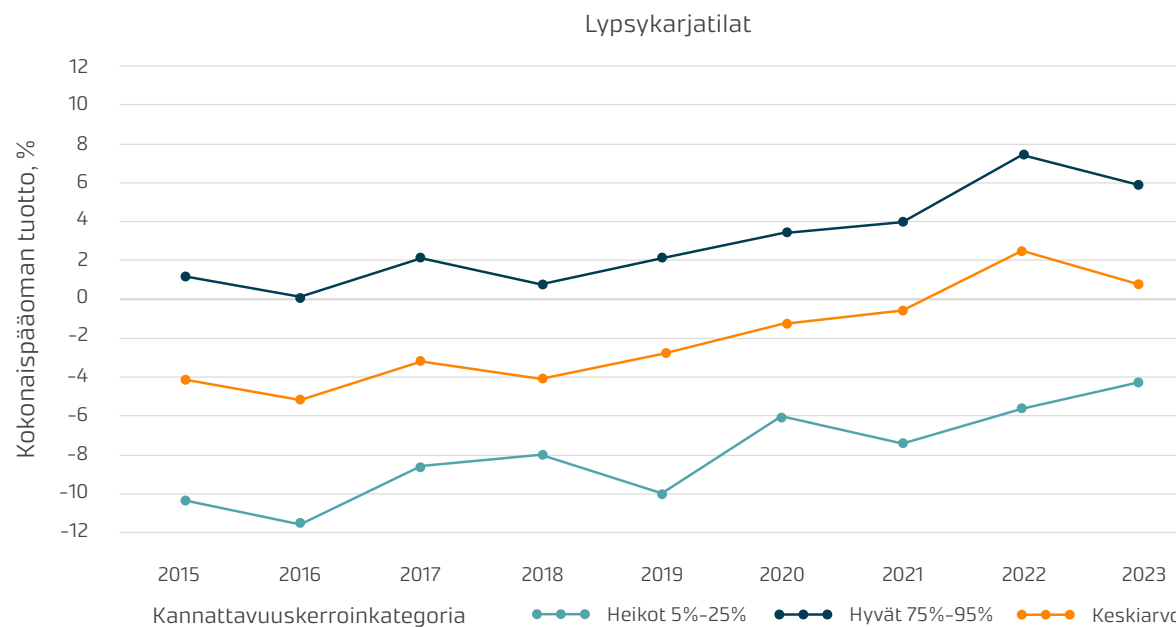
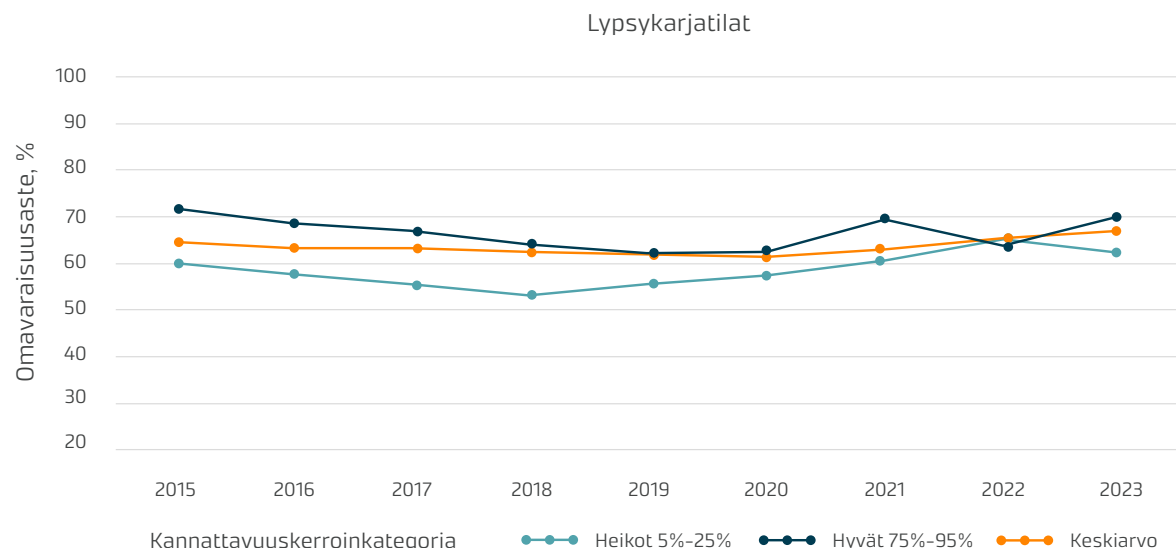
Lypsykarjatiloiden pääoman käyttö ja kustannustehokkuus avainasemassa

Lypsykarjatiloiden taloudellinen suorituskyky vaihtelee selvästi eri kannattavuusluokissa. Omavaraisuusaste on lypsykarjatiloiden keskimäärin 62-67 %, ja kannattavuus ollut heikosti positiivista vuosina 2022-2023, mikä viittaa hienoiseen toipumiseen verrattuna vuosiin 2015-2021.

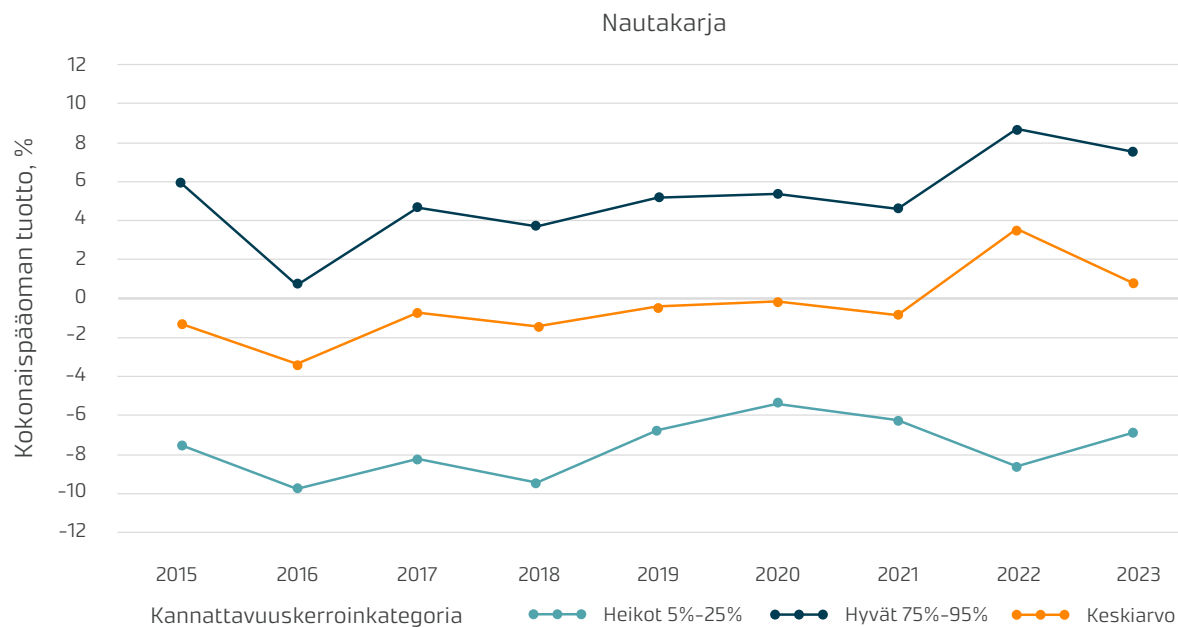
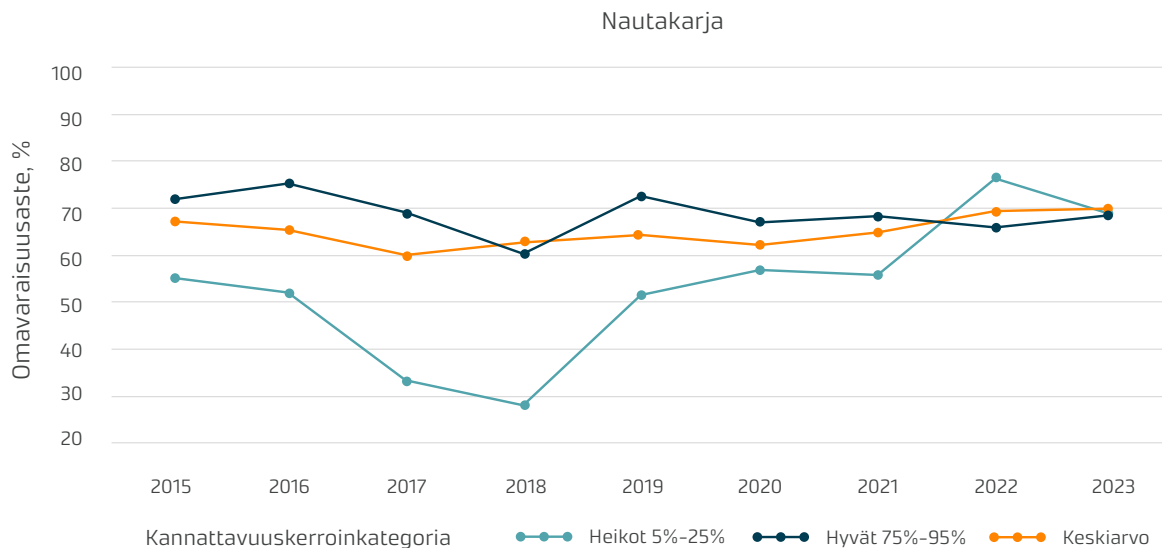
Kannattavuudeltaan heikoimmassa ryhmässä omavaraisuusaste on ollut kohtalainen (53-65 %), mutta kokonaispääoman tuotto on pysynyt negatiivisena. Se oli alhaisimmillaan vuonna 2016 (-11,6 %), mutta oli heikkoa edelleen vuonna 2023 (-4,2 %). Tämä kertoo siitä, että kyseiset tilat eivät kykene tuottamaan riittävää taloudellista tulosta käytössä olevalla pääomalla.

Kannattavuudeltaan parhaassa ryhmässä omavaraisuusaste on keskimääräistä hieman vahvempi (62-72 %), ja tuotto prosentti pysytellyt positiivisena koko tarkastelukauden 2015-2023. Kokonaispääoman tuotto oli huipussaan vuonna 2022 (7,4 %) ja vahva edelleen myös vuonna 2023 (5,8 %).

Kolmen tunnusluvun tarkastelu osoittaa, että kannattavimmat lypsykarjatilat ovat sopeutuneet markkinaolosuhteisiin heikkoa ryhmää paremmin sekä pääoman käytön että kustannustehokkuuden osalta. Heikoimmat tilat kärsivät sekä heikosta tulontuottokyvystä että rajoitetusta vakavaraisuudesta, mikä lisää alttiutta taloudellisille riskeille.

Lähde: Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu. taloustohtori.luke.fi . Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpito-tulokset. 1.5.2025.

Rahoitusrakenne ja tuotannollinen tehokkuus selittävät nautatilojen kannattavuuserot

Tilojen välinen vaihtelu taloudellisissa mittareissa on suurta myös nautatiloilla. Omaraisuusaste on ollut keskimäärin 60-70 %. Vaikka kannattavuus on pysynyt matalana, saavutettu positiivinen tuotto-prosentti (0,7 %) vuonna 2023 viittaa selkeään elpymiseen edellisiin vuosiin verrattuna.

Kannattavuudeltaan heikoimmassa ryhmässä oma-varaisuusaste on ollut selvästi keskimääräistä alhaisempi, esimerkiksi vuonna 2018 vain 28,5 %, ja kokonaispääoman tuotto-prosentti on pysynyt negatiivisena koko tarkastelukauden 2015-2023. Tämä osoittaa rakenteellista haavoittuvuutta: tiloilla ei ole taloudellista puskuria, eikä pääomaa saada hyödynnettyä tehokkaasti.

Kannattavuudeltaan parhaimmessa ryhmässä oma-varaisuusaste on hieman keskiarvoa korkeampi (60-76 %), ja tuotto-prosentti pysynyt vakaasti positiivisena koko tarkastelukauden, ollen 8,7 % vuonna 2022 ja 7,5 % vuonna 2023.

Nämä tunnusluvut yhdessä osoittavat, että nautantuotannossa erot kannattavuudessa liittyvät sekä rahoitusrakenteeseen että tuotannolliseen tehokkuuteen. Heikosti menestyvillä tiloilla vaka-varaisuuden ja kannattavuuden yhteisvaikutus korostaa liiketoiminnan kestävyden riskejä, kun taas keskiarvoa kannattavammat tilat pystyvät yhdistämään tehokkaan pääoman käytön parempaan tulokseen.

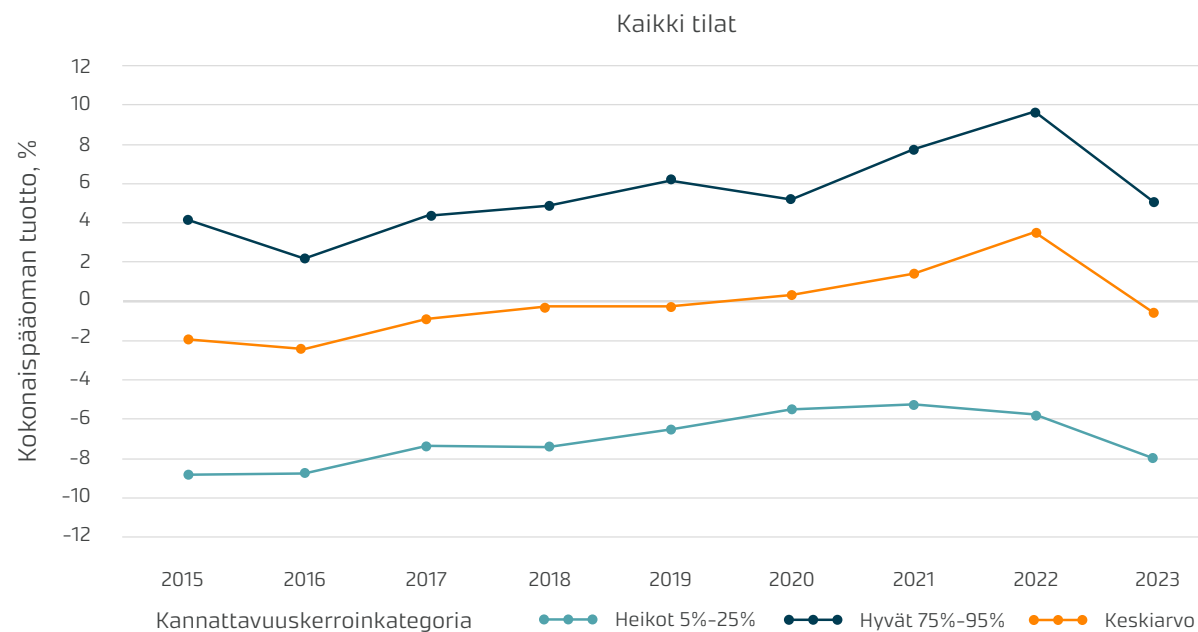
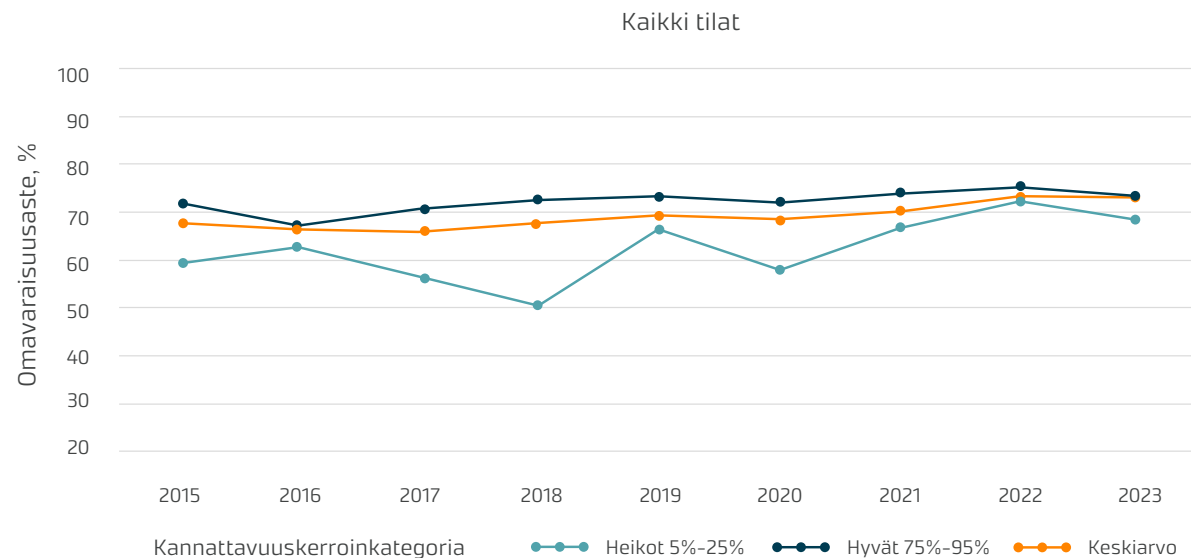
Lähde: Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu. taloustohtori.luke.fi . Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpito-tulokset. 1.5.2025.

Maatilojen kannattavuus ollut keskimäärin heikkoa

Kaikkien maatilojen taloudellinen tilanne vaihtelee merkittävästi kannattavuusryhmittäin. Keskimäärin tilojen omavaraisuusaste on pysynyt vakaana, noin 60-70 %, mutta kannattavuus on ollut heikkoa, keskimäärin lähellä nollaa, mikä korostaa tarvetta parantaa kustannustehokkuutta.

Kannattavuudeltaan heikoimmassa ryhmässä omavaraisuusaste on keskimäärin noin 60 %, mutta oman pääoman tuottoprosentti on pysynyt negatiivisena, mikä kuvastaa jatkuvia kannattavuushaasteita ja velkaantuneisuutta. Vuonna 2023 pääoman tuottoprosentti oli tässä ryhmässä -0,68 %.

Kannattavuudeltaan parhaassa ryhmässä omavaraisuusaste on vahva, noin 72 %, ja tuottoprosentti pysynyt positiivisena koko tarkastelukauden, huipentuen vuonna 2020 (11,9 %), mutta laskien vuonna 2023 (5,7 %), mikä kertoo markkinoiden vaihtelevien vaikutuksista.

Lähde: Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu. taloustohtori.luke.fi . Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpitoluokset. 1.5.2025.

Eri tuotantosuunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa kannattavuuden suhteen

Päätuotteen lisätuottovaatimus kertoo, kuinka paljon enemmän myyntituottoja tulisi saada, jotta tilan toiminta olisi taloudellisesti kannattavaa ja yrittäjätulo-vaatimus saavutettaisiin. Lisätuottovaatimusta on tarkasteltu tässä tuotantosuunnittain vuonna 2023.

Viljantuotannossa tarvittaisiin peräti 150 prosentin lisäys nykyiseen myyntituottoon. Tämä kertoo vakavista kannattavuusongelmista ja osoittaa, että pelkällä nykyisellä hintatasolla ja kustannusrakenteella viljanviljely ei tuota yrittäjälle kohtuullista korvausta työstä ja pääomasta.

Maitotilojen lisätuottovaatimus on huomattavasti maltillisempi eli nykyiseen myyntituottoon riittäisi noin 15 prosentin lisäys. Kohtuullinen maidon hinnan nousu tai tilojen kustannustehokkuuden parantaminen riittäisi siten kannattavuuden kohenemiseen. Muun naudantuotannon osalta tarvittaisiin 25 % lisää nykyiseen tuottoon, mikä kertoo ilmeisestä lihan hinnan nousutarpeesta, sillä kustannustehokkuuden parantaminen noin merkittävästi on tilatasolla vaikeaa.

Nämä luvut osoittavat, että eri tuotantosuunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa taloudellisen kestäväyden näkökulmasta. Mitä suurempi lisätuottovaatimus suhteessa myyntituottoon on, sitä vaikeampaa on saavuttaa kannattava taso ilman merkittäviä hinnannousuja, tuottavuuden kasvua tai kustannusten leikkaamista.

Kuva: Adobe Stock

Erityisteema: Miten ruoan hinta muodostuu?

Miten ruoan hinta muodostuu?

Marja Knuutila, Eero Vatanen ja Jyrki Niemi

Suomalainen ruokakeskustelu koskee usein hintaa ja sen kalleutta. Tämän lisäksi keskustelua herättää kuluttajan maksaman hinnan jakautuminen elintarvikeketjun sisällä, mikä antaa aiheen tarkastella ketjun eri osien merkitystä ruokaketjun tulonjaolle ja elintarvikkeiden hinnanmuodostukselle.

Suomalaiset kotitaloudet käyttävät euroistaan keskimäärin 12 prosenttia kotiin hankittuihin elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin. Jos mukaan lasketaan myös alkoholijuomat, nousee osuus 15 prosenttiin.

Tässä artikkelissa tarkastellaan sekä ruoan kulutusmenojen jakautumista ketjun sisällä että eräiden kustannustekijöiden vaikutusta elintarvikkeiden hinnanmuodostukseen. Ruoan kulutusmenot 17,4 miljardia euroa vuodelta 2022 jaetaan maatalouden, elintarviketeollisuuden, kaupan (sisältäen vähittäis- ja tukkukaupan sekä kuljetuksen), valmiselintarviketuonnin sekä valtion arvonlisäveron ja muiden tuoteverojen osuuksiin.

Tarkastelu tehdään Tilastokeskuksen tilastoaineistolla, joka mahdollistaa ruoan hinnan jaottelun eri komponentteihin sekä kokonaistasolla että kymmenessä eri tuoteryhmässä. Mukana ovat myös alkoholijuomat sisältävä juomien tuoteryhmä sekä vertailun vuoksi lemmikkieläinten ruoat (taulukko). Yksittäisten tuotteiden sijaan tarkastelun pohjana ovat siis tuoteryhmät.

Maatalouden osuus on suurin liha- ja maitojalosteissa

Maatalouden saama osuus erilaisten tuoteryhmien kuluttajahinnasta on herättänyt erityistä kiinnostusta. Maataloustuotteista esimerkiksi perunaa, porkkanaa, sipulia, kananmunia ja etenkin hedelmiä voidaan ostaa ja kuluttaa jalostamattomina, kun taas maito, liha ja vilja ovat jalostavan teollisuuden raaka-ainetta. Tuotteen jalostusasteen kasvaessa alkutuotannon osuus kuluttajahinnassa yleensä keskimäärin pienenee.

Elintarvikejalosteissa maatalouden osuus saadaan erittelemällä elintarviketeollisuuden kustannuksista maatalousraaka-aineista maksetut korvaukset. Elintarvikkeiden jalostusketjut voivat muodostua pitkiksi ja lopullinen tuote voi sisältää pääraaka-aineen lisäksi tuotantoketjun eri vaiheissa käytettyjä maatalousraaka-aineita. Käytetyn tarjonta- ja käyttöaineiston sekä panos-tuotos-tutkimusme-

netelmän avulla laskettu maatalouden osuus sisältää tuotantoketjun eri vaiheiden maatalousraaka-aineet niistä maksettuine korvauksineen.

Maatalouden osuus kulutusmenoista on suurin liha- ja maitojalosteissa, 30,6 ja 30,2 prosenttia, ja vastaavasti pienin leipomotuotteissa sekä juomissa, 1,6 ja 1,3 prosenttia, mikäli jätetään huomiotta kalaa raaka-aineenaan käyttävä kalatuotteiden jalostus, jossa maatalouden osuus on vain 0,2 prosenttia.

Vaikka maito- ja lihajalosteiden tuoteryhmät sisältävät myös pitkälle jalostettuja tuotteita, niin suuri osa tuotteista kuuluu silti suhteellisen matalan jalostusasteen tuotteisiin, mikä selittää maatalouden varsin korkean osuuden. Leipomotuotteet ovat puolestaan esimerkki työvoimavaltaisesta alasta, joissa maatalousraaka-aineen osuus jää pieneksi. Pitkässä tuotantoketjussa tuotteen työvoima- ja välituotekustannukset lisääntyvät jalostuksen eri vaiheissa.

Kuva: Luken mediapankki

Ruoan kulutusmenojen jakautuminen eri hintakomponentteihin kokonaistasolla ja kymmenessä eri tuoteryhmässä vuonna 2022

Vuosi 2022	Kulutusmenot ostajahintaan, %	Maatalous, %	Elintarviketeollisuus (ilman raaka-ainemaksuja maataloudelle), %	Valmiselintarviketuonti, %	Kaupan ja kuljetuksen lisät, %	ALV (14 ja 24%)	Muut tuoteverot, %
101 Säilötty liha ja lihavalmisteet	11,5	30,6	17,4	5,2	32,0	14,8	0,0
102 Jalostettu ja säilötty kala sekä jalostetut ja säilötyt äyriäiset ja nilviäiset	2,6	0,2	22,4	20,2	41,6	15,0	0,6
103 Jalostetut tai säilötyt hedelmät, marjat ja kasvikset	6,7	6,6	16,4	25,8	33,4	14,8	3,0
104 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	0,9	3,2	15,5	44,6	22,2	14,4	0,0
105 Maitotaloustuotteet	16,6	30,2	12,7	11,7	30,6	14,9	0,0
106 Mylly- ja tärkkelystuotteet	1,2	16,1	1,2	32,7	34,9	14,9	0,2
107 Leipomotuotteet, makaronit yms.	7,8	1,6	32,6	14,7	36,1	14,9	0,1
108 Muut elintarvikkeet	24,2	3,5	30,3	16,2	35,4	14,5	0,1
109 Valmistettu eläinrehu ja lemmikkieläinten ruoka	2,6	1,6	0,3	38,1	45,2	14,9	0,1
110 Juomat	25,8	1,3	10,5	11,3	25,5	21,6	29,8
Yhteensä	100	10,5	18,6	14,6	31,9	16,5	7,9
Yhteensä ilman lemmikkieläinten ruokia	100	10,8	19,1	14,0	31,5	16,5	8,1

Lähde: Tilastokeskus, laskelmat Luke.

Elintarviketuonnin osuus on pienin lihajalosteissa

Elintarviketeollisuuden osuus, kun siitä on vähennetty raaka-ainemaksut maataloudelle, on lihatuotteissa 17,4 prosenttia ja maitotuotteissa 12,7 prosenttia. Suurin osuus elintarviketeollisuudella on leipomotuotteissa sekä esimerkiksi valmisruoat sisältävässä muiden elintarvikkeiden tuoteryhmässä, 32,6 ja 30,3 prosenttia. Leipomotuotteet ovat runsaasti työvoimaa vaativaa tuotantoa ja sisältävät niin pitkälle jalostettuja raaka-aineita kuin erikoistuoteryhmiä.

Tukku- ja vähittäiskaupan (sisältäen kuljetuksen) osuus ruoan hinnassa on vajaa kolmannes, 31,5 prosenttia ilman lemmikkieläinruokia. Lihatuotteissa kaupan ja kuljetuksen osuus on 32,0 prosenttia ja maitotuotteissa 30,6 prosenttia. Leipomotuotteissa osuus on vastaavasti 36,1 prosenttia, muissa elintarvikkeissa sekä mylly- ja tärkkelystuotteissa, noin 35 prosenttia, ja hedelmä ja kasvisjalosteissa hieman alempi, 33,4 prosenttia.

Kaupan osuus on selvästi suurin lemmikkieläinten ruoissa ja kalajalosteissa, 45,2 ja 41,6 prosenttia. Kalajalosteissa osuuteen voi vaikuttaa tuotteen säilyvyyden vaatimukset. Pienin osuus kaupalla on eläin- ja kasviöljyissä ja -rasvoissa sekä juomissa, 22,2 ja 25,5 prosenttia.

Koska tarkastelumme lähtökohta on kotitalouksien tuoteryhmittäiset elintarvikkeiden kulutukset ruokakaupassa, niin kulutusmenoihin sisältyvät myös tuontielintarvikkeet. Ulkomailla valmistettujen tuotteiden osuus kulutusmenoista on suurin eläin- ja kasviöljyissä ja -rasvoissa, 44,6 prosenttia, mitä selittää kotimaisen tuotan-

non vähyys. Myös lemmikkieläinten ruoissa tuonnin osuus on suuri, 38,1 prosenttia. Selvästi pienin valmistelintarviketuonnin osuus on lihajalosteissa, 5,2 prosenttia ja muiden keskeisten kotimaisen raaka-ainelähteiden tuoteluokista maitotuotteissa 11,7 prosenttia sekä leipomotuotteissa 14,7 prosenttia. Alkoholitomat ja alkoholijuomat sisältävässä juomien tuoteryhmässä tuonnin osuus on 11,3 prosenttia.

Valtion keräämien tuoteverojen osuuden ruokakorissa määrittää kulloinkin voimassa olevat lait. Elintarvikkeiden arvonlisäveron osuus on 14 prosenttia. Juomien tuoteryhmässä arvonlisävero-osuus nousee alkoholijuomien korkeamman verokannan myötä 21,6 prosenttiin. Alkoholivero näkyy puolestaan juomien tuoteryhmän 29,8 prosentin osuutena muissa tuoteveroissa.

Palkkakustannusten osuus korkein leipomotuotteissa

Maatalous samoin kuin elintarviketeollisuus ja kauppa maksavat osuudestaan tuotantoa varten hankkimansa välituotepanokset sekä työntekijöiden palkat ylijäämän jäädessä korvaukseksi omalle työlle ja pääomille. Elintarviketeollisuuden osuudessa maatalousraaka-ainekustannukset tosin on tässä laskennassa vähennetty maatalouden osuuden esille saamiseksi.

Maatalousraaka-aineen osuus elintarviketeollisuuden välituotteissa vaihtelee mylly- ja tärkkelystuotteiden 93 prosentista ja lemmikkieläinrehujen 86 prosentista leipomotuotteiden viiteen prosenttiin. Maatalousraaka-aineen osuus välituotteiden arvosta on korkea myös maidonjalostuksessa (70 prosenttia) ja lihanjalostuksessa (64 prosenttia).

Aineisto mahdollistaa myös tuotannon kustannuserien yksityiskohtaisen tarkastelun. Energian, joka on välttämätön kaikessa tuotannossa, osuus on suurin kaupassa ja kuljetuksessa, sillä vähittäiskaupassa energian osuus öljytuotteilla ja sähköllä mitaten on keskimäärin 5,9 prosenttia välituotteiden arvosta. Erityisesti kylmäsäilytystä vaativassa ruokakaupassa osuus saattaa olla jopa tätä korkeampi. Maataloudessa energian osuus on 5,4 prosenttia välituotteiden arvosta ja maidon- ja lihanjalostuksessa vastaavasti 2,6 ja 2,5 prosenttia.

Palkkakustannukset ovat korkeimmat ruokakaupassa, sillä vähittäiskaupassa keskimäärin palkkakustannusten osuus on 35,6 prosenttia koko tuotoksen arvosta ja ruokakaupassa osuus voi olla tätä suurempikin elintarvikkeiden vaatiman käsittelyn takia. Leipomotuotteissa palkkakustannusten osuus on 30 prosenttia koko tuotoksen arvosta, lihatuotteissa 12 prosenttia ja maitotuotteissa 13 prosenttia.

Aineistolähde:

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kansantalouden vuositilinpito [verkkojulkaisu]. ISSN=2954-0828. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 4.4.2025]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vtp>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kansantalouden tarjonta-, käyttö- sekä panos-tuotostaulukot. Helsinki: Tilastokeskus. Tilattu erillisaineisto.

Erityisteema: Suomen maatalouden 30 vuotta EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa

Suomen maatalouden 30 vuotta EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa

Jyrki Niemi

Maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristö muuttui radikaalisti Suomen liittyttyä Euroopan unionin jäseneksi 1.1.1995 ja elinkeinon siirryttyä yhteisen maatalouspolitiikan (Common Agricultural Policy, CAP) markkina- ja ohjausjärjestelmien piiriin. Ennen EU-jäsenyyttä Suomen elintarvikesektori toimi lähes suljetussa taloudessa: peruselintarvikkeet olivat hintasäännöstelyn piirissä, ja tarvittiin lupa sellaisten ulkomaisten elintarvikkeiden tuontiin, joita tuotettiin kotimaassa.

Jäsenyyden myötä maataloustuotteiden ”kotimarkkinat” laajenivat aluksi 15 maahan ja sittemmin 27 maahan. Maataloustuotteiden markkinahintojen tasoa ei voitu enää entiseen tapaan säädellä kansallisella rajasuojalla ja vientituella. EU:n takaamat maataloustuotteiden vähimmäishinnat olivat tuntuvasti Suomen aikaisemman maataloustulolain takaamia tuottajahintoja alhaisemmat. Tämä korosti tarvetta parantaa suomalaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden kilpailukykyä.

Maataloustuilla ollut keskeinen rooli

Siirtymistä suljettujen markkinoiden taloudesta avoimille ja kilpailuille markkinoille ei ollut maa- ja elintarviketaloudessa helppo toteuttaa no-

peasti. Edellytykset maatalouden harjoittamiselle ovat Suomessa huonommat kuin eteläisemmissä EU-maissa. Kasvukausi on meillä lyhyempi ja tehollinen lämpösumma pienempi kuin Keski-Euroopan maissa.

EU-jäsenyyden myötä tapahtunut maatalouden tuottajahintojen 40 %:n lasku ja EU:n yhteinen maatalouspolitiikka sellaisenaan sovellettuna olisivat johtaneet Suomen maatalouden rajuun alasajoon. Tämä estettiin tukijärjestelyillä, joissa otettiin huomioon Suomen erityisolosuhteet.

Liittymisneuvottelujen tuloksena 85 % Suomen viljelyalasta sai oikeuden epäedullisten alueiden tukeen. Vuodesta 2000 lähtien tätä tukea on voitu

maksaa koko maassa. Lisäksi liittymissopimus on mahdollistanut kansallisen tuen käytön.

Maatalouteen kohdistuvalla tuella sekä sen luonteella ja määrällä onkin ollut Suomessa keskeinen rooli maatalouden kilpailuedellytysten turvaamisessa maan eri osissa ja tuotantosuunnissa. Samalla tuen merkitys maatalouden tulonmuodostuksessa on Suomessa selvästi suurempi kuin muissa EU-maissa.

Vuonna 2024 tukien kokonaismäärä oli 1,9 mrd. euroon, mikä vastasi 28 % maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta (6,6 mrd. euroa). Ennen EU-jäsenyyttä suorien tukien osuus kokonaistuotosta oli alle viidennes.

Kuva: Terhi Latvala

Pellon käytössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia

Tilamäärän vähentyessä on tilojen keskikoko suurentunut. Vuosina 1995-2024 aktiivitulojen keskikoko on yli kaksinkertaistunut alle 23 peltohehtaaria 56 hehtaariin. Tilakoon kasvusta noin puolet on tapahtunut peltoa vuokraamalla. Vuonna 2024 aktiivitulojen viljelyksessä olleesta vajaasta 2,3 miljoonasta hehtaaria noin 38 % oli vuokrapeltoa. Vuonna 1995 vastaava osuus oli 22 %.

Peltoalassa ja pellon käytössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia EU-jäsenyyden aikana. Käytössä oleva peltoala oli 2,1 milj. ha vuonna 1995 ja vajaat 2,3 milj. ha vuonna 2024. Tästä vilja-ala oli 978 000 ha vuonna 1995 ja 1 13 000 ha vuonna 2024.

Vehnän tuotantoala on kasvanut ja ohran tuotantoala puolestaan supistunut tasaisesti koko EU-jäsenyyden ajan. Vehnäala on yli kaksinkertaistunut vuoden 1995 jälkeen. Kehitys on seurausta kasvinviljelyn tukimuutoksista, kysynnän kasvusta, lajikkeiden ja viljelytekniikoiden parantumisesta sekä ilmasto-olosuhteiden muuttumisesta, jotka ovat yhdessä tehneet vehnästä entistä houkuttelevamman viljelykasvin Suomessa.

Maitoa tuotetaan kymmennyksen vähemmän

Maidon tuotantomäärä oli vuonna 2024 runsaat 10 % vuoden 1995 tasoa pienempi. Tuotanto laski EU-jäsenyyden alkuvuosina 1-2 % vuodessa. Maitomäärä kääntyi kuitenkin nousuun vuosina 1997-1998 ja saavutti EU-ajan huipun vuonna 2002. Vuosina 2020-2024 tuotanto supistui 8 %:lla.

Maitotuotteiden kokonaiskulutus maitolitroiksi muunnettuna on pysynyt Suomessa varsin vakaalla tasolla aina 1970-luvun puolivälistä lähtien. Kokonaiskulutus oli korkeimmillaan vuonna 2015, jonka jälkeen se on hieman laskenut.

Kulutuksen rakenteessa on kuitenkin tapahtunut suuri muutos. Nestemäisen maidon kulutus kääntyi laskuun jo 1980-luvulla. Maitotuotteita syödäänkin nykyisin enemmän kuin juodaan. Juustojen, rahkojen ja jogurttien osuus ylittää jo yli 60 prosenttiin maitotuotteiden kokonaiskulutuksesta.

Maitotuotteiden viennissä tapahtui olennainen muutos, kun Venäjä asetti länsimaista tuotaville elintarvikkeille vastapakotteet elokuussa 2014. Venäjän tuontikielto romahdutti erityisen voimakkaasti menestyksellistä juuston vientiä. Viimeiset kymmenen vuotta maitotuotteille on etsitty korvaavia vientimarkkinoita. Sen myötä maitojauheen ja voin vienti on kasvanut juuston, tuoretuotteiden sekä osin heran, maidon ja kerman kustannuksella.

Lihaa tuotetaan neljänneksen enemmän

Lihaa tuotettiin Suomessa vuonna 2024 yhteensä 397 milj. kg eli noin neljänneksen enemmän kuin vuonna 1995. Ennätysvuonna 2021 tuotanto ylsi yli 410 milj. kiloon. Myös lihan kokonaiskulutus lähti kasvuun EU-jäsenyyden myötä ja saavutti huipunsa, 81,3 kg/hlö, vuonna 2018, jonka jälkeen se on kääntynyt hienoiseen laskuun.

Sianlihan tuotanto lisääntyi vuosina 1995-2008 lähes 30 %. Tuotannon lisäys meni tuolloin pääosin vientiin. Vuonna 2008 vienti oli noin kuusinkertainen

vuoteen 1995 verrattuna. Tämän jälkeen tuotanto on kuitenkin laskenut neljänneksellä ja samalla vienti vähentynyt. Myös kulutus on supistunut, joten sianlihan tuotanto-omavaraisuus on säilynyt edelleen noin 100 prosentissa.

Suomen naudanlihaomavaraisuus on sitä vastoin laskenut 30 vuodessa yli 100 prosentista alle 90 prosenttiin. Vuonna 2024 naudanlihaa tuotettiin Suomessa 10 % vähemmän kuin EU-jäsenyyden alussa. Myös naudanlihan kulutus on vähentynyt 3 %. Kulutusta on siirtynyt siipikarjan lihaan ja riistaan sekä lihasäilykkeisiin ja eineksiin.

Siipikarjanlihan tuotanto on EU-jäsenyyden aikana peräti 3,5-kertaistunut. Myös siipikarjanlihan kulutus on kasvanut nopeasti, sillä vuonna 2024 siipikarjanlihaa kulutettiin henkeä kohti yli kolme kertaa enemmän kuin vuonna 1995. Siipikarjanlihan kulutus ohitti naudanlihan kulutuksen vuonna 2013 ja sianlihan kulutuksen vuonna 2023.

Kananmunien tuotanto ylsi vuonna 2024 noin 80 milj. kiloon, mikä on 7 % vuoden 1995 tuotantoa korkeampi. EU-jäsenyyden alkuvuosina tuotanto väheni ripeästi, sillä vuoden 2002 tuotanto oli lähes 27 % pienempi kuin vuonna 1995. Vuosina 2002-2024 kananmunien tuotanto kuitenkin lisääntyi 46 %:lla.

Kananmunien kulutus on palannut asteittain noin 20-25 vuotta kestäneen kuopan jälkeen 1980-luvun kulutuksen tasolle, noin 12 kiloon henkeä kohden. Vuonna 2024 kananmunia kulutettiin Suomessa yhteensä noin 66 milj. kg ja tuotanto-omavaraisuusaste on noussut 121 prosenttiin.

Ruokaa yhä vähemmällä työllä

Elintarvikkeiden hintakehitystä pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa, voidaan todeta ruoan reaalisin hinnan olevan edelleen EU-jäsenyyttä edeltävää tasoa alempi. Vuodesta 1994 vuoteen 2024 ruoan hinta kallistui nimellisesti 60 %. Yleinen kuluttajahintaindeksi nousi samassa ajassa lähes 70 %, joten ruoan reaalin hinta oli vuonna 2024 runsaat 6 % vuoden 1994 tasoa matalampi.

Keskimääräiselle palkansaajalle ruoka on EU-jäsenyysaikana halventunut selvästi. Palkat ovat nousseet nimellisin hinnoin yli 160 prosenttia 30 vuodessa. Kun vuonna 1994 tietyn määritellyn ruokakorin täyttämiseksi täytyi työskennellä yli kolme tuntia, vuonna 2024 kyseisen ruokakoriin tarvittavan määrän sai kasaan noin kahdessa tunnissa.

Kotiin hankittujen elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien osuus kotitalouksien kulutusmenoista on supistunut vuodesta 1995 kolmella prosenttiyksiköllä 12,4 %:iin, mikä on vanhojen EU-maiden tasoa.

Kuva: Terhi Latvala

**Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus
käsittelee Suomen maa- ja elintarviketalouden
tilannetta ja lähiajan näkymiä.**

Kuvaus maa- ja elintarviketalouden kehityksestä:

- elintarvikkeiden tuotanto
- elintarvikkeiden kulutus ja hinnat
- elintarvikkeiden tuonti ja vienti
- maatalouspolitiikka
- maatalouden rakenne
- maatalouden talouskehitys

Toimittajat

Terhi Latvala
Jyrki Niemi

Tiedustelut

Jyrki Niemi
Luonnonvarakeskus Helsinki
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
Puh. 029 532 6390

etunimi.sukunimi@luke.fi

Kirjoittajat

Mikael Dahlvik
Anna-Kaisa Jaakkonen
Csaba Jansik
Hanna Karikallio
Timo Karhula
Terhi Latvala
Erja Mikkola
Jyrki Niemi
Olli Niskanen
Anneli Partala
Irene Rosokivi
Jukka Tauriainen
Jari Viitanen
Sanna Vuorisalo

etunimi.sukunimi@luke.fi

Kuva: Mimma Väre

ISBN 978-952-419-066-4 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN [urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-066-4](https://nbn-resolving.org/urn:fi:URN:ISBN:978-952-419-066-4)

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Terhi Latvala ja Jyrki Niemi (toim.)

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2025

Julkaisuvuosi: 2025

Etukannen kuva: Luken mediapankki

Muut kuvat: Luken mediapankki, Terhi Latvala, Anna-Kaisa Jaakkonen,
Minna Väre, Adobe Stock